І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку: BArcly 7-4125

РІК ... Ч. 178. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 17-го ВЕРЕСНЯ 1958 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, SEPTEMBER 17, 1958 No. 178. VOL. LXV

ПАСАЖИРСЬКИЙ ПОЇЗД З'ЇХАВ З МОСТУ У ВОДУ, СПРИЧИНЯЮЧИ СМЕРТЬ 40 ОСІБ

Байонн, Н. Дж. — Підміський поїзд залізничої лінії Сентрал Ню Джерзі в 10 год. перед полуднем 15-го вересня в'їхав на міст над Нюаркською затокою між Байонном і Елизабетом і впав у затоку, бо була відкрита звисна частина мосту, попід якою пропливають кораблі. Внаслідок цього машина і два вагони впали в воду, в якій зовсім закрилися, а третій віз якийсь час висів довший час у повітрі, спираючись одною стіною на ті вагони, що були у воді. Число людських жертв досі не є відоме. Залізниця передбачає, що згинуло принаймні 40 осіб, заявляючи, що число жертв може бути більше. В поїзді їхало коло 100 осіб. Поїзд їхав із Бей Геду до Джерзі Сити, звідки пасажири мали переїхати пороном до Ню Йорку. В першому возі не було пасажирів, всі пасажири впали разом із другим возом до води, і тільки кілька осіб могли врятуватися. Це були ті, які сиділи при відкритому вікні, або які вспіли собі вікно відкрити. Докладне число жертв буде відоме аж тоді, коли вдасться витягнути всі вози з води, що є досить утруднене внаслідок досить високого припливу і вітру. Четвертий і п'ятий вози поїзду залишилися на мості. Зараз після катастрофи почалася енергійна рятункова акція. Появилися човни з прибережної сторожі та гелікоптери, а також один малий літак. В рятунковій акції брали участь поліція, пожежна сторожа, члени цивільної оборони та амбулянси Червоного Хреста. По півночі вдалося зідентифікувати 20 жертв трупів. Досі ніхто не знає, яка була причина того, що машиніст не затримав поїзду на мості, хоч бачив червоні сиґнали. Машиніст згинув у льокомотиві, і важко буде довідатися правди про причину катастрофи. Чомусь не ділали автоматичні гамульці, які повинні були затримати поїзд. Рятункова акція могла відбуватися тільки в перших мінутах по катастрофі, бо пізніше потопилися ті пасажири, які були під водою. Третій віз, який висів у повітрі, також упав був у воду. Міст, на якому сталася катастрофа, збудовано в 1864 році, і він вможливив їзду поїздів до Ню Йорку. В 1927 р. той міст перебудували ціною 14,000,000 долярів. Він є майже півтори милі завдовжки і опирається на палях. Залізниця Ню Джерзі Сентрал почала діяти в 1849 році. Ті, що щасливо пережили катастрофу, у шпиталі оповідають про неї таке. Венесуельський фармер Рафаел А. Леон їхав до Ню Йорку з дружиною. Він читав часопис і нагло побачив, що на нього падають інші пасажири, і що він вже у воді, а до дружини не міг дістатися, яка втопилася. На загал не було паніки між пасажирами, бо навіть не було на неї часу. Пасажири в секундах були вже у воді в вагоні, або висіли в повітрі разом із третім возом поїзду. Врятований 33-річний Доналд Вівер оповідає, що люди всіми силами допомагали собі. „Я втратив окуляри і течку, але я не відчував, що це вже мій кінець. Я вірив, що пан Біг мене врятує", — оповідає Вівер. — Залізнича катастрофа з 15 вересня — це перша поважніша катастрофа в районі Ню Йорку від 6-го лютого 1951-го року, коли підміський поїзд Пенсилвенійської залізниці вийшов з рейок коло Вудбріджу, Н. Дж., і внаслідок цього згинуло 84 особи, а сотки були поранені. В роках 1950 і 1951 було коло Ню Йорку аж три нещасливі випадки на залізницях, які спричинили смерть 194 осіб. В попередніх роках в цьому районі не було більшої катастрофи, і тому нещастя коло Байонну потрясло населення цілої Нюйоркської Метрополії.

МІСЦЕ ФАТАЛЬНОЇ КАТАСТРОФИ В БАЙОНІ

Звисний міст біля Байонну в Ню Джерзі, що з нього з'їхали у воду три вагони і льокомотива разом із понад 40 пасажирами 4 особами з обслуги поїзду. На фото: зачіплений на мості третій вагон, який теж після двох годин поринув у 35-стопову глибину.

МекЕлрой стримав редукцію армії на 55,000 вояків

Вашинґтон. — Секретар оборони Ніл Е. МекЕлрой заявив 12-го вересня, що припиняє заплановане зменшення армії на 55,000 вояків внаслідок того, що зогострилася ситуація на Далекому Сході. Секретар оборони заявив, що ЗДА мусять підтримати національних китайців в їх обороні острова Квімой, який атакують китайські комуністи. Ця заява секретаря оборони скріплює попередні заяви президента Айзенгавера і державного секретаря Джана Фостера Доллеса, які твердили, що ЗДА вишлють свої збройні сили на допомогу острова Квімой. Згідно з пляном секретар оборони за дозволом президента Айзенгавера плянував зменшення стану армії і морської піхоти на 55,000 вояків, але Конґрес не погоджувався на це і призначив у бюджеті видатки і на цих 55,000 вояків. Тепер уряд вирішив піти за голосом Конґресу і не зменшувати армії і морської піхоти.

Гарриман закликає уряд продовжувати економічну допомогу Польщі

Ню Йорк. — Губернатор Аверел Гарриман промовляв на Конвенції Польського Союзу в готелі Статлер-Гілтон і закликав американський уряд до продовжування економічної допомоги ЗДА Польщі, бо та допомога є потрібна з двох причин: допомогти населенню Польщі, яке там терпить, і скріпити Польщу в її спротиві комуністичній Москві. Губернатор Гарриман хвалив губернатора стейту Мейн Едмунда Москі, який є польського походження, і який здобув нову перемогу, бо став вибраний на сенатора ЗДА, перемігши республіканського кандидата. Польський Католицький Союз відзначає цього року своє 60-річчя і нараховує понад 30,000 членів в цій країні.

Доллес вимагатиме створення постійної міжнародної поліції ОН

Об'єднані Нації. — Головною справою, що з нею виступлять ЗДА в Генеральній Асамблеї Об'єднаних Націй, буде справа зорганізування постійної допоміжної збройної сили ОН або т. зв. Міжнародної поліції. Обґрунтовуватиме конечність створення такої поліції державний секретар Джан Фостер Доллес у своїй промові, що її він виголосить під час тринадцятої сесії Генеральної Асамблеї ОН, відкриття якої відбулося у вівторок 16 вересня ц. р. по полудні. Крім нього промовлятимуть теж представники інших великих держав. Плян створення постійної міжнародної поліції ОН є частиною американської мирової програми, запропонованої у зв'язку з кризою на Середньому Сході президентом Айзенгавером в його промові, виголошеній на надзвичайній сесії Генеральної Асамблеї в серпні ц. р. Обстоюватиме Доллес теж і заініціювання програми економічної допомоги, що з неї мали б користати всі арабські держави. Відкрита у вівторок 16 вересня Генеральна Асамблея ОН має обрати свого нового предсідника. Головними кандидатами на це становище є д-р Шарль Малік, міністер закордонних справ Ливану, і Мохаммед Агмед Магґуб, міністер закордонних справ Судану. Кандидат комуністичного бльоку чехословацький делеґат Іржі Носек виглядів на перемогу не має і дуже можливо, що його кандидатуру Совєти відтягнуть, щоб кинути голоси комуністичного бльоку на підтримку Магґуба проти д-ра Маліка. Справа формозького конфлікту в порядок нарад Ген. Асамблеї ОН не включена з огляду на безпосередні переговори в цій справі між ЗДА і червоним Китаєм, які почалися у Варшаві. Можливо, що введення цієї справи в порядок нарад Ген. Асамблеї ОН будуть домагатися Совєти.

● В англійському військовому таборі в м. Дівайзесі один підстаршина тримав під терором цілий барак, забарикадувавшись з 4 скорострілами та 500 гарнітурами набоїв. Він зробив це дізнавшись, що його мають відставити на Кипр і судити за дезертирство. Врешті його переконали і він — піддався.

ІВАН ОДЕЖИНСЬКИЙ, ГОЛ. РАДНИЙ УНС, ВИКЛИКАЄ НА ЗМАГАННЯ ВСІХ ЧЕМПІОНІВ...

Іван Одежинський з Филаделфії, обраний на 24-ій конвенції УНСоюзу на головного радного цієї організації, викликає на змагання в організації нових членів до УНСоюзу всіх чемпіонів в тій праці, зокрема першого з них, головного радного Богдана Зорича з Торонта. Свій виклик проголосив гол. радний Ів. Одежинський точно в 65-річчя „Свободи", минулого понеділка, 15-го вересня, викликавши редактора „Свободи" телефоном та передавши через нього ґратуляції для „Свободи" з нагоди її „поважного віку". Ів. Одежинський в організаційних кампаніях в 1957 році та в передконвенційній кампанії в першій половині цього року, здобув перше місце в ЗДА, але у „все-союзному" змаганні його переміг також новообраний головний радний Богдан Зорич з Торонта, здобувши перше місце. Б. Зорич заповів, що він і в цій кампанії для відзначення 65-річчя „Свободи" здобуде УНСоюзові до кінця цього року „бодай" 100 нових членів. Іван Одежинський, зголосивши „Свободі" в день її 65-річчя, що він з цієї нагоди висилає 25 подань від нових членів, заповів при цій нагоді, що він в цій кампанії для відзначення 65-річчя „Свободи" здобуде кожну таку кількість нових членів для УНС, як її здобуде гол. радний Б. Зорич, і ще додатково бодай одного більше. При цьому п. Одежинський вияснив, що його виклик відноситься не тільки до п. Зорича, але й до кожного іншого працівника УНСоюзу, що має бажання та почувається на силах прийняти цей виклик і стати до змагань. Іван Одежинський, що є чи не наймолодшим членом Головного Уряду УНСоюзу, зі зброєю в руках боровся за Україну і її волю під час другої світової війни, отже і свій виклик він проголосив у відповідному військовому оформленні, але уповажнив редакцію надати цьому викликові „цивільний характер", щоб передчасно „не відстрашити" суперників. В кожному разі його виклик має всі прикмети лицарського княжого: „Іду на Ви . . ." Звідомлення з перебігу цього походу появлятимуться кожночасно на цьому місці.

Гол. радн. Іван Одежинський, певний своєї перемоги.

Наради ЗДА й ком. Китаю у Варшаві — за закритими дверми

Варшава. — В понеділок 15 вересня ц. р. у т. зв. Мисливському палаці з 18 сторіччя, з часів Станіслава Августа, в Лазенках на передмісті Варшави, відбулась перша тригодинна нарада між американським амбасадором у Варшаві Джекобом Д. Бімом та тамошнім комуно-китайським амбасадором, Ванґ Пінґнаном. Кожний з них має по двох асистентів та одному перекладачеві. Розмова ведеться при допомозі перекладачів. Вирішено, що ці розмови будуть вестись за закритими дверми, із зберіганням строгої тайни про їх хід. Наступна розмова відбудеться в четвер цього тижня. В міжчасі обидва амбасадори порозуміються з своїми урядами. Комунопольська преса, яка живо цікавиться цією справою, ставиться дуже скептично до можливостей позитивного висліду нарад. Західня преса також вказує на діяметральну протилежність становищ: ЗДА хочуть осягнути від комуністичного Китаю заяву, що він не буде війною здобувати Формози й Квімою, та визнають суверенні права національного Китаю над цими островами, а комуністичний Китай вважає, що тільки комуністичний уряд має право до тих островів і що має „законне право" „визволяти" їх від націоналістів. Нікому не відомо, зауважують газети, яку ціну ЗДА готові заплатити китайським комуністам за їх заяву, що вони відмовляються від війни, як засобу політики.

Китайські комуністи вважають „смішною" заяву Айзенгавера проти угодівства

Пейпінґ. — У комуно-китайській пресі появився офіційний коментар до промови президента Айзенгавера з минулого четверга, в якій Президент заповів, що Америка не погодиться на „далеко-східній Мюнхен" та не повторить помилки з угодівством супроти комуністичних диктаторів, бо таке угодівство тільки приспішило б війну, а не відхилило її. Китайські комуністи заявляють, що таке твердження „смішне", бо — мовляв — угодівством не можна вважати зречення з „втручання у внутрішньо-китайські справи". Вони повторяють знову свою стару пісню, що ЗДА, а не комуністичний Китай, винуваті у напруженні на Далекому Сході, бо — мовляв — ЗДА втримують на Далекому Сході та зокрема на Формозі й Пескадорських островах свої військові бази, які є доказом, що вони „окупували" ті китайські землі, що до них єдине право має „китайський нарід" (себто — комуністи!). Китайські комуністи ніби „вітають" американську згоду на переговори з комуністами (які вже розпочались у Варшаві), але застерігаються, щоб американською інтенцією не було „обманути публічну опінію". Пейпінґ водночас заявляє ще раз, що він ніколи не погодиться на „дальшу окупацію Тайвану і островів клікою Чіянґ Кай-шека".

Америка погодилась ліквідувати свої бази в Марокко

Рабат. — За твердженням марокканських чинників, американський амбасадор Чарль Зудруф Йост, який переговорює з марокканським урядом про дальший правний стан існуючих в Марокко американських баз, погодився у принципі на їхню евакуацію. Ці бази були встановлені під час останньої світової війни за порозумінням із Францією, як тодішньою „протекторкою" Марокка. Коли ж Марокко стало суверенною державою, воно відразу застереглось, що умови щодо її території, зроблені з Францією, не є важні. З уваги на існування на території Марокка також Французьких і еспанських баз, із яких кожна поміщує гарнізони по кругло 30,000 війська, існує в арабській публічній опінії дуже неприхильний настрій для тих чужинецьких військових влаштувань. З другого боку, 4 американські летовища і один порт коштували Америці коло пів більйона долярів і становлять важливу позицію у стратегічних плянах Північно-атлянтійського бльоку. Ото ж згода на евакування цих баз у принципі вимагає ще порозуміння щодо часу, в якому мала б бути переведена евакуація, і щодо політичних ґарантій, що на випадок війни з Совєтами, ці бази стоятимуть до розпорядження вільному світові. За марокканськими джерелами, Марокко пропонуватиме, щоб ЗДА зліквідували свої бази протягом двох до п'яти літ. Тому два роки — пишуть газети — Марокко було б підписало договір про залишення Америці баз ще на 20 років. Переговори в цій справі продовжуються.

ГРОМАДИ НЮЙОРКСЬКОЇ МЕТРОПОЛІЇ ЗАПОВІДАЮТЬ МАСОВУ УЧАСТЬ У СОЮЗОВОМУ ФЕСТИНІ 28-го ВЕРЕСНЯ

Ню Йорк. — Українські Громади цієї метрополії та довколишніх міст заповіли масову участь громадян, зокрема членів УНСоюзу, у великому осінньому союзовому фестині, що має відбутися на Союзівці, оселі УНСоюзу біля Кергонксон, Н. Й., в неділю, 28-го вересня. Справа тієї участи у фестині була предметом окремих нарад, скликаних головною канцелярією УНСоюзу та які відбулися минулого понеділка, 15-го вересня, в Українському Народному Домі в Ню Йорку. В нарадах, якими проводив гол. предсідник п. Д. Галичин та на яких були приявні заст. гол. предс. И. Лисогір і гол. секретар д-р Я Падох, взяли участь представники Відділів УНСоюзу з Ню Йорку, Бруклина, Асторії, Йонкерсу, Джерзі Ситі, Нюарку та інших довколишніх місцевостей. Усі ствердили велике зацікавлення плянованим фестином у їхніх громадах та заповіли, крім поїздок приватними автомобілями, також і зорганізовані поїздки автобусами. Зголошення на поїздки приймають: в Ню Йорку Т-во „Дністер", в Брукліні — Народний Дім, в Йонкерс п. Василь Чолій в Українській Централі, в Асторії — п. Іван Сидор, в Джерзі Ситі — п-ні Квітка Стецюк в Адміністрації „Свободи", в Нюарку — д-р О. Утриско в Українській Централі. Під час зборів виявлено також програму фестину, атракцією якої буде вибір Міс Союзівки на 1959-ий рік. Фестин в неділю буде попереджений відповідними розвагами і забавами в п'ятницю, 26-го вересня, та в суботу, 27-го вересня, коли відбудуться відбиванкові та інші спортові змагання між найкращими нашими змагунами. Крім справ фестину, на понеділкових нарадах обговорено також і ряд організаційних справ УНСоюзу, зокрема організаційну кампанію за новими членами, що саме тепер ведеться для відзначення 65-річчя „Свободи".

СОВЄТИ ВІЗЬМУТЬ УЧАСТЬ В КОНФЕРЕНЦІЇ ПРОТИ НЕСПОДІВАНОЇ АТАКИ

Москва. — Совєтський Союз погодився на пропозицію Америки, щоб перевести конференції військових фахівців над способами, як забезпечитись проти можливостей несподіваної атаки. В понеділок 15 ц. м. СССР відповів на американську ноту в цій справі з 31 липня ц. р., при чому 8 вересня ц. р. Америка пригадала Совєтам, що вони не дали ще відповіді на ту пропозицію. Теперішня совєтська нота погоджується з американським внеском, щоб відбути наради військово-технічних фахівців, які виготовили б свої пропозиції, що їх розглянула б пізніша політична конференція зацікавлених держав. Совєти пропонують конкретно, щоб така конференція почалась в Женеві 10 листопада ц. р. і щоб у ній взяли участь „за принципом паритету між державами НАТО і Варшавського пакту" такі держави: ЗДА, Англія, Франція і Бельгія з західнього бльоку та СССР, Польща, Чехословаччина і Румунія від комуністів. Совєтська нота використовує нагоду, щоб заатакувати Америку за здогадні лети американських військових літаків, озброєних атомовими бомбами, в прикордонній арктичній смузі. Нав'язуючи до завваги в американській ноті, що прийняття засобів забезпеки проти можливостей несподіваної атаки виключило б острах Совєтів з приводу здогадних американських летів в арктичному обширі, Совєти покликуються на заяву державного секретаря Доллеса з 1 травня ц. р., в якій він узалежнював припинення таких американських стежних летів від ступня безпеки, що її осягне Америка проти можливих несподіваних атак збоку СССР. СССР бачить в цій заяві дальший доказ, що такі лети в арктичній смузі переводяться. Проте, за коментарями американської преси, той уступ в совєтській ноті не має значення, бо сутньою є заява щодо згоди на переговори в справі забезпеки проти загрози несподіваної атаки. Таким чином, взявши під увагу, що 31 жовтня почнеться у Женеві східньо-західня конференція про припинення дальших експериментальних атомових дослідів, на 10 листопада заповіджено другу конференцію з обсягу проблеми міжнародного роззброєння.

Альжирські націоналісти зробили атентат на французького міністра

Париж. — У понеділок 15 ц. м. альжирські націоналісти пробували вбити французького міністра інформації Жака Сустеля, засівшись на його авто недалеко Тріюмфального Луку, у центрі Парижу, в білий день. Від куль атентатчиків були ранені шофер авта Сустеля і три прохожі, а один випадковий прохожий згинув. Згинув також один з атентачиків, а двох інших схоплено. Сустель був ранений тільки в чоло осколками з розбитого вікна, а одна куля пробила рукав його плаща, коли він схилився в авті. В дві години після того атентату Сустель із забандажованим чолом, скликав до свого бюра пресову конференцію, на якій він твердив, що альжирські націоналісти, які ведуть від трьох років збройну боротьбу проти Франції, становлять тільки маленьку частинку альжирського народу і що такі акти терору не відстрашать Франції зберегти Альжир „французьким". Це перший випадок, що альжирські революціонери, які до цього часу на терені Франції розправлялись головно з власними альжирськими противниками та атакували окремих поліціянтів, зробили атентат на міністра. Жак Сустель — це фанатичний ворог незалежности Альжиру і прихильник політики „інтеґрації", один з тих, що промостили де Ґолеві шлях до влади.

Науковці радять над небезпеками атомової війни

Кіцбігель. — У цій гарній альпейській місцевості в Австрії від минулої неділі радять 73 видатні науковці з 21 вільних і комуністичних країн над небезпеками, які грозять від атомової війни. Від ЗДА приявних там 19 найвидатніших учених, від СССР — 11. Ці наради мають приватний характер і відбуваються на запрошення австрійського уряду. Перша така конференція відбулася в Поґвош в Новій Шкотії в марту і з ініціятиви американського мільйонера, Сайруса Ітона, пацифіста, який вірить в можливість „співіснування" з большевиками. Англійський професор Сесіль Павер подав ученим історію тієї першої „Поґвошської" конференції, що її продовженням є наради

В АМЕРИЦІ

● Заборгованість ЗДА впродовж цього фінансового року дійде до 284 більйонів долярів, і це становитиме „морґедж" для кожньої американської родини в сумі дол. 5,240. Цьогорічний дефіцит в сумі 12 більйонів збільшить заборгованість кожної американської родини на дол. 75.

● Секретар армії Вілбер Брокер заявив, що він не радив би СССР і комуністичному Китаєві випробовувати на собі мілітарну силу ЗДА, бо це скінчилося б для них трагедією. Брокер заявив, що ЗДА є готові до загальної війни і до місцевих воєн, якщо б такі виникли.

● Гурт професорів Олбанського Лікарського Каледжу стверджує на основі численних дослідів на пацієнтах, що завелика вага, високе тиснення крови і високий відсоток холестеролю в крові людини спричинюють недуги серця.

● 8-річний Мелвін Дін Наймер перебуває в шпиталі для умовохворих в Ню Йорку. Щоб докладно дослідити психічний стан цього молодого злочинця, який признався, що вбив своїх батьків, треба принайменше 6 тижнів. В пресі підкреслюють факт, що після доконаного злочину хлопець цікавився станом здоров'я свого батька, якого забрали до шпиталю, і зовсім не цікавився станом своєї матері.

У СВІТІ

● Посадник Західнього Берліну Віллі Брандт, у відповідь на погрози східньо-німецького віце-прем'єра Гайнріх Payа щодо нової бльокади Берліну, заявив: „від комуністів можна всього сподіватися", але — мовляв — ті погрози не матимуть найменшого впливу на західньо-німецьку політику. Уряд Східньої Німеччини хоче шантажем примусити Західню Німеччину торгувати з нею і визнати її бодай „де факто".

● До Англії прибув перший транспорт американських ракет типу „Тор". З військової бази в Лейкенгерті мають перевезти їх до одного з англійських летунських центрів. Англійська преса, на відміну від американської, всі ці справи тримає у строгій тайні.

● Грета Гарбо, одна з найславетніших зірок німого кіна між двома світовими війнами, має незабаром приїхати до Голлівуду, щоб взяти участь в новому фільмі. Також інша передвоєнна фільмова зірка, Марлена Дітріх, вернулась недавно до кіностудії але, звичайно — не на ті ролі, в яких колись виступала.

● У Празі московські большевики відкрили першу міжнародну „школу" революційних метод, саботажів і партизанки. Італійська преса, яка про це повідомляє, твердить, що вихованці тієї „школи" призначені спеціяльно для акцій на терені французьких, англійських і португальських заморських посілостей. Вишкіл триватиме три роки. На першому курсі навчається 250 африканців.

● Англійці на Кипрі створили своє власне підпілля, щоб поборювати підпілля кипрських греків. Нова організація називається „Кромвел" і заповідає в летючках, що відплачуватиме за грецькі акти персонального терору такими самими методами, не чекаючи леґальної акції офіційної влади. Англійська адміністрація на Кипрі, заявляє, що вона не має нічого спільного з „Кромвелем" і буде поборювати його так само, як грецьких підпільників. В останньому часі греки застрелили шістьох англійських вояків.

● Родина циркових артистів, що складається з 5 осіб, їхала двома вантажними автами з мешкальними причепами вулицями Східнього Берліну. На границі з Західнім Берліном обидва авта з усього розгону проломали бар'єр і виїхали на волю. Комуністична сторожа була так заскочена, що не встигла стріляти.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник — Ukrainian Daily
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НОВА АСАМБЛЕЯ ОН

У вівторок 9 вересня ц. р. відкрилась в Ню Йорку 13-та звичайна сесія Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй. Як заявив державний секретар Дж. Ф. Доллес за два дні до тієї події — ця сесія мала б стати „може найважливішою за всі останні роки". Вказував би на це факт поквапного приїзду до Ню Йорку цілого ряду міністрів закордонних справ різних держав з совєтським Андреєм Громиком включно. Хоч установа Об'єднаних Націй не викликає захоплення своїм 12-річним реальним балянсом праці, коли взяти під увагу нинішній міжнародний стан у світі, проте, саме з уваги на те хронічне міжнародне напруження, Об'єднані Нації є наче тією стебелиною, за яку хапаються державні діячі у пошукуванні рятунку проти вибуху нової війни.

Таким чином — підсумувавши голоси численних коментарів на тему цієї найближчої сесії — головною ціллю, з якою з'їздяться представники 81 держави, заступлених в Об'єднаних Націях, є шукання компромісу. У цілій низці так званих делікатних і дразливих проблем, які стоять на денному порядку 13-ої Генеральної Асамблеї, цей збір знову пробуватиме латати діри. Іншими словами, ні одна з дійсно великих проблем, що ділять і турбують сучасний світ, не буде конструктивно полагоджена. Це такі проблеми, як поділ Німеччини, Кореї і В'єтнаму, міжнародне роззброєння, гокладення краю комуністичній загрозі вільному світові. Зате в зв'язку з 63-ою точкою денного порядку, зголошеною Індією п. н. „Справа репрезентації Китаю в Об'єднаних Націях", Совєти та їх свідомі й несвідомі поплентачі знову матимуть нагоду для пропаганди в користь прийняття китайських комуністів до Об'єднаних Націй і ще більшого обниження вартости тієї установи. Теперішня загострена ситуація в протоці Формози у зв'язку з комуно-китайською агресивністю не стоїть на порядку нарад Об'єднаних Націй. Але вона може опинитися там, якщо розпочаті у Варшаві американсько-китайські переговори в цій справі не приведуть до якогось компромісу. Проблема міжнародного роззброєння не хвилюватиме на цій сесії так, як на минулорічній, бо 31-го жовтня ц. р. мають початися американсько-совєтські переговори в Женеві про припинення експериментальних атомових вибухів, і від цієї справи залежатимуть дальші розмови в ділянці роззброєння.

Більше зацікавлення викликатимуть знову три проблеми, які породили вже стирти записаного паперу в архівах Об'єднаних Націй: зголошена азійсько-африканським бльоком „проблема Альжиру" (скарга проти Франції), зголошена Грецією „проблема Кипру" (скарга проти Англії) і зголошена Австралією „ситуація на Мадярщині". Заздалегідь можна передбачити, що Франція загрозить своєю неприявністю на засіданнях, на яких говоритиметься про Альжир, бо цю справу вважає вона своєю „внутрішньою справою", Англія покличеться на свій плян територіяльно-національної автономії для греків і турків на Кипрі та на брак кооперації збоку цих народів, а Совєти далі не звертатимуть уваги на те, що говориться в ОН про їх режим на Мадярщині. Справа Середнього Сходу вирине у зв'язку зі звітом що його має скласти до 30 ц. м. Гампершилд у висліді своїх розмов з лідерами арабських держав. Південна Африка бойкотувала й бойкотуватиме дебати над расовою політикою тамошнього націоналістичного уряду. Проблеми прав людини, прав народів на самовизначення, свободи інформацій і т. п. — це щорічні, так би мовити, декораційні квітки на стіл Об'єднаних Націй. Ісляндія зв'язує свої надії з точкою про впорядкування морського права з уваги на її конфлікт з Англією за риболовлю. Совєтський внесок про заборону вживання сферичних просторів для військових цілей, пов'язаний із справою закордонних військових баз — це зачіпка для пропаґандивних тирад. Як виглядатиме заповіджена Гаммершилдом пропозиція про створення постійної міжнародної поліції ОН — виявиться щойно з його майбутнього звіту.

Загалом, оприлюднений денний порядок Генеральної Асамблеї виказує 68 точок плюс 4 точки додаткові. У ході нарад дійдуть ще дальші. Можливо, що деякі з них знову дадуть притоку до гострої виміни слів, які вказуватимуть на глибінь поділу сучасного світу на Схід і Захід з холодною війною між ними. Можливо, що вже над вибором президента Генеральної Асамблеї відбудеться „бій" між двома арабськими кандидатами. Але всі ці дебати й переправи ледве чи змінять міжнародну ситуацію, бо ледве чи змінять вони правду, що вирішними чинниками є не 81-членний збір Об'єднаних Націй, а великодержави, в першу чергу — З'єдинені Держави та Совєтський Союз. І ця нова Генеральна Асамблея не змінить факту, що головною загрозою для вільного світу є московсько-большевицька імперія, якої взагалі не повинно бути в Об'єднаних Націях.

РЕКОРДОВИЙ ЦЬОГОРІЧНИЙ ВРОЖАЙ

Представник департаменту рільництва заявив, що цього року передбачається урожай, якого ще не було в історії цієї країни, хоч посівну площу під окремими культурами значно зменшено внаслідок федеральної контролі і організації так званого „земельного банку", який виплачує фармерам премії за незасіяні акри.

Департамент рільництва передбачає, що цьогорічний урожай на 116 відсотків буде більший від пересічного врожаю 1947-1949 років. Досі рекордовий врожай дали жнива 1948 року, коли він виносив 106 відсотків, і з ним дотепер могли змагатися лише роки 1956 і 1957. Ще місяць тому фахівці з рільничого департаменту обчислили, що цьогорічний збір на 113 відсотків буде більший від пересічного збору 1947-1949 років, але сприятлива погода в серпні, а крім того щораз більше застосування нових наукових здобутків у рільництві підносять цей відсоток до цифри 116.

Наприкінці 20-их років у Польщі, коли бували добрі урожаї, польські землевласники казали: „Знову маємо катастрофу врожаю". У ЗДА фармери так не кажуть, бо уряд забирає у них надвишку рільничих продуктів. Департамент рільництва вже тепер плянує збільшення видатків на закуп цих продуктів.

І так, передбачають, що цьогорічний збір кукурудзи виноситиме 3,589,000,000 бушлів, на 3 відсотки більше, як передбачалося в серпні ц. р., на 5 відсотків більше, як було минулого року і на 14 відсотків більше в порівнянні з пересічними зборами. Можливо, що цьогорічний врожай кукурудзи зрівняється з урожаєм 1948 року, коли зібрано 3,600,000,000 бушлів, але треба пам'ятати, що тоді посівна площа під цією культурою була багато більша. Передбачають, що цього року з акра кукурудзи зберуть 49 бушлів, а в досі рекордовому під цим оглядом році зібрано 46.8 бушля. (Пересічний збір кукурудзи з акра в попередніх 10-ох роках виносив по 38.8 бушля).

Ще краще представляється цьогорічний урожай пшениці. Передбачають, що він становитиме 1,466,000,000 бушлів, — рекорд, якого ще не було, бо це аж на 53 відсотки більше, як минулого року і на 30 відсотків як пересічний урожай в попередніх 10-ох роках. Вівса мають зібрати 1,419,351,000 бушлів, хоч в серпні передбачали тільки 1,345,157,000, а минулого року було — 1,308,360,000 бушлів (пересічний збір в 10-ох родах — 1,293,976,000). Земних горіхів (арахіс) мають зібрати 1,796,785,000 фунтів, а минулого року зібрано 1,-445,110,000 фунтів (пересічний збір 1,717,087,000 фунтів і тютюну — 1,750,,698,000 фунтів, а минулорічний збір становив — 1,660,553,000 фунтів.

Збір бавовни з одного акра значно збільшився, і тому знову буде надвишка її, хоч уряд при допомозі нижчого паритету старався зменшити число акрів під бавовняною культурою. Збільшення врожаю зернових кормів та паші також турбує департамент рільництва, який побоюється, щоб власники тваринних фарм не збільшували числа рогатої худоби та свиней внаслідок того, що знов корми подешевшають.

Треба ще раз підкреслити, що цьогорічний рекордовий урожай виплекано на значно меншому числі управлених акрів землі. Цього року засіяно було 330,000,000 акрів, а в 1948 році, коли врожай виносив 106 відсотків (цьогорічний 116!), — число управнених акрів становило — 359,-000,000 (в 1957 р. — 333,000,-000, а в 1956 — 345,000,000!). Як бачимо, число акрів управлюваної ріллі зменшується, але врожаї окремих культур збільшуються (СССР іде за взором царської Росії і хоче збільшувати врожаї освоюванням так званих цілинних земель).

Ще краще побачимо наслідки рільничого поступу в ЗДА, коли подивимося, скільки дає один акр, засіяний чи засаджений окремими культурами.

І так, один акр кукурудзи має дати в цьому році — 49 бушлів, в 1957 р. дав 46.8, а в востанніх 10-ох роках пересічно давав 38.8 бушлів. Один акр пшениці: 1958 — 27 бушлів, 1957 — 21.7, пересічно — 17.7; овес — 1958 — 44.5, 1957 — 37.4, пересічно — 34.3; жито — 1958 — 18.3, 1957 — 15.9, пер. — 12.8; риж — 1958 — 3,336 фунтів, 1957 — 3,219 фунтів, пересічно — 2,465 фунтів. Такий самий стан з ячменем, льоном, фасолею, горохом, сіном, соєю, картоплею, тютюном, хмелем, земними горіхами та цукровою тростею.

Рекордово великий врожай, як ми вже згадували, найбільше турбує уряд, а головним чином департамент рільництва, що під керівництвом Езри Тефта Бенсона старається, щоб фармери могли бути зовсім незалежними від Конгресу, який ухвалює їм щороку паритет допомоги. Але поки це станеться, Бенсон уже тепер обчислює, скільки треба буде видати фармерам за закуплені в них харчові надвишки та за переховування тих запасів. Директор бюджету обрахував, що видатки на фармерство збільшаться на 1,500,000,000 долярів і дійдуть до рекордової висоти 6,000,000,000 долярів.

Як бачимо, добрий урожай в Америці не є „катастрофою для фармерів", як це було в старому краю для поміщиків. Ним тут турбуються політики, коли ухвалюють бюджет, дбає про нього секретар рільництва. А загал податковців, підтримуючи фармерську продукцію, дуже часто навіть не знає про це.

Бути членом Українського Народного Союзу, значить належати до такої української організації, яка об'єднала в Америці й Канаді найсвідоміші українські сили в один ідейний моноліт та поставила його на службу нашим країнам та нашому поневоленому українському народові!

ІВАН ФРАНКО... АНТИСЕМІТ

Слова, наведені в заголовку цієї статті, можуть здатися кожному, хто хоч трохи ознайомлений із Франковим життям і творчістю, несмачним жартом чи й маяченням божевільного. Адже на протязі цілого свого життя, в усіх періодах своєї творчости, починаючи з перших молодечих років і до пізніх, захмарених уже хворобою, Іван Франко, як ніякий з інших українських письменників, ставився з відкритою, а то й відважною прихильністю до жидів, як народу, до їхнього побуту, культури і традицій. З глибокою симпатією ставився до жидів і в своїх творах, і справедливо та об'єктивно писав про них навіть тоді, коли йшло про здійснювану деякими жидівськими одиницями чи групами безоглядну експлуатацію українського несвідомого селянства і робітництва, що її засуджували навіть світлі уми з-поміж самих жидів.

І все ж знайшлися сьогодні — в 1959 році — жидівські журналісти і пресові органи, які пробують представляти Івана Франка не тільки як теоретичного антисеміта, але й як свідомого погромника. З такими абсурдними цілком вже погромницькими обвинуваченнями у відношенні до Івана Франка виступив ряд поважних жидівських часописів і журналів, між ними нюйоркський тижневик „Їдишер Кемпфер" та відомий щоденник „Форвертс". Приводом до цієї атаки стала Франкова повість... „Борислав сміється", що її перевидано ще в 1953 р. в Совєтському Союзі.

У першому із згаданих часописів („Їдишер Кемпфер") якийсь Д. Паз в статті п. н. „Погромницька література в Росії" (в числі з 25 липня ц. р.), пригадавши, що в 1956 році відзначувано 100-річний ювілей з дня народження Івана Франка і що до відзначування цього ювілею закликав тоді навіть совєтський „Комітет світового миру", звертає увагу на те, що у видрукуваній в совєтському видавництві Художньої Літератури в 1953 році повісті Іван Франко „змалював погромників, яких кров і грабунок перетворюють у звірів, які п'яні від знищення жидів, без жадної кари за злочини". Далі Д. Паз договорюється до того, що „в повісті „Борислав сміється" Іван Франко показує, як серед українських націоналістів (?! — ред.) організувалося леґендарне братство, що мало за мету знищити цілий жидівський народ. Керівники того братства, герої книжки брати Сень і Андрусь Басарови (?! — мало б бути Басараби), вчиняють згідно з оповіданням багато вбивств, грабунків й отрусь... Злобу до одного жида брати Басараби перетворили у смертельну ненависть всіх українців до всього жидівського народу". Наприкінці Франкові закидається ґльорифікацію „погромників, убивників, підпалювачів, диких, розпаношених створінь", з яких він робить позитивних героїв, і брехливу фантастику „у видумуванні злочинів, що в них він обвинувачує жидівський народ, мовляв „у цьому творі жиди подавані, як убивники, ґвалтівники, суспільні покидьки, нацьковувачі і психопати". Виповнивши статтю такими нісенітницями, які доказують, що автор не читав або не зрозумів твору Івана Франка, Д. Паз договорюється ще до такого абсурду, що мовляв, Сталін і Хрущов „потребували відродити Франка", щоб прокласти цим шлях державному совєтському антисемітизмові".

З подібною статтею і майже ідентичним заголовком виступив з цього самого ж приводу (виходить, виступи проти Франка є організованою акцією) також публіцист Д. Венґров у жидівському нюйоркському щоденнику „Форвертс" (в числі з 29 липня ц. р.). Стаття Д. Венґрова має назву „Погромницька книжка, що її вивчають діти", і характеризує цю статтю найкраще вже самий її підзаголовок: „Дика погромницька книжка, гайдамаки Івана Франка „Борислав сміється", що її впроваджено тепер у навчальну програму совєтських шкіл. — Жидівські діти примушені студіювати ту погромницьку книжку. — Батьки бояться протестувати. — Цілі покоління в Росії виховуються в дусі погромницького антисемітизму". В статті повторені майже дослівно не завжди вірно цитовані уривки з розмов героїв повісти „Борислав сміється", що були наведені і в статті Д. Паза, супроводжені однаковими інсинуаціями. Публіцист „Форвертсу" не вагається у своїй статті називати Франка „гайдамакою і правдивим спадкоємцем Хмельницького та Гонти, що в своїх творах провіщав погроми і знищення жидів", „паскудним погромником", і ставити Івана Франка на одну дошку з „гайдамакою Нікітою Хрущовим, в жилах якого кипить нечиста кров Богдана Хмельницького".

Полемізувати з такими інсинуаціями і лайками, що стосуються не тільки Франка, але й інших постатей української історії (звичайно, не Нікіти Хрущова), справа даремна і непотрібна. На цьому місці можна висловити тільки здивування, що могли виступити з подібними нападами на Івана Франка представники того народу, якого Франко не тільки шанував, але до якого ставився з великою симпатією і зрозумінням. Жидівським авторам повинні бути відомі такі твори, як „Мойсей", „Жидівські мелодії" (цикл поезій і поем у збірці „З вершин і низин"), оповідання „До світла" і багато інших, які були перекладені на різні мови світу в тому числі, й на жидівську, і в яких виведені жиди позитивніше, як це могли зробити навіть самі жидівські письменники. Для спростування інсинуацій панів Пазів і Венґрових могло б вистачити самих лише перекладів поезій Франкових творів. Якщо ж іде про такі твори, як „Борислав сміється", чи й не згадуваний жидівськими публіцистами „Боа Констріктор", то вони друкувалися і за Австрії і за Польщі, і ніхто ніколи, а зокрема, галицькі жиди, не знаходив у них хоч би й тіні антисемітизму, бо його там не було (було тільки реалістичне відтворення подій і настроїв у Бориславщині в другій половині минулого сторіччя). Ніде і ніколи Іван Франко не ґльорифікував не тільки свідомого, але й несвідомого антисемітизму чи його конкретних проявів і „героїв".

Абсурдні ж напади на Івана Франка вроді тих, що з ними виступили пп. Паз і Венґров, хоч вони і не відображають опінії всього жидівства, можуть привести до цілком непотрібного під сучасну пору і в умовах боротьби з московським большевизмом заогнення українсько-жидівських взаємин.

ПРОБЛЕМИ ШКІЛ УКРАЇНОЗНАВСТВА

Широкі кола українського суспільства на еміґрації мало ознайомлені з станом навчання й виховання в школах українознавства. А справа ця стосується не тільки батьків, що посилають своїх дітей до цих шкіл, але й кожного свідомого українця, як важлива частина загально-української справи. Виховання наших дітей в релігійному і національному дусі, прищеплення їм знань про Україну, пошани й любови до неї — святий обов'язок української еміґрації. Не знаю, чи може бути спокійним сумління того батька, який цього обов'язку не виконає. Адже, покидаючи Батьківщину, відриваючись від рідного гнізда, ми всі горіли бажанням розкрити перед широким світом усю ту жахливу дійсність, яка примусила нас до цього рішучого кроку. Тепер кожен з нас може підсумувати те, що він зробив у цьому напрямі. Коли на перешкоді нам стояло незнання чужої мови, то сьогодні, деякою мірою, свої функції ми можемо передати нашим дітям, даючи їм українознавчу освіту, виховуючи в них почуття національної гідности. Ми мусимо навчити наших дітей ширити правду про Україну в широкому світі, привертати до неї симпатії, приєднувати друзів. А як це вони робитимуть, не маючи відповідних знань?

Усі ті знання, що їх дитина дістане поза американською школою, збагатять її духово. Зокрема, знання української мови як культурної, старої мови, в умовинах загального зацікавлення слов'янським сходом, може вийти тільки на користь нашим дітям, навіть в матеріяльному відношенні. Нарешті, чи вийде на користь нашій дитині те, що вона приховає своє національне походження? Адже господарі цієї країни, довідавшись про це, зроблять відомий уже в таких випадках висновок: людина, що відцуралася своїх батьків, їх країни, їх звичаїв, не може бути добрим громадянином нашої країни.

Більша частина українців, полагодивши сяк-так своє матеріяльне становище, заходилась організувати українські осередки громадсько-політичного характеру, зокрема, для дітей і молоді. Так постали юнацькі гуртки та різні курси й школи українознавства. Є в нас і українські школи цілотижневі, але, на жаль, весь процес навчання в них не завжди виправдує їх назву. Тільки за останніх пару років почали подекуди вводити викладання української мови як предмету. А ці школи повинні мати за обов'язок навчати дітей українознавства.

У травні 1954 року при УККА постала в Ню Йорку Шкільна Рада, що має в основному такі завдання: організувати школи українознавства, опікуватися тими школами морально і, по можливості, матеріяльно, постачати школам підручники та лектуру, держати зв'язок з товариствами й організаціями, які займаються вихованням молоді. Устійнено таку шкільну систему: 8 років навчання (4-5 годин тижнево) першого ступня і 3 роки навчання вищого ступня. Щороку Управа Шкільної Ради скликає по кілька педагогічних конференцій. Сьогодні в Америці маємо вже 48 шкіл, де діти навчаються українознавства. Шкільна Рада видала 12 підручників і підготовляє до видання: підручники з історії культури та з історії України і українську літературну хрестоматію в 3-ох томах. Щодо якости існуючих підручників слід зазначити, що вони не стоять на потрібній висоті. Для укладання їх Шкільній Раді слід було б зорганізувати групи вчителів-практиків з усіх земель України, щоб були вони доступні і змістом і лексичним матеріялом для кожної української дитини.

Минулого року Шкільна Рада видала й розіслала школам проєкти програм з усіх предметів. Весною цього року на двох педагогічних конференціях у Филаделфії проєкти були переглянуті, і з відповідними внесками та поправками знову будуть переслані школам.

Чимало шкіл українознавства є також в Канаді, Англії, Арґентині, Австралії. Шкільна Рада мала б організувати співпрацю всіх таких шкіл з метою уніфікації. Представники Шкільної Ради з Ню Йорку вже два рази (останній раз цього місяця) брали участь в науково-методичних конференціях в Торонті.

У пляні роботи Шкільної Ради на 1956/57 рік зазначено утворення Шкільних Комісій чи Відділів при філіях УККА, які на місцях взяли б на себе справу матеріяльної допомоги. Задум цей здійснила покищо тільки Филаделфія. Під керівництвом невтомного громадського діяча д-ра Ю. Мачука Шкільний Відділ у Филаделфії об'єднав 9 шкіл українознавства, в яких вчиться 436 дітей. Більшість цих шкіл протягом двох років користувалася грошевою допомогою із проведеної серед громадянства збірки. Організовано 4 педагогічні конференції для поліпшення навчання в школах українознавства Филаделфії та околиць. З учителів филаделфійських шкіл Шкільний Відділ зорганізував Програмову Комісію, яка виготовила проєкти програм навчання для Шкільної Ради в Ню Йорку.

Серед учительських кіл можна не раз почути думку про студіювання системи навчання в американських школах, щоб вдосконалити мето-

(Закінчення на ст. 7-ій)

ОСІННЄ...

Нащо, вербице, листя зносила,
Нащо, калино, віти струсила,
Вітрові бубки
рвать не борониш,
Ніби по краплі
кров свою рониш?

Ягода в терну ще не дозріла,
Ковдра пухнаста
синь ще не вкрила,
Бурі осінні ще не шуміли,
Пташки у вирій ще не летіли.

Квітне он верес там на галяві,
Стелються всюди буйні отави,
Низько витає бабине літо
Та заплітає трав оксамити.

Гнеться кущиста квітка
до тину,
Галузь колише ніби дитину.

Та не розвився
пуп'янок в рожі.
Будуть для неї дні ще погожі,
Буде для неї
теплим проміння,
Хай і не літнє, хай і осіннє.

НАДІЯ ПРИХОДЬКО
м. Київ.

Д-р Дмитро Бучинський

ЗІ ЗГАДОК НАТАЛЕНИ КОРОЛЕВОЇ

(4)

У столиці Естрелліта, живучи в домі дядька-вдівця Льоренсо, відновила свої студії арабознавства, археології та улюбленого малярства. Дядько, завваживши, що дівчина сумує, здогадався, що вона залюблена й намагався розвіяти її сум. Естрелліта дуже часто згадувала в тайниках своєї душі Іскандера, якого любила. Дядько влаштував їй прекрасне малярське ательє. Дівчина ходила на виклади до університету й вчилася в Малярській академії.

Це дуже не подобалось її родичці Касильді де Медінаселі, яка хотіла, щоб Естрелліта стала її наслідницею при королівському дворі, де дівчина бувала досить часто на різних прийняттях та балях, хоч дамою двору не думала бути. „Але з дон Альфонсом, — згадує письменниця, — знов нав'язались прості приятельські відносини, як за дитячих років". Часто відвідував король Естрелліту в домі дядька Льоренса, якого називали „ель сабіо" (мудрець). З Естреллітою „цей перший революціонер у королівстві", як називала Альфонса XIII його мати, говорив на „ти", як за дитячих років. Темою їх розмов здебільша було мистецтво, яке король не тільки любив, але й розумів — він часто писав статті на теми малярства, друкуючи їх під криптонімами. Але говорили вони також на теми еспанського життя.

Якось Естрелліта сказала:

— Хіба ж ти не король, що держить у своїх руках, коли не майбутність, то бодай багато різних можливостей в сучасності?

— Король! — повторив дон Альфонсо, підсміхнувшись гірко. — Король, як у грі в шахи!.. Король, що має робити тільки один хід, один крок, поза спиною королеви, яка його „боронить", коло якого нагромаджені „вежі", що дають йому можливість обертатися тільки на одному місці. Киньмо про це говорити, Естрелліто, може колись скажу тобі більше...

Іншого разу король сказав їй:

— Знаєш, з дитячих літ я не мав кого любити, крім тебе. І мене ніхто з мого оточення не любив — крім тебе. Може тому й переніс я всю свою любов — нікому непотрібну — на Еспанію. Її люблю, як живу істоту. Немає нічого, чого б я не зробив для неї, немає такої жертви. Може колись це докажу ділом... А скільки є тих чистокровних еспанців, гордих тим, що до їхньої крови не примішано жадної чужої, які мають мене тільки за Бурбона — за Габсбурґа, за чужинця...

— Дух Еспанії завжди озветься в тому, хто має в собі бодай краплину еспанської крови! Що з нею не роби, а вона все озветься! — промовила Естрелліта.

Дон Альфонсо стиснув Естреллітині руки.

— Спасибі тобі! — промовив схвильований.

В його очах блистіли сльози...

Наступного тижня дон Альфонсо приніс Естрелліті „згадку" про їхню розмову — перстень. Простий, гладенький, як шлюбна обручка, в якому були глибоко засаджені, не виступаючи з його рівних країв, два брильянти. Всередині персня вирізана була дата: „Мадрид 1910".

— Хай він нагадує тобі ті сльози — перші, а може єдині в моєму житті.

Це був єдиний дарунок, який Естрелліта прийняла від дона Альфонса.

Цікаві діялоги між Естреллітою і королем Альфонсом XIII закінчились скоро. Весною була зорганізована прогулянка членів королівського двору до Ель Ескоріялю. Поїхала також Естрелліта. У поворотній дорозі її авто „зноровилось", як висловилася письменниця, і тоді вона почула:

— Чи не зробили б ви мені, сеньйоро кондесо, чести, прийнявши місце в моєму авті?

Так вона відбула подорож удвійку з королем Альфонсом XIII, яка закінчилась (не зважаючи на пересторогу матері короля: „Альфонсо, ти матимеш дружину, бо король мусить мати королеву. Але не рахуй на те, щоб тебе колись покохала якась жінка: Не маєш ти, сину, нічого в собі, що викликає любов"...) досить трагічно для Естрелліти.

В королівському дворі кишіло від пліток про короля та його полюбовницю, так, що навіть о. Евґеніо мусів встрянути в справу:

— Слухай, дитино! Коли підеш таким темпом у виборі своїх наречених, почавши від перського князя, через еспанського короля, то...

Каплиця св. Архангела Михайла в королівському палаці в Мадриді. Дядько о. Евґеніо попросив, щоб Естрелліта підійшла до престолу й поклала руку на вівтар.

— Повторюй за мною! — промовив о. Евґеніо — Присягаю, що я не переступлю кордонів Еспанії, поки живий дон Альфонсо XIII. Так мені допоможи, в Тройці Святий...

В захристії додав:

— Не час і не місце висвітлювати питання. Знай тільки одно: дон Альфонсо терпить більше, ніж ти собі уявляєш. Тож не смієш вносити нових турбот у його життя. Добре знаю вас обох. Він справді добрий християнин і порядна людина. І не був би щасливим, коли б став твоїм коханцем. Вір мені: більше, як хто-будь, розумію тебе... і мушу тебе рятувати... Читай...

Це був наказ королеви-матері, доньї Марії Крістіни, в якому пропонувалось: „доньї Естреллі де Кастро Ляцерда і Медінаселі, Фернандез де Кордоба і Фіґероа або негайно вступити до монастиря кармеліток в Авілі, або покинути Еспанію — без права повороту".

— Бачиш! Мусів тебе рятувати. Ти мусиш іти на вигнання, а я це зроблю добровільно, не з наказу тиранки-австріячки. Хай виконують її накази ті, хто їй служить, а не ми! На знак протесту, я, разом з тобою — покидаю Еспанію. Все справа доньї Касильди: вона приготовляла прогулянку до Ескоріялю, вона підплатила твого шофера, щоб „зіпсувалось" авто і щоб ти вернулась з дон Альфонсом... А після того представила обом королевам все у світлі нечуваного скандалу...

Це сталося влітку 1911 року.

В роках 1911-1914 Естрелліта жила в Парижі та Італії. У Парижі закінчила археологічні студії, в Італії, з гуртом учених французьких археологів, працювала при розкопах Помпеїв, як фахівець-реконструктор-археолог. Вернувшись з Помпеїв, виступала в Паризькій опері, пробувала свого письменницького пера, але збірка її оповідань у французькій мові не побачила світу, і це, до великої міри, знеохотило її до письменства. Весною 1914 року підписала контракт з оперою у Венеції, куди мала виїхати восени.

Дядько о. Евґеніо жив в Римі, працюючи у Ватиканській бібліотеці. На вакації 1914 року приїхала до Парижу у відвідини до племінниці. В той час відізвався з Києва батько, просячи, щоб донька відвідала його, бо він — смертельно хворий. І цей раз донька не могла опертися проханню батька й постановила поїхати. О. Евґеніо, зі свого боку запропонував Естрелліті супроводити її до Києва.

ПРОТОКОЛ

XXIV. ЗВИЧАЙНОЇ КОНВЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ,

що відбулася в Клівленді, Огайо, в готелі Статлер — в тижні від 26-го до 31-го травня 1958 р.

(6)

ЗВІТ ГОЛ. РЕДАКТОРА „СВОБОДИ" АНТОНА ДРАГАНА

Повторення принципів

(Продовження)

Першу своєрідну плятформу для „Свободи", схвалену конвенцією УНСоюзу після придбання її на свій орган, зустрічаємо в протоколі з 9-ої конвенції УНС, що відбулася в Скрентоні з кінцем червня 1906-го року. Там сказано, що „напрям „Свободи" має бути українсько-народний, з тоном гострим, радикальним" та що головна частина газети „має бути присвячена нашим національним справам". Це можна вважати тим угольним каменем для ідейного напрямку „Свободи". Бо хоч з роками та в нових обставинах поважно злагіднився „гострий, радикальний тон" газети, то вона тим не менш непохитно стоїть на схваленій перед 52-ма роками українсько-народній плятформі.

Цю плятформу, зокрема, респектував і розбудовував сл. п. д-р Лука Мишуга.

Інтерпретуючи ту плятформу „Свободи", яку схвалили для неї піонери УНСоюзу перед 52 роками та яку опісля розвивали дальші постанови, як і їх практичне застосування, ми могли б сьогодні коротко з'ясувати такі правди, що присвічували „Свободі" в її минулому та які повинні присвічувати їй сьогодні і в майбутньому:

1. Ідейність та ідеалізм. Під цим треба розуміти віддану аж до самовідречення працю для поширення і здійснення найвищих ідеалів американського і українського народів, так вимовно висловлених Батьками цієї країни в їх безсмертній Декляраціі Незалежности. Це принцип, що всі люди створені рівними, і що вони наділені Творцем такими невід'ємними правами, як Життя, Воля та змагання до Щастя.

2. Народоправність, оформлена Абрагамом Линколном в клясичну засаду влади народу, через нарід і для народу.

3. Глибокі засади християнської моралі й етики в практичному поступуванні, що визначили курс та дали назву вже двотисячолітній християнській культурі і цивілізації.

У здійснюванні цих принципів газета повинна керуватись засадами, які з них випливають.

Саме в звітовому часі, 1957-го року, весь цивілізований світ і ми з ним відзначали 250-річчя з дня народження Бенджаміна Франкліна, ім'я якого нерозривно зв'язане з поняттям вільної преси. Він вважав, що „без свободи думки не може бути мудрости, а без свободи слова не може бути свободи думки . . . Хто хоче поневолити націю, той мусить починати від заборони вільного слова . . ." За свободу слова і преси, за вільний обмін думками та інформаціями Бенджамін Франклін все своє життя вів справжній хрестоносний похід. Саме ця проблема, проблема вільного слова та „згоди не погоджуватись", була предметом основнішого розгляду в річному звіті Редакції „Свободи" в 1957-му році.

У нашому суспільстві аж занадто часто трапляється, що цими принципами зловживається для всіляких особистих чи групових розрахунків. Вимагаючи беззастережної свободи слова для себе, її рівночасно відмовляється для інших. Крім того, волю слова часто інтерпретується як сваволю та плететься небилиці, які не мають жадного глузду. Принцип свободи слова далеко не означає, що кожне слово надається до друку. Один з найповажніших щоденників цієї країни, „Ню Йорк Таймс", уважав за відповідне поставити навіть за своє мотто засаду про друк „усього, що надається до друку", а цитований вже „Геральд Трибюн" уважав за необхідне повторити такі засади:

1. Преса не є сьогодні четвертою, але першою свободою, бо без вільної преси не може бути ані політичної волі, ані вільної системи;

2. Основним завданням преси є — за словами Гораса Ґрілі — друкувати „практично можливу якнайбільшу кількість правди, бо тільки правда може зробити людство мудрішим, а тим самим і щасливішим";

3. В змаганні до правди та в обороні правди газета повинна поступати з абсолютною чесністю, без страху перед одними і без ласки для інших;

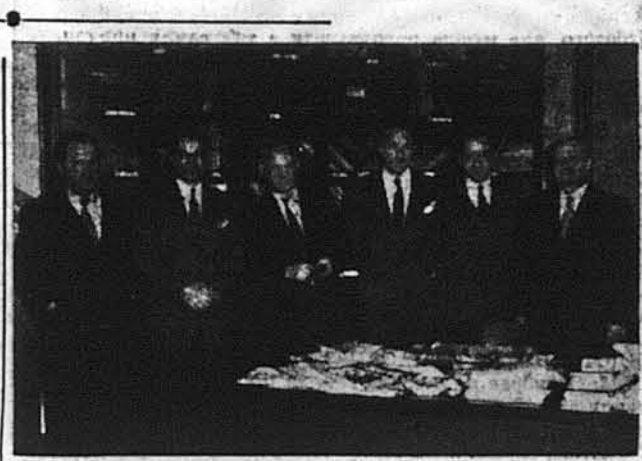
4. Редактор завжди повинен бути з народом, з народом думати і відчувати.

Усе тут сказане чи повторене є відповідальністю Редакції.

Політика „Свободи"

У світлі з'ясованих тут принципів і засад можна легко вияснити і зрозуміти кожночасне становище та поступовання „Свободи" в усіх актуальних проблемах. Було б зайво наводити конкретні приклади, бо їх можна подибати в кожному числі газети, як і в щоденному поступованні Редакції. З приємністю треба ствердити, що не тільки члени УНСоюзу, але й великий загал читачів „Свободи" на американському та інших континентах, без уваги на їхнє походження, віровизнання чи політичні погляди, збагнули ці правди в „Свободі", цінять і дорожать ними. В одному із річних звітів Редакції „Свободи" у цій каденції вже була згадка про те, що сьогодні є повне зрозуміння вартости „Свободи" такої, як вона є, себто безпартійної. „Свобода" не потребує позичати собі в нікого програми, не потребує примазуватись до будь-якої партії, бо вона практично заступає їх усіх, так, як вони заступлені в УНСоюзі. Тим самим, вона служить усьому народові, а через нарід і кожній партії. Отже, в спільному інтересі нашої спільноти та кожної її групи є допомогти зберегти такий загальний національно-демократичний характер „Свободи", бо тільки так вона зможе вдержати і в майбутньому відповідну рівновагу в цій спільноті та захоронити її перед всілякими шкідливими експериментами.

Ці самі засади зберігає і практикує „Свобода" також в американській внутрішній політиці, не стаючи беззастережно на плятформі жадної з існуючих партій, натомість піддержуючи добрі почини кожної з них.

РЕДАКЦІЯ „СВОБОДИ". Стоять (від ліва): ред. В. Давиденко, ред. Ів. Кедрин-Рудницький, ред. Б. Кравців, ред. А. Драган, ред. Ст. Шумейко, д-р Лука Луців.

На службі народу

„Свобода" була заснована на одній головній засаді: служити своєму народові і цю свою службу вона безперервно продовжує від 65 років. Як виглядала ця служба в звітовому часі?

Маючи тверді ідейні підстави та своє власне політичне обличчя, Редакція „Свободи", як орган УНСоюзу, здає собі справу, що в газеті, як і в усіх інших галузях суспільного життя, не можна стояти на місці. Існує бо тільки одна альтернатива: або розвиватись і йти вперед, або нидіти і поступово завмирати. Очевидно, що про наш вибір не може бути жадного сумніву, хоч зовнішні обставини не завжди сприятливі.

Коли мова про „Свободу", як Видавництво, то ми маємо сьогодні чи не найбільш імпозантний образ, за весь час її 65-літнього існування. Базою цього Видавництва є щоденник „Свобода" і її Редакція. При щоденнику маємо англомовний тижневик „Юкрейнієн Віклі", що в цьому році відзначає своє 25-річчя, маємо дитячий місячник „Веселка", що почав появлятися з волі попередньої Конвенції УНС і не тільки перейшов вогненну пробу перших труднощів, але і впродовж відносно короткого часу, завдяки дбайливості його Редакції, стає одним з найголовніших виховних і культурних факторів у нашому суспільному житті. Крім цих періодичних та більших видань, маємо ще при „Свободі" майже періодичні видання: літературно-мистецький тижневик, окремі сторінки: „Український Спорт", „Студентське Слово", „Пластова Ватра", СУМ-івський „Шлях Молоді" і МУН-івський „Промінь". Неперіодично появлялися „Вісті ЗУАДК", „Вісті УКК", „Вісті ОбВУА", „Фото-Кіно-Аматор", „Купецькі Вісті", „Вісті НТШ", та ряд інших спеціяльних видань. Кожного місяця, разом із звітами рекордового і касового департаментів УНСоюзу, появляється 4-сторінкова „Трибуна УНС", уже 28 чисел якої стали справжньою енциклопедією союзових справ. Разом у В-ві ,Свободи' ми мали в звітовому часі 14 назв і практично 14 різних видань, що охоплювали майже повноту нашого суспільного життя. Ми цілком здаємо собі справу, що всі ці видання далекі ще від доскопалих і завершених, але вони не є теж тільки припадкові. А як зважити обставини, серед яких вони появляються, і засоби, з яких можуть користати, то ми з рукою на серці мали б право сказати, що „Свобода" розуміє свій обов'язок служби народові та виконує її до краю своїх сил і спроможностей, якими розпоряджає. Це далеко не значить, що вона вже завершена і що не може зробити і кроку вперед. Навпаки: дайте їй тільки відповідні засоби, щоб вона не корчилась у фінансових труднощах, щоб не мусіла від каденції до каденції стояти з простягненою рукою та просити „що ласка", і Ви в найкоротшому часі переконаєтесь, що для поліпшень справді немає обмежень.

Софрон Федів, технічний керівник друкарні і клішарні „Свободи".

На згаданому праця В-ва „Свобода" не вичерпується. До цього можна б додати ще кожнорічні альманахи-календарі, підготова і публікація брошур та спеціяльних видань, у звітовому часі головно виховних для дітей, праця над підготовою англомовної Енциклопедії Українознавства, праця у підготові двох виданих УНСоюзом у звітовому часі англомовних публікацій: Кларенса Меннінґа „Іван Мазепа — гетьман України" і Яра Славутича „Муза в неволі" і подібне, тоді матимемо справді імпозантний образ видавничого концерну, що ставить його власника, Український Народний Союз, заслужено на перше місце в нашому загальному розвитку та в нашій службі Україні, українському народові та його культурі. Не кажучи вже про зміст, „Свобода" випускає кожного місяця пересічно 140 друкованих сторінок великого формату у 20-тисячному тиражі. Нехай би спробувало змірятись з нею будь-яке навіть столичне видавництво поневоленої Москвою України! Це тим більше, якщо мати на увазі, що довкола своїх видань УНСоюз зосередив сьогодні найширший діяпазон найбільш авторитетних і творчих умів і працівників.

Крім цих загальних міркувань, деяка окрема увага в цьому звіті необхідна для поодиноких головніших видань, зокрема для щоденника, англомовного тижневика і дитячого місячника.

Щоденник

Очевидно, що головним завданням Редакції щоденника „Свобода" у звітовому часі була стабілізація Редакції і редагування після смерти сл. п. д-ра Луки Мишуги. Здаємо собі справу з того, що немає другої людини, яка могла б зайняти місце д-ра Мишуги, але, хоч немає другого Мишуги, тим не менше треба було заповнити те місце, яке після нього опорожнилось. Цю відповідальність Головний Уряд УНС, на пропозицію Екзекутивного Комітету, передав, згідно зі статутом, звітодавцеві. Крім того, зменшену внаслідок смерти д-ра Л. Мишуги Редакцію доповнено новою силою, заанґажувавши в квітні 1955 р. на працю в Редакції ред. Богдана Кравцева. Крім того, доповнено акредитацію кореспондентів „Свободи" в столицях поодиноких країн. Окремо треба згадати що „Свобода" знову має свого довіреного кореспондента за залізною заслоною, очевидно, неакредитованого.

В редагуванні щоденника введено в звітовому часі ряд новостей і, в нашому переконанні, поліпшень. Ми ввели постійну „Українську Хроніку" на першій сторінці, в якій подаємо сконденсовані українські вістки негайно після їх одержання. Заактуалізовано і поліпшено ілюстраційний матеріял. Введено рубрики ,Голоси Читачів' і ,Листи до Редакції', даючи можливість читачам висловлювати свою опінію в поодиноких справах. Крім того, на цій же другій сторінці щоденника постійно друкуємо зразки української поезії з думкою не тільки урізноманітнити газету, але й з міркувань про те велике значення, що його має поетична творчість в національній культурі і розвитку. Щораз краще наладнується справа кореспонденцій та хронік з поодиноких наших громад. Максимальну увагу віддано в звітовому часі розвиткові спорту. Практично не було жадної ділянки українського, американського і міжнародного життя, яка не мала б у „Свободі" відповідної інформації та відповідного насвітлення. Окремо треба згадати про цілий ряд спеціяльних видань „Свободи", як, наприклад, — усі різдвяні і великодні числа, спеціяльне видання в 100-річчя народин Івана Франка, минулого року, відзначене також публікацією цілого ряду популярно-наукових праць, що надруковані ще відбиткою в окремому збірнику у спільному виданні „Свободи" і НТШ, спеціяльне — і, до речі — чи не одиноке того роду видання „Свободи" з нагоди 40-річчя проголошення незалежности Української Держави, та ряд подібних, що, хоч коштували багато труду, то він сторицею оплатився моральним, культурним чи політичним значенням тих видань. Гостра реакція Москви та її лайка на „ґанґстерів" зі „Свободи" може послужити одним з доказів цього.

Крім того, Редакція намагалась перевірити цілий ряд справ, зглядно відношення „Свободи" до ряду справ, що мали свою традицію, подиктовану всілякими обставинами, але не мали відповідних формальних рішень контрольних органів УНСоюзу. Для прикладу згадати б про інформації з церковного життя, які раніше були в „Свободі" досить обмежені з уваги на релігійні пристрасті, що їх такі вістки викликають. Традиція, без сумніву, правильна і „Свобода" далі її придержується та не друкує нічого такого, що могло б викликати ці пристрасті. Проте, до таких матеріялів не можуть належати об'єктивні і дбайливо перевірені вістки про будову нових святинь, про всілякі церковні і релігійні імпрези та подібне. На ці теми появилось у „Свободі" в звітовому часі вже багато вісток і з приємністю треба ствердити, що вони не тільки не викликали релігійних пристрастей серед читачів, але, навпаки, читацький загал їх радо прийняв. Саме у звітовому часі ми постійно мали на увазі твердження цитованого вже Бенджаміна Франкліна: „За кожну зайву мовчанку ми мусимо бути так само відповідальні, як і за кожне зайве слово".

Найбільша трудність, яка була в редагуванні щоденника в звітовому часі, це була хронічна недостача місця. Цього недомагання не можна усунути без розв'язки головної проблеми, перед якою стоїть все видавництво — придбання необхідних фондів.

THE UKRAINIAN WEEKLY

A report on this important publication of our organization cannot be made without mentioning at the outset that this year marks the 25th anniversary of its inception. **The Ukrainian Weekly**, established as a supplement of **Svoboda** at the time of the World's Fair in Chicago in 1933, largely through the efforts of the late Dr. Luke Myshuha, has played a very important role both in our own organization and in the Ukrainian community, becoming the first regularly-published organ of the American and Canadian-born Ukrainian generation. A careful study of all the great hopes and plans connected with the publication of **The Ukrainian Weekly** reveals that these hopes have been realized to a large extent. Thanks to the late Dr. Myshuha and to its editor, STEPHEN SHUMEYKO, **The Weekly** developed into a serious publication. It has played a very important role in the formation of American-Ukrainian opinion as well as in the organization of our community. One of the creations of **The Ukrainian Weekly**, as we know, was the Ukrainian Youth League of North America. Mr. Shumeyko, taking on the difficult task of editing the English-language organ of the Ukrainian National Association, dedicated to the fulfillment of this task not only his own wide knowledge but also a good deal of his heart and soul. In the yearly volumes of **The Ukrainian Weekly** can be found the same epic story that is found in the Ukrainian daily: the story of the growth and maturing of the American-Ukrainian society in its "second chapter" — that is to say, at the time when the descendants of our Ukrainian pioneers, the American and Canadian-born generation, began to take their place in Ukrainian life. In those yearly volumes of **The Ukrainian Weekly** can also be found masterpieces of Ukrainian creative writing in English translations. A whole book could be compiled of all the articles printed about the history of Ukraine, and a wealth of material can be obtained on Ukrainian culture, Ukrainian traditions and Ukrainian ideals and the Ukrainian struggle for freedom and independence.

Stephen Shumeyko

In this connection, speaking of the editing of **The Ukrainian Weekly**, it is with deep regret that we must note that **The Ukrainian Weekly** has been experiencing a grave crisis and continues to experience it, or more correctly, the materializing of a crisis which has been developing for the past 10 years. This matter has been brought up and discussed at all annual meetings of the Supreme Assembly during the past four years.

The English-language organ of the UNA, **The Ukrainian Weekly**, has been a very important and creative innovation of our organization for 25 years. It has great meaning and value today and will have still more in the future. In the past four years we have done everything in our power to overcome the crisis as well as to initiate a new and bigger and better development. These plans, as already mentioned, have been realized only to a certain extent, and the basic solution of this problem still faces us and should be one of the main purposes, if not the principal aim, of the next four years.

„Веселка"

Дитячий місячник „Веселка", що є дитиною попередньої, 23-ої Конвенції УНСоюзу, є наймолодшим членом нашої видавничої сім'ї. Проте, хоч їй ще тільки чотири роки, вона вже сьогодні — як згадано на іншому місці — є одним з найповажніших факторів в культурно-виховному житті всієї української спільноти у вільному світі. З цих та багатьох інших мотивів справа „Веселки" заслуговує на спеціяльну увагу цієї конвенції.

Справа відповідного журналу, що формував би душі нашої дітвори вже від колиски та вже змалку виховував їх на свідомих громадян своєї країни і патріотичних членів своєї української спільноти, була завжди актуальна в нашій організації, в історії якої записано багато всіляких спроб цю проблему розв'язати. В новій гостроті вона виникла знову після приїзду до цієї країни великої кількости нових поселенців, із свіжими традиціями з України та з новими гарячими бажаннями зберегти своїх дітей для українського народу.

Маючи це на увазі, Редакція „Свободи" під проводом покійного д-ра Луки Мишуги вже за деякий час перед попередньою Конвенцією перевірила можливості видавання окремого журналу для дітвори, порозумівшись з компетентними в таких справах педагогами і письменниками, зокрема з Об'єднанням Працівників Дитячої Літератури. Представник і речник цього Об'єднання в Ню Йорку, проф. Володимир Барагура, як і два інші члени тієї організації: проф. Роман Завадович і ред. Богдан Гошовський, перший в Шикаґо, а другий в Торонті, поставились до цього проєкту з великим ентузіязмом та в порозумінні з Редакцією „Свободи" приготовили конкретний редакційний плян, що раніше був схвалений деякими Відділами, зокрема, був основно зреферований проф. Вол. Барагурою та схвалений на місячних зборах „Дністра", 361-го Відділу УНСоюзу в Ню Йорку. Цей плян став базою відповідного проєкту на попередню Конвенцію, яка і схвалила сьогодні вже на свій лад історичну резолюцію:

„Беручи до уваги максимальне значення і вартість молоді та її виховання для нашої спільноти і нашої організації, XXIII Конвенція УНСоюзу рекомендує Головному Екзекутивному Комітетові, разом з Редакцією „Свободи" поробити відповідні заходи та в по можності найкоротшому часі приступити до видавання при „Свободі" відповідного журналу для дітвори . . . Тому, що всі ці заходи вимагають окремих фондів, Конвенція уповноважує Головний Екзекутивний Комітет, крім статутових заходів у тій справі та з тією метою, продовжувати практиковану перед попередньою Конвенцією акцію добровільної доплати до передплати „Свободи" та постійних пожертв на пресовий і видавничий фонди".

Рівночасно Конвенція висловила надію, що кожний член УНСоюзу складатиме на ці фонди щонайменше два доляри річно.

Це була ухвала попередньої, 23-ої Конвенції УНСоюзу. Пригляньмось, як її виконано.

Уже три місяці після тієї ухвали, 15-го вересня 1954-го року появилось, разом із „Свободою" з тією датою, перше число нового дитячого журналу під назвою „Веселка". Була вона надрукована, як чотиристорінкова вкладка до щоденника, яку треба було складати вчетверо і з цього постав журнал на 16 сторінок чверткового формату „Свободи".

Було б зайво переповідати головокружний розвиток цього журналу, бо він у свіжій пам'яті усіх, хто цим інтересується. Журнал зачав уже 5-ий рік свого видання і досі вийшло 45 його чисел, що дають найкраще свідоцтво нашій організації і нашій спільноті. Заки дозволимо собі на деякі висновки, треба передати голос самій Редакції „Веселки", в імені якої зладив редакційний звіт проф. ВОЛ. БАРАГУРА:

Володимир Барагура

Від початку існування „Веселки" редаґування журналу спочиває в руках тих самих людей — Володимира Барагури, Богдана Гошовського й Романа Завадовича. Ідейні, літературно-мистецькі й виховно-дидактичні принципи, які лягли в основу „Веселки", залишилися без змін, бо вони себе виправдали. Журнал є передусім українознавчим і стоїть на загально-національних принципах, без якихнебудь партійно-групових, територіяльних чи релігійно-визнаневих упереджень. Журнал бере до уваги всі ділянки виховання — національне, суспільно-громадське, релігійно-моральне, естетичне, подаючи його за допомогою мистецького слова, малюнку, музики. Журнал призначений для дітей кожного віку, з перевагою матеріялів для дітей молодших. „Веселка" зберігає „магазиновий" характер, тобто в ній друкується матеріяли з різною тематикою, різного літературного жанру, у різнородній формі вислову. Журнал у великій мірі стає допомогою в навчанні українознавства в школах і на курсах.

Від вересня 1954 р. до травня 1958 р. вийшло 45 чисел „Веселки", кожне число на 16 сторінок, тобто разом 720 сторінок великого формату (8½" x 11"). За той час у журналі співпрацювало коло 200 авторів та понад 60 ілюстраторів. Разом поміщено в „Веселці" понад 900 ілюстрацій та коло 60 світлин. В трьох досі закінчених річниках поміщено понад 1200 окремих позицій, тобто різних віршів, казок, оповідань, п'єсок, розповідей, статтейок, не враховуючи дрібних матеріялів, як загадок, розваг, дописів від дітей, сміховинок, листування і т. п. Журнал приєднав до співробітництва найкращі наші письменницькі й мистецькі сили, якими розпоряджає наша еміґрація, а походять вони з трьох континентів — обох Америк, Европи й Австралії. Співробітниками „В" є також діти. З інших родів мистецтва треба згадати участь наших композиторів. Окремі річники „В" оправлені в книгу з твердою обкладинкою й золотом тисненою віньєткою.

Вже від першого числа „В" здобула собі прихильну оцінку малих читачів, батьків, виховників, учителів, а ця прихильна постава проявляється в численних листах до Редакції (останнім часом збірні листи дітей школи св. Миколая в Шикаґо), в статтях у пресі, в послуговуванні матеріялами з „В" у навчанні в школах, на імпрезах, радіо, в використовуванні веселкових матеріялів в шкільних підручниках і т. п. Цілий ряд газет в Америці й за океаном дали прихильні оцінки „В", а вийшли вони з-під пера наших визначних публіцистів, педагогів, культурних діячів, мистців („Свобода", „Наш Клич", „Визвольний Шлях", „Листи до Приятелів", „Гомін України", „Українська Думка", „Наша Хата" і ін.).

З січнем 1957 року заіснували в „В" великі зміни, і цей рік треба назвати переломовим роком у її розвою. Це такі

АДМІНІСТРАЦІЯ „СВОБОДИ". Стоять від ліва: п-ні проф. Марія Сташинська, п-ні Кейтка Стецюк, п-ні Люба Лапичак і дир. Петро Постолюк. Адміністратором „Свободи" є гол. предс. УНС п. Д. Галичин.

ПРАЦІВНИКИ ДРУКАРНІ Й ЕКСПЕДИЦІЇ „СВОБОДИ". У першому ряді (від ліва): Роман Ференцевич, мґр. Денис Притуляк, Степан Гладкий (у „Свободі" від 1907-го року; тепер на пенсії, але все ще в міру можливостей допомагає в друкарні), Волод. Кушнір, Яків Кулинич. В другому ряді: Мих. Задорецький, Волод. Назаревич, Роман Антонович, Теодор Гіль, Дмитро Кравець, Мик. Филик, Гр. Карий, Анатоль Домарацький, Роман Падковський. Немає на фотографії Адріяна Лапичака і технічного керівника друкарні Софрона Федіва, який в тому часі — робив цю світлину.

зміни: 1. Переміна „Веселки" в окремий журнал-місячник при „Свободі"; 2. Встановлення передплат, як основної матеріяльної бази видання; 3. Друкування журналу на доброму журнальному папері; 4. Друкування журналу трьома кольорами. Крім того, рішенням Головного Уряду УНС уведено до журналу, поруч українського тексту, дві сторінки англомовного матеріялу з ділянки українознавства з систематичним навчанням української мови. Ця зміна зустрілася з мішаною реакцією громадянства, бо частина його, зокрема в Канаді, поставилась неґативно до англомовного додатку, уважаючи його явищем небажаним і шкідливим з національного (сприяння й приспішування процесу асиміляції) й виховно-навчального боку. Противники англомовного додатку бажали б мати чисто український текст у журналі. Була навіть думка задовольнити ці побажання і видавати журнал у двох варіянтах — з додатком англомовних матеріялів і чисто український текст, але що кількість противників англомовних сторінок була невеличка, таке подвійне видавання журналу не оправдувало б себе з фінансових, технічних і конструкційних моментів. З другого боку життя показує, що є потреба англомовних сторінок, бо частина українських дітей не знають української мови й грамоти, але відчувають потребу знайомитися з українським матеріялом, як про це свідчать листи від батьків англомовних дітей.

Поруч редагування „В", її редакція проявляла активність і в інших ділянках. При журналі існує Бібліотека „Веселки", що появляється неперіодично і досі видано чотири випуски — „Козацьку дитину" В. Бандурака, відбитку „Богути-Багатиря" Р. Завадовича (ч. І., друга готується), „Кобзареву гостину" Р. Завадовича; друкується „Казка про трьох ведмедиків" І. Наріжної. Справа бібліотеки „В" вимагає ще дальшої розбудови.

Члени Редакції беруть участь в освідомній акції під час кожночасної збіркової кампанії на пресовий фонд журналу та пишуть інформативні статті, зв'язані з проблемами дитячої літератури.

В листопаді 1954 р. Редакція „В" зорганізувала в Літературно-Мистецькому Клюбі в Ню Йорку „Живу „Веселку" з участю дітей-виконавців, а ред. Вол. Барагура взяв участь у „Живій „Свободі" (1956 р.), відчитавши статтю „Цвітка" й „Веселка", два покоління — одна мета". Одночасно проф. Р. Завадович вів відповідну діяльність в Шикаґо, а ред. Б. Гошовський в Торонто.

Спільно з Об'єднанням Працівників Дитячої Літератури і Літературно-Мистецьким Клюбом у Торонті Редакція „Веселки" влаштувала виставку сучасної української графіки, що відбулася в 1956 р. в Торонті. Тепер ця виставка відбулася в Ню Йорку в днях 30 березня до 19 квітня 1958 р. спільно з Об'єднанням Мистців і є можливості показати її в деяких країнах Европи. Більшість виставлених експонатів походить з архіву „В", а вичерпний каталог виставки вийшов за фінансовою допомогою УНС і В-ва „Свобода". Участь у виставці взяли 24 мистці, в тому багато з них є співробітниками „В".

З нагоди Нового Року й Різдва Редакція вислала до всіх співробітників листа-побажання, з'ясувавши в ньому й принципи співпраці в журналі та пляни й задуми Редакції й Видавництва.

Стільки про „Веселку" ред. Вол. Барагура в імені її Редакції.

Так то рекомендаційне слово 23-ої Конвенції УНСоюзу перед чотирма роками сталось величним ділом, яке впродовж найкоротшого часу принесло нашій організації багато доброї слави, а нашій спільноті велику користь. „Веселка" стала справді райдугою на нашому захмареному небосхилі, заповідаючи кращі часи і кращу долю для нашої спільноти і нашого народу. Національна група, далеко від рідної землі і рідного народу, що потрапила впродовж короткого часу розвинути для своєї дітвори такий журнал і зібрати довкола нього такі видатні письменницькі і мистецькі сили, заслуговує тільки на признання і на подив.

Були три головні фактори, що причинились до такого розвитку. В першу чергу заслуга в цьому Редакційної Колеґії „Веселки", що віддала редаґуванню того журналу направду все своє знання і свою душу та всі свої організаційні здібності. Другий фактор — не менш уважливе і дбайливе відношення та трактування того видання збоку В-ва і Редакції „Свободи", а третій фактор — це наша суспільність, що своїми пожертвами на видавничий фонд дала основну базу для такого розвитку. Все ж таки при цьому не можна не висловити і одної прикрої завваги: Конвенція, рекомендуючи Екзекутивному Комітетові і Редакції „Свободи" видавати дитячий журнал на такій непевній базі, як добровільні пожертви, висловила надію, що кожний дорослий член УНСоюзу складатиме на ту ціль „бодай" 2 доляри річно. На жаль, того голосу, повторюваного кожного року „Свободою" малощо не до сили єрихонської труби, послухала заледве одна п'ята частина дорослих членів. Тому, вже з початком цього року треба було перейти на передплати, що також далеко ще не розв'язує тієї фінансової скрути, в якій опинилась „Веселка" разом з усім видавництвом. Розвиток „Веселки" і взагалі всіх видань „Свободи" та їх значення для УНСоюзу і всієї нашої спільноти повинні б заохотити 24-ту Конвенцію УНСоюзу, щоб вона цим справам віддала таку увагу, на яку вони заслуговують.

Передумова дальшого розвитку

Вже згадані в цьому звіті факти можуть послужити за доказ, що „Свобода" зробила в звітовому часі дальший поважний крок у своєму розвитку. Крім того, в тому ж часі пороблено цілий ряд заходів та створено ряд важливих передумов для ще більшого і ще кращого розвитку в майбутньому, якщо тільки ця Конвенція вможливить ці передумови використати. Згадати б про деякі:

1. Консолідація Редакції. Умовини праці та співпраця в Редакції є одним з найголовніших факторів у видаванні газети. У цьому відношенні наша Редакція стоїть, можна б сказати, направду на висоті свого завдання. Редакція має відповідно кваліфікований склад і прикладну співпрацю, яка в звітовому часі ще більше вдосконалилась в кожному відношенні. В Редакції, в теперішніх її обставинах і можливостях, немає вже неналаднаних справ. Зокрема, великим досягненням треба вважати майже наладнану справу редакційної кореспонденції та заавансовану розбудову архіву. Зроблено такий проґрес у технічних можливостях, зокрема придбанням власної клішарні та дальшим підвищенням чи кращим використанням кваліфікацій працівників у всіх трьох відділах В-ва. У звітовому часі поважним вкладом труда збережено від неминучого знищення та раз на завжди законсервовано одну з найбільших цінностей, якою можна Редакція може виказатись — всі минулі річники „Свободи". Були також намагання виконати ще одну працю, яка мала б величезну і тривку вартість для української науки і дослідів, а саме — виготовлення індексу всіх річників „Свободи". На жаль, недостача бодай мінімальних фондів на ту ціль унеможливила здійснення цього задуму, як і унеможливила пляноване впорядкування і забезпечення перед природним знищенням бібліотеки „Свободи", між книжками якої є дорогоцінні рідкості.

2. Українські зв'язки. Наладнанням кореспонденції та відповідним поступованням поширено і закріплено зв'язки Редакції з українськими інституціями і особами в усьому вільному світі. Поважну ролю в цьому відіграли кореспонденти „Свободи".

3. Американські і міжнародні зв'язки. Також і в цьому відношенні зроблено поважний проґрес та створено можливості ще більшого в майбутньому, якщо ця Конвенція дасть нагоду цю можливість використати. Згадаю тільки про нашу спробу, щоб „Свобода" стала членом найбільшої в світі американської пресової аґенції „Асошіейтед Прес". Членство „Свободи" в цій аґенції мало б першорядне і загально-українське значення. Кореспонденти тієї аґенції були б кореспондентами „Свободи", а кореспонденти „Свободи" кореспондентами тієї аґенції. „Свобода" користала б з необмежених можливостей здобувати за посередництвом тієї аґенції важливі для українців вістки, а з другого боку вона мала б не тільки право, але й обов'язок поширювати за посередництвом тієї аґенції одержані нею спеціяльні вістки. Кожний легко може уявити собі, які величезні можливості це відкрило б. Якщо „Свобода" все ж таки не стала досі членом тієї інформаційно-пресової кооперативи, то тільки тому, що це було пов'язане з поважним новим видатком, приблизно 10,000 долярів річно, про які „Свобода" в теперішніх обставинах не може мріяти.

4. Авторитет „Свободи", як В-ва, і її видань досягнув нових вершин, як в українському суспільстві, так і на американському і міжнародному теренах. Редакція, як і видавець УНСоюз, не занедбували можливостей цей авторитет скріплювати, якщо тільки це було можливо зробити без нового видатку, на який в жадному разі вже не можна було собі позволити.

Можна б наводити ще багато таких і подібних можливостей дальшого і направду небувалого досі розвитку Видавництва УНСоюзу, що приніс би величезні користі для УНСоюзу і всієї української справи. Всі ці можливості є для „Свободи" відкриті, і вони напевно були б використані, якщо б тільки ця Конвенція своїми рішеннями і ухвалами створила необхідну для цього бодай мінімальну фінансову базу.

УНСоюз і „Свобода" обстояли правду

У звітовому часі Український Народний Союз і його орган „Свобода" виявили прикметну їм мужність та не підкорились всіляким погрозам і залякуванням, але обстояли правду, хоч і коштувало їм це кілька тисяч долярів. Маю на думці судовий процес, що його вів проти УНСоюзу за статті в „Свободі" проф. Микола Чубатий.

Передісторію того процесу з'ясовує найкраще лист головного предсідника УНС п. Д. Галичина до проф. Миколи Чубатого, з датою 3-го березня 1955-го року. Тому теж наводимо його в цілості:

„Вш. М. Чубатий, Мава, Н. Дж., 3 березня 1955. Вельмишановний Пане Професоре: У зв'язку з нашою сьогоднішньою телефонічною розмовою, вважаю за відповідне ствердити в цьому листі деякі факти, що відносяться до Ваших претенсій до „Свободи" та до становища „Свободи" в цій справі.

1. В січні ц. р. Ви переслали до „Свободи" текст свого „Вияснення в справі Історії Церкви в Енциклопедії НТШ" та рівночасно в листі і опісля телефоном урґували, щоб ці вияснення надрукувати. Під час телефонічної розмови, представник Редакції, у приявності теж одного відвідувача, квестіонував доцільність публікації тих „Вияснень" у „Свободі", мотивуючи це тим, що 1. у „Свободі" не надруковано численних надісланих їй критичних коментарів на тему вияснюваного Вами предмету в Енциклопедії НТШ, та що 2. ті „Вияснення" викличуть відповідну реакцію і тоді „Свобода", йдучи по своїй практиці в таких справах, уже не зможе відмовитись від публікації інших поглядів, до яких Ви, до речі, ще й заохочували в своїх „Висненнях". Все ж таки Ви обстоювали, що ці „Вияснення" є „історичним документом" та що їх треба надрукувати. Йдучи назустріч Вашим проханням і побажанням, „Свобода" відступила від свого дотогочасного становища, що виянювана Вами справа не надається до публічного обговорення, що таке обговорення, з уваги на можливість ще більшого розбурхання релігійних пристрастей і антагонізмів, не є в публічному інтересі, та що ця справа повинна бути вирішена академічним порядком в обмеженому колі покликаних до того спеціялістів і щойно таке вирішення могло б бути подане до публічного відома.

2. Сподівана і передбачувана реакція на Ваші „Виснення" прийшла з кінцем січня (1955) у формі трьох статтей проф. Романа Смаль-Стоцького з Маркетського університету в Мілвокі, Виск. Редакція „Свободи" знову вияснила Авторові статтей своє становище та рекомендувала здержати їх публікацію. Проте Автор, покликуючись на Ваші „Виснення" та ще й виразну заохоту до дискусії, обстоював для себе таке саме право і привілей, як „Свобода" дала Вам, та вимагав публікації своїх статтей. Не від речі буде додати, що про ці статті на тему Ваших „Виснень" інформував проф. Р. Смаль-Стоцький тоді ще живого головного редактора „Свободи" д-ра Л. Мишугу, який публікацію тих статтей, з уваги на публікацію Ваших „Виснень", апробував.

3. Приблизно два тижні після появи в „Свободі" статтей проф. Стоцького, Ви переслали до „Свободи" через Екзекутиву УНС три нові свої статті п. з.: „Наукова критика чи особиста напасть", із супровідним листом, у якому домагаєтесь публікації тих статтей, визначуєте спосіб і місце їх друку та, відкликаючись на евентуальний суд, встановляєте реченець їх друку до 5-го березня.

4. Екзекутива УНС, в порозумінні з Редакцією „Свободи", розглянула цю справу дуже дбайливо та листом з 1-го березня запропонувала Вам „потрудитися особисто до Редакції „Свободи" у вигідний для Вас час", бо „справа вимагає деякого обговорення".

5. У відповідь на цього листа Ви закликали мене сьогодні телефоном та на мої, можливі в телефонічній розмові тільки короткі виснення, відповіли категорично, що Ви не думаєте „торгуватись" та обстоювали при своїх вимогах у листі з 20-го лютого (який ми одержали 23-го лютого), покликуючись знову, як і в листі, що коли Ваші вимоги не будуть прийняті, Ви підете з тією справою до Суду.

З уваги на це все, вважаю за потрібне ствердити в листі те, що тільки частинно міг виснити Вам у телефонічній розмові.

1. Екзекутива УНС, в порозумінні з Редакцією „Свободи", вважає, що в загальному інтересі було б найкраще, якщо б Ваш спір з проф. Р. Смаль-Стоцьким розглянув, оцінив та вирішив компетентний і авторитетний в предметі Вашого спору громадсько-науковий чинник, що Ви й самі пропонуєте на закінчення Ваших статтей. Вважаємо, що опублікування тих статтей поважно утруднило б, якщо не виключило б власне те, що Ви пропонуєте: розгляд справи відповідним громадським тілом. Це наше переконання і порада.

2. Все ж таки, тому, що Ви — як це зазначено у Вашому листі — почуваєтесь покривдженим змістом викликаних Вами самими статтей проф. Р. Смаль-Стоцького, ми готові в кожній хвилині, якщо Ви це обстоюєте, віддати в „Свободі" місце на Вашу навіть найбільш вичерпуючу відповідь, але під умовою, що ця відповідь 1. відноситиметься ВИКЛЮЧНО до заторкнених у статтях проф. Р. Смаль-Стоцького справ, та що 2. вона вміщуватиметься в рямки загально прийнятої пресової етики, як ми її в найкращій вірі інтерпретуємо.

При цьому мусимо ствердити, що Ваші статті, в такій формі, як вони нам надіслані, у великій частині не тільки не відповідають цим цілком нормальним і законним вимогам, але й навпаки, гостро їм суперечать. Велика частина змісту Ваших статтей відноситься до проф. Смаль-Стоцького і до Вас персонально, в тих статтях широко обговорюється Ваші суперечності з проф. Смаль-Стоцьким на терені НТШ, АКВБ та в інших ділянках і в інших справах, ніж ті, що були заторкнені у Ваших висненнях та у відповіді проф. Смаль-Стоцького на них.

Для обговорення цих справ ми просили Вас потрудитись до Редакції „Свободи", маючи на думці ще й деякі інші пропозиції для виснення справи та полагодження Вашого спору з проф. Смаль-Стоцьким у Вашому власному та загальному інтересі. Ці наші пропозиції дальше важні і ми завжди готові порозумітись з Вами на їх базі. Якщо Ви не бажаєте собі обговорювати ці проблеми в приміщенні Редакції „Свободи" чи УНС, Ви можете запропонувати нам інше місце. Ваших вимог ми не відкидаємо, але без попереднього їх обговорення та відповідного достосовання до наведених в цьому листі деяких передумов, ми теж і не можемо їх прийняти".

Зміст цього листа безсумнівно доказує, що:

1. Редакція „Свободи" не хотіла друкувати „Виснень" проф. М. Чубатого, що їх можна вважати первопричиною процесу. Надруковано їх під натиском, що його можуть виконувати члени УНС на „Свободу". Проф. М. Чубатий є членом УНС.

2. Редакція „Свободи" так само не хотіла друкувати відповіді проф. Р. Смаль-Стоцького на „Виснення" проф. М. Чубатого, але мусіла надрукувати з тих самих причин.

3. УНС і „Свобода" не бажали собі судового процесу і готові були на кожну уступку і кожне можливе полагодження спору.

Все ж таки проф. М. Чубатий пішов до суду і процес відбувся, а виснення причин того подибуємо в статті проф. М. Чубатого п. з.: „Про один політичний процес, Український Квартальник та Лист до Хрущова", надрукованій в торонтській „Нашій Меті" з 22-го лютого 1958. В тій статті проф. М. Чубатий, говорячи про всілякі свої справи в громадському житті поза УНС і „Свободою" та уявних своїх ворогів в УНС і „Свободі", пише дослівно: „Мені не лишалося ніщо інше, як або залишити на Божу волю „У. Квартальник" та забратися, або на якийсь час ПРИНАЙМЕНШЕ ВІДСТРАШИТИ НАПАСНИКІВ АМЕРИКАНСЬКИМ СУДОМ. Я вибрав це останнє і... за ціну моїх коштів $500 я купив спокій собі та „У. Квартальникові" на 21 місяців. Я ніколи не був певний, що мого противника засудять..."

Отже, справа ясна. Проф. М. Чубатий заскаржив УНСоюз не з уваги на „обиду" в статтях у „Свободі", як це було подано формально в акті обвинувачення, як головно для „відстрашення головних противників" у його інших справах.

Це виснює головну суть процесу.

Судова розправа відбулась упродовж 10 днів з кінцем вересня і початком жовтня 1957-го року у Вищому Суді стейту Ню Джерзі в Джерзі Сити. Всю незвичайно дбайливу і солідну підготову до оборони і саму оборону УНСоюзу, користуючись при цьому формальним заступництвом місцевого адвоката, перевів адв. Михайло Пізнак, заступник головного предсідника УНС, який і звітує про цю справу на іншому місці.

Кінець тієї справи відомий. 4-го жовтня 1957 суддя Прокнтор, перед яким велась справа, видав вирок, що надруковані в „Свободі" статті проф. Р. Смаль-Стоцького, хоч і гострі своїм тоном, не давали проф. М. Чубатому причини до судової скарги і скаргу відкинув.

У цьому звіті залишалося б ще до виснення, чому Редакція „Свободи" не опублікувала жадних матеріялів про перебіг того процесу. Відповідь на це проста: з тих самих міркувань, з яких вона не друкує багато всіляких інших сенсаційних історій, які можуть інтересувати загал, але які надаються радше до сенсаційних романів, ніж до серйозної щоденної газети. Крім того, не належить до присмности бити людину, яка вже нехай і від спровокованого нею удару лежить на землі. Коли ж проф. М. Чубатий сам вважав за потрібне видвигнути ту справу перед суспільство, надрукувавши у „Нашій Меті" повно всіляких видумок у своїй обороні, Редакція „Свободи" написала і переслала до „Нашої Мети" відповідне спростування, що його Редакція тієї газети — треба признати — надрукувала в цілості, хоч і зі своїми заввагами.

Для характеристики написаних проф. М. Чубатим і надрукованих в „Нашій Меті" згаданих його „виснень" в справі його процесу проти УНСоюзу, треба зацитувати в цьому звіті зокрема те, що було призначене проф. М. Чубатим на знеславлення покійного головного редактора „Свободи", сл. п. д-ра Луки Мишуги. Проф. М. Чубатий пише: „Одна ситуація, що мала місце десь коло 1952 (тисяча дев'ятсот п'ятдесят другого — А. Д.) року виснить і мою справу. Пок. д-р Льонгин Цегельський, що також багато натерпівся від рубачів голов, відомо, любив в приступі гумору сказати і щиру правду в очі своїм землякам. Одного разу, після засідання в УКК, поклепуючи по плечах редактора „Свободи", сказав таке: „Доктор, правда, що всім інтеліґентам в Америці ви зрубали голови, одному Чубатому не могли зрубати голови"...

Так, згідно з твердженням проф. М Чубатого, мав сказати д-р Льонгин Цегельський „десь коло 1952-го року". Тим часом, д-р Льонгин Цегельський уже „десь коло" двох років, бо від 13-го грудня 1950-го року лежав у могилі. Коментарі зайві.

Оборона проти скарги збоку проф. М. Чубатого була коштовна, але на довшу мету вона виплачується і для нашої організації і для всієї нашої спільноти. УНС і „Свобода", обстоявши правду, потвердили один з тих головних принципів, на яких вони збудовані і тим самим ще більше скріпили свою моральну базу.

Закінчення

Характеристика „Свободи" не належить до цього, хоч і довшого, але все ще дуже побіжного звіту про один з найважливіших відділів праці УНСоюзу — його видання. Цю оцінку повинні дати представники членства УНСоюзу, їхні Делеґатки і Делеґати на цій Конвенції.

На попередній Конвенції звіт Редакції „Свободи" складав сл. п. д-р Л. Мишуга. Звіт, як і цим разом, був раніше надрукований та висланий всім делеґатам, а на самій Конвенції д-р Мишуга доповнив його ще деякими висненнями і на закінчення сказав:

„Кінчимо ці загальні завваги тим, що ми свідомі, що хоч „Свобода" зробила багато доброго для нашого народу в Америці, як і для української справи, вона могла б куди більше зробити, якби мала змогу побільшити свій об'єм та розпустити свої крила на всю ширину і довжину. Допоможім їй хоч тепер це зробити, бо ЩОСЬ ЛІПШОГО, ІДЕЙНІШОГО, ТРИВАЛІШОГО ТА ВПЛИВОВІШОГО УЖЕ НА ЦІЙ ЗЕМЛІ НЕ ЗДОБУДЕМО!"

Це були останні слова покійного довголітнього головного редактора „Свободи" д-ра Луки Мишуги перед найвищим зібранням нашої організації. Ці слова є сьогодні заповітом Великого Союзовця для усіх нас, членів Українського Народного Союзу!

До свого надрукованого звіту ред. А. Драган додав:

Це вже четверта конвенція Українського Народного Союзу від того часу, як я почав працювати в Редакції його офіціяльного органу, „Свободи". Не на всіх цих чотирьох конвенціях я бував і — думаю — не дуже мене там було потрібно, бо „Свободу" та все, що вона в нашій організації репрезентує, заступав на тих конвенціях найбільший союзовець за всі часи, сл. п. д-р Лука Мишуга. Тим не менше я знайомий не тільки з чотирма згаданими, але й всіми іншими конвенціями, бо вони записані в історії нашої організації.

Отже, згадуючи минулі конвенції, приходить на думку одна історія, яку оповів президент Линколн тоді, як його і його адміністрацію завзято критикували в Конґресі. Історія коротко така:

Їхала валка американських поселенців шукати нових можливостей на тоді ще „дикому" Заході. Доріг не було, треба було їх промощувати. Тим часом, настала ніч, зірвалась буря і злива, а єдиним світлом, що пояснювало подорожнім можливість дальшої мандрівки до наміченої на той день мети, була блискавка, після якої, очевидно, гриміли громи. Коли ж від ненадійного гуку одного з таких громів злетів з коня провідник валки, то він скористав з тієї нагоди, що припадково впав на коліна, отже відразу і помолився: „Боже, якщо Тобі це не робить різниці, то дай нам дещо більше світла блискавок і дещо менше гуку громів".

Подібна молитва не зашкодила б і звітодавцям на наших конвенціях, хоч не можна б сказати, що і гук громів для нас зайвий. Навпаки. Часто мається враження, що й гуку грому потрібно нам не менше, як світла блискавки. Нам тільки придався б відворотний порядок, себто скоріше гук грому, щоб нас збудив, і опісля світло блискавки, щоб ми знали, куди нам іти. Заколисувану до сну всілякими співіснувальними сиренами Америку будять нас-від-часу то „спутніки", то демонстрації проти віце-президента Ніксона в Південній Америці, то каміння проти американських інститутів і бібліотек на Близькому Сході.

На перший погляд могло б здаватись, що нам така небезпека не грозить. Ми ж бо вважаємо себе одними з найкращих знавців усіх чортівських експериментів і підступів червоної Москви. Наш нарід бо був першою і головною жертвою тих експериментів, які коштували йому дослівно гори трупів і річки крови, які принесли йому неописані муки і терпіння.

Проте, чи справді ми знаємо большевизм так, як думаємо? Можливо, але нашим поступуванням ми не завжди даємо на це переконливі докази. А втім, людська пам'ять коротка, а ми, українці, маємо ще в додатку м'яке серце і готові простити навіть найбільшому ворогові і навіть найбільші злочини, як тільки він до нас усміхнеться, нехай схидно. Нераз в історії нашу Україну присипляли і опісля окрадену в огні будили. Щоб таке знову не повторилось, то і нам треба громів, щоб нас будили, і блискавок, щоб нам присвічували. Такі наші великі зібрання, як ця Конвенція, можуть дати нам одне і друге. Бодай короткий погляд на теперішню ситуацію в світі допоможе нам її краще усвідоти собі та мати її на увазі в наших дебатах і в наших рішеннях.

Як виглядає ця ситуація? Очевидно, що всі ми, спраґнені миру, часто навіть не здаємо собі справи, що ми таки заколисані всілякими „духами Женеви", приспані підступними співіснувальними сиренами, роззброєні фальшивими усмішками. Багато прикладів можна б навести в доказ цього. А тим часом ми маємо всі причини і потреби на те, щоб бути в тому гострому поготівлю, в якому мусить бути вояк на фронті, якщо не хоче безпотрібно згинути. Ми зачали цю конвенцію з приготованим порядком нарад, з приготованими пропозиціями резолюцій тощо. Так і повинно бути. Але при цьому ми повинні здавати собі справу, що ще заки скінчиться ця конвенція ми могли б опинитись в обличчі цілком іншої ситуації, в якій була б нам потрібна тільки одна резолюція: робити все можливе, щоб — як кажуть наші американські співгромадяни — пережити, „сирвайв". Кожне бо місце в світі, чи це буде Ливан, чи Індонезія, чи Туреччина, чи Формоза, літак чи корабель, все це в теперішніх обставинах може бути тією іскрою, що може запалити світ.

Не говорю цього на те, щоб викликувати чи збуджувати в нас страх. Навпаки. Усі ми, без різниці, де ми народилися, мали нагоду добре вивчити лекцію, що єдине, чого ми повинні боятись, це тільки сама боязнь! Здавати собі справу з ситуації не тільки не значить боятися її, але, навпаки, мужньо їй протиставитись і не пхати по-струсиному голови в пісок.

Тло і причини такої ситуації кожному ясні. Світ поділений на два табори, антаґоністичні під кожним оглядом, як мусять бути антаґоністичні воля і рабство, добробут і нужда, правда і брехня. В обидвох цих антаґоністичних таборах нагромаджено зброю, нищівна сила якої переходить всі людські уявлення. Я не знаю в історії випадку, щоб так нагромаджена зброя не експлодувала над людськими головами. Очевидно, що історія не мусить повторитись, але ґарантії на це немає жадної.

На наших очах обидва табори відповідно приготовляються на таку евентуальність з тією тільки різницею, що табір рабства, диктатури й імперіялізму приготовляється до нападу, а наш табір волі — до оборони. В цій підготові заанґажовані дослівно всі матеріяльні і духові ресурси, тільки не всі їх однаково використовують. Сьогодні, виходило б, головна вага покладена на мобілізацію творчого людського ума, що випускає в позасферичні простори штучних сателітів, що визволив і опанував космічну силу, що не тільки фантазує, але конкретно плянує комунікацію з іншими плянетами.

Пригляньмося відношенню цих сил, себто матеріяльних і духових. Тут не місце і не час на основніші і глибші аналізи. Стверджую тільки за мудрішими і старшими від мене: доба атому і штучних сателітів в нічому не змінила старовинної засади, і як колись казали, що перо сильніше від меча, так сьогодні те саме перо сильніше за атомову чи водневу супербомбу, якщо ми вміємо і хочемо зробити з того пера відповідний вжиток. Повторив це недавно Гаркурт Брейс, видавець книжки Джіласа: „Нова кляса", сказав це в Ню Йорк Таймсі Гері Шворц, рецензуючи книжку Говарда Фаста: „Нагий божок", багатомовні міркування на цю тему могли Шановні Делеґатки і Делеґати прочитати в п'ятницевій „Свободі" в статті Любомирського: „Чому нас ненавидять".

Яке ж наше місце в цьому змагу і в такій ситуації? Очевидно, що ми є частиною Америки і Канади, а з ними і частиною вільного світу. Їхня доля і їхні змагання, це наша доля і наші змагання. У нас вони ще тільки підкреслені нашими зобов'язаннями відносно українського народу, з якого ми вийшли та який покладає на нас великі надії в своїй нерівній боротьбі за волю і незалежність.

Очевидно також, що ми, як громадяни своїх країн, поносимо відповідну частину тих зусиль, що їх в теперішньому змагу дають ці наші країни. Але що ми, як спільнота, як Український Народний Союз, можемо дати ще окремо, ще більше?

Власне відповідь на цей запит заслуговує на нашу найбільшу увагу. Наша організація має понад 20 мільйонів долярів. Це великий гріш, тим більший, що він здобутий важким трудом членів УНСоюзу. Але чи має він яке відношення до тих більйонів і трильйонів долярів, що грають ролю в теперішніх змаганнях? Що можна б з ці гроші купити чи зробити — один, десять чи двадцять літаків? Хто орієнтується в ситуації, той знає, що наших 20 мільйонів долярів означають точно краплю в морі того, що в цих змаганнях двох світів видається.

І тут, Пані і Панове, щоб довше не розводитись, ми приходимо до суті справи. Наша організація, наш Український Народний Союз, в цей ґігантний змаг дає щось більше і сильніше від усіх мільйонів, що їх ми могли б дати, вибравши останнього доляра з банку, витрясши останнього цента з кишені, дає більше, як всі атомові супербомби і всі штучні сателіти, він дає оце найсильніше з усього — слово, оце „наче срібло куте, бите і семикрат перелите вогнем в горнилі", слово, що його наш ґеній Тарас Шевченко поставив на нашій сторожі! Підкреслюю це, Пані і Панове, щоб звернути Вашу увагу на той величезний і направду замітний вклад, що його Ви даєте у цей світовий змаг своїми виданнями, своєю „Свободою", своїм „Юкрейнієн Віклі", своєю „Веселкою", видаваними УНСоюзом книжками. Наші мільйони це велика, дуже велика вартість, але немає вартости, якою можна б зміряти той вклад, що його дає УНСоюз через „Свободу" і інші видання. Я не маю найменшої інтенції знецінювати наших мільйонів, але, не так тії мільйони, як „ґенґстери зі „Свободи"" — кажучи словами Москви — не дають їй спокою і тривожать її. От наспіла з Києва вістка, що там задумали видавати спеціяльний журнал „Всесвіт", що має присвячувати окрему вагу — мовляв — „моральному розкладові українських буржуазно-націоналістичних еміґрантів". Це, Пані і Панове, не був припадок, що редакторові української газети в Мюнхені післали бомбу в книжці. Москва, якби так могла, то перше, що зробила б, зліквідувала б і заглушила б кожне вільне українське слово, бо воно для неї найнебезпечніше. З нашою „Свободою" вона пробувала це вже зробити, використовуючи коньюнктуру під

час останньої війни. „Свобода" не далась і тепер за це славу їй проголошують навіть ті, що раніше були б і самі не вагались кинути в неї каменем. Ви вже чули, що за дописи до „Свободи" карає Москва довголітньою каторгою. А скільки дала б вона, щоб взагалі позбутись „Свободи", щоб бодай зменшити її, припинити її розвиток. Ви могли б собі це ще краще усвідомити, якби я міг сказати Вам, яка неймовірна історія криється за тією знімкою, що Ви бачили її в суботнішньому виданні „Свободи" на першій сторінці, або за тим надісланим до „Свободи" з-поза залізної заслони віршом про страсті Христові, що був надрукований у великодньому числі. Можливо, що колись літописець про це напише і люди будуть про це читати з найшляхетнішими дроганнями їхньої душі.

Я згадав про бомбу, вислану злочинною ворожою рукою редакторові українського часопису в Европі. Якби сьогодні засвітила якась прониклива блискавка і тоді ми щойно побачили б, якими неймовірними шляхами і методами намагається ворог знищити або бодай придушити нашу „Свободу". Ось недавно розіслано на адреси всіх священиків анонімову летючку з ганебною клеветою на „Свободу". Це не важне хто її вислав, але мета її гірша від мюнхенської бомби. Бо бомба могла вбити тільки редактора, а проти „Свободи" висилається отруйні гази, щоб задушити ними не тільки „Свободу", але і всю нашу спільноту. Усім цим явним і скритим ворогам ми можемо тільки одне сказати: не діждетесь того, самі пропадете, а „Свобода" буде жити і розвиватись, бо й десятий не впоре на дні моря поля, не скує душі живої і слова живого!

Мій час, Пані і Панове, обмежений, як і обмежена Ваша терпеливість. А втім, чи є потреба говорити про газету, яка найвимовніше говорить сама за себе? А на закінчення дозвольте ще раз повторити те, чим я закінчив свій писаний звіт. Маю на думці заповіт нашого невіджалуваного д-ра Луки Мишуги, який твердив, що „щось ліпшого, тривалішого, ідейнішого та впливовішого," як „Свобода", на цій землі вже не здобудемо. Ми, що остались, на цьому нашому першому зборі без покійного Доктора, повинні у відповідь на це скласти приречення, що з нашого боку докладемо всіх зусиль, щоб цю нашу велику цінність, якою є „Свобода" і її видання, зробити ще більшою, ще тривалішою і — додаймо — ще страшнішою для наших ворогів і ще надійнішою для нашого народу.

Після звіту ред. А. Драгана, Предсідник Конвенції закликав учасників ушанувати пам'ять бувшого довголітнього редактора „Свободи", сл. п. д-ра Луки Мишуги. Вставанням з місць і однохвилинною мовчанкою Конвенція вшанувала його пам'ять.

ДИСКУСІЯ НАД ЗВІТАМИ

По вичерпанні 5-ої точки порядку нарад, Предсідник Конвенції проголосив приступлення до точки ч. 6, тобто до дискусії над звітами головних урядовців і редактора „Свободи". Після відкриття листи дискутантів над звітами головного предсідника п. Дмитра Галичина, який здавав також звіт за головного секретаря, до дискусії зголосилось 24 делеґатів. На внесок делеґата 414-го Відділу Івана Телюка, піддержаний делеґатом 370-го Відділу Василем Гіною, як також делеґатами Відділів чч. 170, 212, 112, 336, 238, 116, 117, 36 та 95, замкнено список дискутантів над звітом п. Дмитра Галичина.

ДИСКУСІЯ НАД ЗВІТОМ ГОЛ. ПРЕДСІДНИКА Д. ГАЛИЧИНА

Перше слово в дискусії забрав делеґат 70-го Відділу п. Степан Костів. Із звіту п. Д. Галичина виходить, що впродовж останніх чотирьох років зорганізовано 14,689 членів до всіх кляс УНСоюзу, але загальне число членів збільшилося всього на 2,217, бо аж 3,664 членів було суспендовано й наново не прийнято, а дальших 2,697 членів відійшло з УНСоюзу з виплаченою готівкою, тоді як 2,129 членів померло, а 2,390 членів відійшло з виплаченим забезпеченням. Отже, на всіх зорганізованих 14,689 членів загальне число членів УНСоюзу зросло всього-на-всього на 2,217. Над тою справою треба було б дуже докладно застановитися і придумати способи, щоб не допускати до суспендування й іншого убування членів. Рівно ж делеґат завважив, що УНСоюз має понад 8,000 членів у віці понад 60 років життя, що вказує на факт, що у найближчих роках можна сподіватися більшої смертности членів як у минулому, а тому треба докладати всіх зусиль для збільшення членства, щоб бодай балансувати рух членства.

На цьому місці, делеґат 8-го Відділу п. Пилип Гарасимів висловлює думку, що делеґати прочитали звіти, а також заслухали доповнення до них уже на Конвенції, а з цього у них виробився ясний образ стану УНСоюзу, тому ставить внесок, щоб припинити дискусію над звітами і прийняти їх без неї. Після того, як Президія відкинула цей внесок, той самий делеґат поставив внесок, щоб час дискусії обмежити для кожного дискутанта до трьох мінут. Внесок був підтриманий багатьма делеґатами і прийнятий одноголосно.

Делеґат 352-го Відділу п. Михайло Ковальчук поставив запит, чи „Союзівка" має постійного управителя та помічників і чи вона є під постійним доглядом. Пан Д. Галичин відповів, що управителем „Союзівки" є пан Данило Слободян, а його заступником п. Володимир Квас, які, в порозумінні з Головним Екзекутивним Комітетом, добирають собі робітників до кожночасної праці. Очевидно, що „Союзівка" потребує цілорічного догляду, бо треба робити кожночасно направи і не допускати до непотрібного нищення.

Делеґат 27-го Відділу п. Йосиф Олесницький ствердив, що прийняте рішення попередньої Конвенції, щоб збільшити членство в УНСоюзі до 75,000 не виконано. Головний предсідник вірно з'ясував, чому цього не виконано. Але тут треба більше ясности. З другого боку, головний предсідник висловив жаль, що багато наших людей іде до чужих асекураційних спілок. Але ж, ми не повинні примикати очей на той факт, що досі УНСоюз міг обезпечувати тільки на дуже обмежені суми, до 5,000 долярів найвище. Конечно увести грамоти із більшим грошовим обезпеченням, щоб дати можливість краще ситуованим нашим людям обезпечуватися в УНСоюзі.

Головний предсідник подав велику кількість суспендованих членів, з яких чимало можна було б урятувати при більшій співпраці секретарів Відділів з Головною Канцелярією. Рівно ж, на думку делеґата, для цього потрібно було б відповідних постанов Конвенції, бо передусім винагорода за збирання членських вкладок занизька, і створює замало ініціятиви у відділових секретарів. Коли ж ця Конвенція піднесе винагороду за працю членам Головної Екзекутиви, то є логічним щоб відповідно піднести й винагороду за працю відділових секретарів, а зокрема організаторів.

У своєму слові, делеґат 356-го Відділу п. Мирослав Кальба відмітив, що УНСоюз стоїть перед новою проблемою, бо тепер уже далеко важче організувати нових членів як це було в минулому. Живемо у нових обставинах, тому треба шукати нових організаційних метод і, на думку делеґата, ця справа повинна бути одною із найважливіших справ, що її наша Конвенція повинна вирішити. Необхідно шукати метод для обниження числа суспендованих членів. У дальшому, п. Мирослав Кальба спитав головного предсідника, п. Дмитра Галичина, чи дійсна вартість „Союзівки" є тільки 202,162.30 долярів.

На це п. Дмитро Галичин зразу відповів, що так виказують книги УНСоюзу, а також пригадав делеґатові цифри, подані у звіті головного контролера п. Івана В. Іванчука. Очевидно, можна б було підходити з точки погляду моральної та культурної вартости „Союзівки", але цього не можна подавати у долярових сумах.

Делеґат 293-го Відділу, п. Василь Мисак, відмітив, що Курси Українознавства на „Союзівці" дуже відрадне явище і тільки треба жаліти, що їх не впроваджено вже раніше УНСоюзом. Рівночасно запитує п. Д. Галичина, чому досі випущено з тих курсів усього 125 абсольвентів? Де шукати причин цього?

П. Дмитро Галичин відповідає з місця, що впровадити Курси Українознавства не можна було раніше тому, що УНСоюз не мав „Союзівки", а до приїзду нової іміґрації не було навіть досить кваліфікованих викладачів. А збільшити число учасників і абсольвентів Курсів Українознавства можна тільки при повній співпраці Відділів, які повинні давати більше стипендій.

В дальшому п. Мисак просить вияснення технічних термінів „виплачене забезпечення" та „виплачена грамота".

П. Д. Галичин вияснює, що „виплачені грамоти" це ті, які мають обмежений час плачення премій, наприклад, 20 років. Після 20 років дані члени вже не платять вкладок. Таких ми маємо біля 80 щомісяця, які відходять з організації УНСозу з виплаченими вже грамотами. Натомість під „виплаченим забезпеченням" треба розуміти такі випадки, коли член відходить з організації ще перед дозрінням його грамоти, з тим, що на випадок його смерти, певна сума буде виплачена його спадкоємцям. Таких членів маємо щомісяця теж біля 60. До них можна дорахувати ще біля 60 членів, які щомісяця вибирають готівку, отже перестають бути членами УНСоюзу.

Делеґат 327-го Відділу п. Андронік Копистянський поставив п. Дмитрові Галичину ряд запитань, на які одержав змісця відповіді. На запитання, чому не видавано більше інформативного матеріялу про УНСоюз, як цього бажала попередня Конвенція, п. Д. Галичин ствердив, що від останньої Конвенції видавано реґулярно „Трибуну УНСоюзу", а також видано кілька ілюстрованих брошурок, як „Батько-Союз", „Студійна поліса" та „Український Народний Союз — Українська Заморська Твердиня". Видано їх в кольорах. Рівно ж запевнив він делеґата, що УНСоюз буде і надалі видавати такі брошури. Відносно видань загально-українського значення п. Д. Галичин звернув увагу делеґата на свій звіт, завважуючи, що на видавничу діяльність УНСоюз має також обмежені фонди. Пан А. Копистянський ствердив, що „Союзівка" є великим надбанням не тільки для УНСоюзу, але і для усієї української спільноти в ЗДА, запитує однак, чому оплати для членів такі самі високі, як і для нечленів, на що Головний Предсідник відповів, що від минулого року уведено знижку на 5% з оплат для членів УНСоюзу в порівнянні із нечленами. На запитання п. А. Копистянського, чому збірник на воду на „Союзівці" коштував понад 20,000 долярів, Головний Предсідник відповів, що УНСоюз закупив великий збірник, що вміщує в собі 400,000 ґальонів води, щоб відповідно забезпечити постачання води для „Союзівки" впродовж цілого року, навіть у часі найбільшої посухи. Головний Екзекутивний Комітет шукав за найнижчою офертою і одержав її в цій сумі, як також засягав поради у головного радного п. Андрія Джули, який працює в ділянці продукції збірників, і дістав відповідь, що такої низької ціни мабуть ніяка інша фірма не могла б запропонувати. На заввагу п. А. Копистянського, що деякі люди закидають, мовляв „Союзівка" не виконала свого завдання, бо дотепер не придбано там окремого дому для старців, п. Д. Галичин відповів, що цього не виконано тільки тому, що дотепер не виявлено досить інтересу збоку старших віком людей жити в такому домі. Фактично, дотепер УНСоюз одержав був тільки зголошення двох кандидатів, які бажали жити в домі для старців УНСоюзу цілковито безкоштовно, а, на жаль, УНСоюз немає для цього достатніх фондів. При мінімальному числі замешкалих в домі для старців, утримання однієї особи виносило б щонайменше 80 долярів місячно, а кандидатів, які хотіли б оплачувати бодай таку суму, УНСоюз не одержав узагалі.

Делеґат 213-го Відділу п. Андрій Басараб поставив запит, чому не звільняється членів у віці понад 70 років життя від плачення за „Свободу" по 50 центів, бо в його Відділі є два такі члени, що не були досі звільнені.

Головний Предсідник відповів, що Головна Канцелярія дуже докладно слідкує за такими членами й уже від 12 років звільняє їх негайно від плачення 50, побираючи від таких членів лише 30 центів. Існують однак, у деяких виїмкових випадках, різниці у віці, що його члени подали були в аплікаціях, з одного боку, а їх віком, про який вони твердять в сучасному, з другого боку. Гол. Канцелярія мусить придержуватися віку, що виходить із чл. аплікацій, на підставі якої його прийнято було в члени та визначено йому висоту членської вкладки. Це відноситься і до справи звільнення таких членів від дальшого плачення за „Свободу" по 50 ц.

Делеґат 347-го Відділу п. Григорій Тимчій, запитав, чи Головний Екзекутивний Комітет робить якісь заходи, щоб не суспендувати так багато членів. П. Дмитро Галичин відповів, що головна канцелярія робить усі їй доступні заходи в тій справі, але він уважає, що відділові урядовці можуть зробити в тій справі на місцях далеко більше, бо особистий контакт місцевих секретарів із загроженими членами може мати далеко більший успіх від листа, що його вишле головна канцелярія.

Делеґат 345-го Відділу, п. Михайло Дербуш, завважує, що стейт Міннесота занедбаний головною канцелярією, не зважаючи на факт, що там існують ще великі резерви, з яких можна було б черпати членство до УНСоюзу. Просить, щоб у чим скорішому часі вислати туди представника головної канцелярії, бо такі представники інших українських братських організацій приїздять і організують багато членів.

Пан Дмитро Галичин признає, що від кількох років до Міннесоти не заїздив представник головної канцелярії, але запевнив, що Головний Екзекутивний Комітет докладе всіх можливих зусиль, щоб справу наладнати у скорому часі.

Делеґат 301-го Відділу, п. Михайло Кришталь, завважив, що друковані звіти виготовлені так, що вони більше надавалися б до преси для пропаґанди, як для представлення фактичного стану для делеґатів Конвенції. Переходячи до поодиноких справ, що його інтересують, п. М. Кришталь робить заввагу до твердження в звіті Головного Предсідника, що в пересічному „Свобода" разом з „Веселкою" та українським тижневиком в англійській мові виказують біля $5,000 дефіциту місячно і що „нам треба застановитися, а опісля вирішити, де і як дістати таку квоту на покриття цього дефіциту". Делеґат не бачить виправдання для такого високого дефіциту, хоч признає, що кошти паперу та оплати робітників зросли, але це не сталося нагло, а вже була та тенденція від кількох років. Це правда, що в міжчасі усі газети подорожіли, але делеґат, порівнявши приходи й розходи, не бачить загрозливого стану фінансів „Свободи". Натомість висловлює побажання, щоб у майбутньому виказати окремо зіставлення приходів і розходів „Свободи" та „Веселки" окремо, як також інших видань, бо тоді легше буде шукати причин дефіцитів і шляхів усунення їх. Дальше, делеґат завважив, що в звіті подано подрібний виказ руху членства в поодиноких Відділах, але не підсумовано ті поодинокі цифри і не мається загального образу стану УНСоюзу в цілості. Рівно ж висловлює побажання, щоб у звіті було заподане число Відділів, які мають менше ніж 75 членів і змушені об'єднуватися з іншими Відділами для висилки делеґата на Конвенцію. Ще одне побажання висловив п. Михайло Кришталь, а саме, щоб подавати звідомлення з фінансового стану і господарки „Союзівки" окремо, а зокрема висловив жаль, що у звітах не подано інвентаря „Союзівки".

У своїй відповіді п. Дмитро Галичин запевнив делеґата, що інвентар „Союзівки" існує, а не подано його у звіті тільки тому, що не подано і багато інших речей, щоб ті звіти не були надто об'ємисті. Якщо ідеться про кошти видавання „Свободи", то вони піднеслися, бо піднесено ціни паперу, фарби і т. п. у всій Америці вже від кількох років. Це лежить поза контролею УНСоюзу і Головний Екзекутивний Комітет мусить рахуватися із існуючою господарською ситуацією країни, тому піддає думку, щоб Конвенція піднесла оплати за „Свободу". Якщо йде про різні табелі, що їх згадував п. М. Кришталь, та на думку п. Д. Галичина, можна було додати ще багато інших табель і, фактично, на кожній Конвенції додавано нові табелі, які давали кращі інформації делеґатам, але нема сумніву, що додаткові табелі мусіли б у багатьох випадках повторяти ті самі справи кількакратно, а цього не потрібно.

Загальний вид на залю нарад під час 24-ої Конвенції УНС. За президіяльним столом — Президія Конвенції і Головний Уряд Українського Народного Союзу

Делеґат 100-го Відділу, п. Андрій Цибак запитав, чому УНСоюз вимагає, щоб тільки 200 долярів призначувалося на похорон із обезпеченевої суми, тоді як різні асекураційні спілки дозволяють призначувати на ту ціль значно більше. П. Д. Галичин відповів, що того вимагає законодавство, яке робить різницю поміж звичайними асекураційними спілками та братськими запомоговими організаціями. Саме тепер є в процесі зміни законодавства в цій справі у стейті Ню Йорк, який веде перед у асекураційному законодавстві, і можна буде сподіватися корисної розв'язки питання братських організацій, яких ЗДА мають понад 150, вже в скорому майбутньому.

На думку делеґата 324-го Відділу, п. Івана Струка, дуже мало подається на сторінках „Свободи" про діяльність Відділів УНСоюзу в Канаді. Рівно ж, надто мало подається до українських часописів у Канаді оголошень про УНСоюз. На терені Канади можна було б зорганізувати багато членів до УНСоюзу, а для того треба запізнати громадянство із цілями й завданнями Союзу, що можна осягнути шляхом платних оголошень. Головний предсідник п. Дмитро Галичин погодився з делеґатом, що, направду, тепер УНСоюз не дає оголошень в українських канадійських газетах, але завважує, що вминулому ішло багато таких оголошень і незабаром знову їх відновить. Завважує однак існуючу трудність в тому, що УНСоюз, подаючи оголошення до одної газети країни, уважає необхідним подавати одночасно і до всіх інших реґулярно видаваних періодиків, а на терені Канади в сучасну пору появляється понад 40 українських часописів і подавання оголошень у всіх одночасно коштує великі гроші. Якщо мова про звідомлення у „Свободі" про діяльність Відділів у Канаді, то брак їх треба приписувати хіба фактові відсутности надсилки таких звідомлень, завважуючи однак, що на сторінках „Трибуни УНСоюзу" в останніх чотирьох роках подавано досить багато матеріялу з життя й діяльности УНСоюзу в Канаді.

На запитання делеґатки 23-го Відділу, пані Анни Пресскович, чому цьогорічні конвенційні відзнаки для делеґатів не мають надрукованих імен делеґатів, як це було на попередній Конвенції у Вашинґтоні, і що значно облегшувало делеґатам взаємне знайомство, п. Д. Галичин відповів, що сталося це, на жаль, тільки через недогляд. На другий запит делеґатки, чи „Веселка" фінансово себе утримала, Головний Предсідник відповів заперечуючо, бо ухвалу попередньої Конвенції, на підставі якої кожний член мав вислати добровільний даток у висоті двох долярів на видавання „Веселки", багато членів не виконало. На третє питання пані Анни Пресскович, чому управитель „Союзівки" оплачується з каси головної канцелярії, а не впрост із каси „Союзівки", п. Д. Галичин відповів, що п. Данило Слободян був затруднений головною канцелярією вже раніше і з неї одержував свою платню і там далі залишився. Засадничо, це не грає ролі в остаточному розрахунку, з якої каси він плачений, бо обі вони Союзові.

Делеґат 155-го Відділу, п. Михайло Гурняк, поставив ряд питань, а саме: а. чи Головний Екзекутивний Комітет думає зреалізувати постанову попередніх конвенцій про закуп дому для старців? б. Чи не можна було б вислати старших віком членів бодай на короткий час на „Союзівку" щороку, бо вони бажали б мати щось із УНСоюзу ще за свого життя. в. Рівно ж, як відомо УНСоюз має великі гроші, то чи не можна було б дати старшим віком членам допомоги ще за їх життя? г. Чи не можна було б вислати щороку від кожного Відділу безкоштовно бодай одну дівчину або одного хлопця на Курси Українознавства? ґ. Що думає робити Головний Уряд у справі уведення „студійної поліси", а також у всіх вище згаданих справах?

Головний Предсідник, п. Дмитро Галичин, у своїй відповіді завважив, що він бажав би бути таким „Санта Клосом", як це пропонує шановний делеґат, але, якщо йде про УНСоюз, то це означало б роздачу його майна, а за тим слідувала б його ліквідація. УНСоюз не може видавати так щедро гроші на всі ті справи, які порушив п. Гурняк, бо на це він не має відповідних фондів. Це правда, що УНСоюз має поважний маєток, але увесь той маєток призначений на свої точно означені цілі, а передусім на виплату посмертного. УНСоюз тепер має 54,500,000 долярів забезпеченевого зобов'язання, а на те має він трохи понад 20,000,000 долярів майна. УНСоюз може видавати на інші речі, крім посмертного, тільки із спеціяльних фондів, які складаються із окремих вплат кожного члена що-місяця. Отже, Головний Екзекутивний Комітет, не маючи на це окремих грошевих фондів, не може бути такий дуже щедрий, як цього бажав би собі шановний делеґат. На питання про студійну полісу, п. Д. Галичин відповів, що УНСоюз видає вже такі грамоти.

Делеґат 221-го Відділу, п. Михайло Гикавий, бажав відповіді на питання: а. чи не можна було б піднести рентабельність „Союзівки" тим, коли б вона була відчинена для відпочинковців не тільки під час літнього сезону, але впродовж цілого року; б. чому не видано дотепер ніякої інформаційної брошурки про „Союзівку", що могло б причинитись до покращання підприємницьких оборотів. Одночасно п. М. Гикавий висловив побажання, щоб члени Головної Екзекутиви відносилися об'єктивно до всіх Відділів і до всіх середовищ.

П. Дмитро Галичин у своїй відповіді завважив, що він уже раніше говорив про інформаційні матеріяли про УНСоюз, а в тому і про „Союзівку". До питання об'єктивности у підході до поодиноких Відділів і середовищ, Головний Предсідник заявив, що йому невідомі ніякі факти про різне трактування, а якщо делеґат підносить цю справу, то він мусів би подати конкретні факти. Без цього важко знати, що він має на увазі. Якщо йде про „Союзівку", то Головний Екзекутивний Комітет разом з управителем „Союзівки" поробили вже всі старання, щоб, починаючи від цього року, „Союзівка" приймала гостей впродовж цілого року.

На питання делеґата 316-го Відділу, п. Володимира Ґурянського, до яких кляс належать переважно члени, які вибувають із УНСоюзу, чи це переважно молодь, чи, може, новоприбулі, чи які, Головний Предсідник відповів, що, властиво, члени всіх груп вибувають у відповідній пропорції до стану членства їх груп, за винятком хіба тих довголітніх членів, які платили вкладки до УНСоюзу впродовж багатьох років і намагаються своє членство в ньому зберегти. На запит цього ж таки делеґата, скільки коштує касу УНСоюзу зорганізування одного члена, п. Дмитро Галичин відповів, що це залежить від кляси, до якої члена зорганізовано, а в пересічному це виносить від 7 до 10 долярів. На питання у справі перенесення головної канцелярії УНСоюзу з Джерзі Сіти до Ню Йорку, п. Галичин відповів, що ця справа буде предметом дискусії під час прийняття резолюцій.

Делеґат 375-го Відділу п. Омелян Грималяк, спитав про стан підготови таборів для дітей у віці від 7-11 років на „Союзівці", на що п. Дмитро Галичин запевнив його про роблення відповідних заходів у тій справі так, що вже в цьому році на Союзівці будуть влаштовані такі табори для дітей.

Делеґат 414-го Відділу, п. Іван Телюк, висловив своє побажання, щоб якось так наладнати справу вибору головних радних, щоб їх вибирати рівномірно до вимог існуючого там членства з поодиноких районів, бо в дотеперішній практиці деякі стейти мали двох або й більше головних радних, а інші знову не мали взагалі.

Раніше зголошені до слова в дискусії такі делеґати зрезиґнували з участи в ній, бо справи, що їх вони бажали порушити, були видвигнені іншими делеґатами перед їхньою чергою та вияснені Головним Предсідником, а саме: пп. Пилип Гарасимів з 8-го Відділу, Дем'ян Ґеча з 372-го Відділу, мґр Іван Скочиляс із 397-го Відділу, Іван Поритко з 339-го Відділу, Іван Грабар із 170-го Відділу та Юліян Павчак із 150-го Відділу.

Після вичерпання дискусії над звітом п. Дмитра Галичина, п. Іван Панчук із Ґренд Репидс, Мишиґен, привітав Конвенцію у своєму власному імені та імені всіх організацій, у яких він працює.

В год. 6:20 увечері, предсідник конвенції п. Йосип Лисогір проголосив перерву в нарадах до год. 8:30 того самого дня, коли делеґати повинні зійтися на нічну сесію.

П'ЯТА СЕСІЯ

Вівторок, 27-го травня 1958, увечері

П'яту сесію 24-ої Конвенції Українського Народного Союзу відкрив предсідник п. Йосип Лисогір в год 8:50 увечері, у вівторок, дня 27 травня 1958, тобто другого дня нарад Конвенції. Зараз же передав він керівництво нарадами першому заступникові предсідника Конвенції, адв. Омарові Малицькому, який попросив до слова другого заступника предсідника Конвенції, д-ра Василя Палідвора, який прочитав привітальне письмо від Головної Управи Оборони Лемківщини, за підписами д-ра Ю. Налисника, секретаря І. Сквіртнянського та організатора Володимира Лесняка.

Відтак предсідник відкрив дискусію над звітом п. Дмитра Галичина, що його здав він за Головного Секретаря. Делеґатка 23-го Відділу, пані Анна Прескович, поставила внесок, підтриманий делеґатом 324-го Відділу, п. Іваном Струком, щоб над звітами п. Дмитра Галичина, чи то як головного предсідника чи за головного секретаря, більше не дискутувати. Внесок прийнято одноголосно.

З черги, предсідник нарад відкрив дискусію над звітом заступника головного предсідника, адв. Михайла Пізнака, після чого делеґат 489-го Відділу п. Михайло Шпитко, подав внесок, підтриманий делеґатами Відділів чч. 204, 94, 371 і 270, щоб дискутувати одночасно над звітами всіх дальших головних урядовців, крім п. Дмитра Галичина, а не тільки над звітом адв. Михайла Пізнака, бо дискусія над звітом кожного головного урядовця осібно може потривати надто довго і зтягнути тривання нарад Конвенції. Коли делеґат 247-го Відділу, п. Михайло Маєр, заявився проти внеску п. М. Шпитка, делеґат 8-го Відділу п. Пилип Гарасимів, подав внесок, підтриманий делеґатом 94-го Відділу, п. Володимиром Борискевичем, щоб припинити дискусію над цією справою. Внесок на припинення дискусії над цією справою прийнято подавляючою більшістю голосів. З черги, предсідник нарад, адв. Омар Малицький, піддав оригінальний внесок п. Миколи Шпитко під голосування. Внесок перейшов, одержавши 228 голосів, отже вирішено дискутувати над звітами усіх головних урядовців разом, крім звітів п. Дмитра Галичина, які вже продискутовано. Предсідник відкрив лісту дискутантів, на яку вписалося 30 делеґатів.

ДИСКУСІЯ НАД ЗВІТОМ ГОЛОВНИХ УРЯДОВЦІВ

Першим з черги дискутантом був делегат 430-го Відділу, п. Осип Бакай, який звернувся до головного касира, п. Романа Слободяна із запитом, як розуміти різницю в заподаних коштах подорожей і репрезентації в друкованому звіті в тому сенсі, що на стор. 36 того звіту виказується суму 52,057.16 долярів, а на стороні 38-ій за той же самий звітній період 1954-1957 рр. подано суму 49,210.88 долярів. В той спосіб існує різниця в сумі 2,846.28 долярів. Головний касир п. Роман Слободян, вияснив, що на сторінці 36-ій звіту та сума подана в одній позиції збірно, а на стор. 38 подано поодинокі складові її позиції, отож поруч позиції під назвою „кошти подорожі й репрезентації", є також окрема позиція п. н. „кошти будови пам'ятника Т. Шевченка на Союзівці" в сумі 2,086.77 долярів, як також ще інші дрібніші позиції, які вирівнюють завважену делеґатом різницю. Ці подрібні позиції подано для кращого образу витрат. На питання п. О. Бакая, чим керувався Головний Екзекутивний Комітет, коли помимо втрати у висоті понад 82, 000 долярів впродовж останніх чотирьох років у підприємницьких операціях „Союзівки", він дальше вкладав у неї великі гроші, головний предсідник п. Дмитро Галичин пояснив, що основні витрати на „Союзівку", що їх поніс УНСоюз, фактично не були витратами у стислому розумінні того слова, бо вони були скеровані на поліпшення „Союзівки", а це однозначне з інвестиціями, бо фактично піднесено вартість „Союзівки".

Делеґатка 230-го Відділу, пані Юлія Войтович, висловила бажання довідатися, скільки коштував процес проф. Миколи Чубатого проти „Свободи"? На це питання відповів заступник головного предсідника адв. Михайло Пізнак, заявляючи, що його кошти, як адвоката в тій справі, виносили 2,177.40 долярів, а крім того УНСоюз заплатив правничій фірмі Карпентер з Джерзі Сити суму 5,803.37 долярів за її десятиденну участь у процесі. Крім того, понесено ще менші кошти за участь свідків, роблення деяких перекладів і т. п., так що кошти того процесу виносили кругло 9,450 долярів, що відтак потвердив і п. Дмитро Галичин. Адв. М. Пізнак додав, що він уклав у той процес двічі стільки, як фірма Карпентер, бо йому доводилося перекладати, при допомозі своїх помічників, біля 150 різних статтей з української та російської мов на англійську.

Делеґат 489-го Відділу, п. Микола Шпитко, висловив своє невдоволення, що Контрольна Комісія у своєму звіті не подала ніяких критичних завваг до діяльности Головного Екзекутивного Комітету УНСоюзу. На його думку, Контрольна Комісія завжди повинна знайти якусь трудність. А тут, все в порядку, а тимчасом вона навіть інвентури не зробила.

Дальше п. М. Шпитко просить вияснення, чому на стор. 36 друкованого звіту подано, що попередня, тобто 23-тя Конвенція коштувала суму 122,653.00 долярів, а на стор. 38-ій того ж звіту подано, що вона коштувала всього 108,643.48. У дальшому п. М. Шпитко завважив, що доцільним було б відбути чергову Конвенцію на „Союзівці", а повертаючи до справи організування нових членів, висловив думку, що тут було б дуже багато до побажання, бо в багатьох випадках організатори, в погоні за новими членами, обіцяють кандидатам такі речі, яких УНСоюз не може відтак виконати. Тому так багато відпадає новозорганізованих членів. Цю справу конечно наладнати. Має він також побажання до адміністрації „Свободи", бо газета приходить нерегулярно, а багато чисел не доходить узагалі. Уважає, що вживаний термін, як напр., на стор. 36, де говориться, що „найбільшою позицією в розходах є виплати посмертних запомог на суму 1,600,934.48 долярів" — термін „посмертна запомога" фактично не є ніякою запомогою, а є посмертне, яке належиться членові на підставі його грамоти. Тому термін „запомога" у цьому випадку треба усунути й заступити його таким, що відповідав би більше дійсності.

Головний Предсідник п. Дмитро Галичин у своїй короткій *відповіді ствердив, що адміністрація „Свободи" робить* усе можливе, щоб експедіювати газету на час. Вона навіть зверталася на сторінках газети до читачів, щоб подавали до адміністрації відомості про нереґулярну доставу. Коли йде про піднесену тут справу організаторів, то такі факти, які були подані п. М. Шпитком, у головній канцелярії не були відомі. Відповідаючи на заввагу, п. Д. Галичин застерігся, що він не хоче брати в оборону Контрольної Комісії, вважає однак вказаним підкреслити, що кожного разу, як тільки Контрольна Комісія переводила провірку в УНСоюзі, вона завжди мала свої побажання до Головного Екзекутивного Комітету. Ці побажання не були проголошувані в пресі, але члени Контрольної Комісії сходилися на спільне засідання з членами Екзекутиви і там всі ці побажання обговорювано і полагоджувано. Контрольна Комісія мала дуже багато до сказання.

Відповідаючи на питання п. М. Шпитка, головний касир п. Роман Слободян завважив, що не належить переочувати факту, що тоді, як на стор. 38 звіту подано 108,643.48 долярів, як кошти самої 23-ої конвенції, то на стор. 36 заподана сума 122,653.00 долярів обіймає поруч коштів 23-ої конвенції також і кошти річних засідань головних урядників УНСоюзу. (У міжчасі повідомлено із залі, що п. М. Шпитко вийшов із залі нарад, тому припинено дальші відповіді, зокрема Головою Контрольної Комісії п. д-ром Володимиром Галаном, який саме хотів забрати слово).

Делеґат 131-го Відділу, п. Микола Сенчишак, прочитав і зложив до протоколу заяву слідуючого змісту: „У „Свободі" ч. 240, з дня 14-го грудня 1956 року, була поміщена передова стаття „Свободи" „Наша політична репрезентація". Ця стаття зі зрозумілих причин викликала схвилювання та протести серед великої кількости членів УНС в Шикаґо. До сьогоднішнього дня ці Відділи, до яких ті члени належать, не дістали задовільної відповіди, чи вияснення в цій справі. Тому члени Відділів чч. 131, 221 і 379, через своїх делеґатів на цій Конвенції, домагаються, щоб головний редактор „Свободи" вияснив цю справу і щоб це вияснення було запротоколоване і поміщене у „Свободі". Також просимо, щоб на будуче такі публікації не мали місця у „Свободі". Підписали: за Відділ 131 — Михайло Сенчишак, за Відділ 221: Михайло Гікавий і Ф. Т. Васильовський, а за Відділ 379: Іван Малюк, Михайло Семків та Антін Зборик".

Головний редактор „Свободи" — п. Антін Драґан заявив у своєму вияснювальному слові, що він пригадує собі згадану в цій заяві передовицю і запевнив, що Редакція не друкує нічого тенденційного, що фаворизувало б якусь одну групу членів. Вона докладає всіх зусиль, щоб задовольнити всіх членів УНСоюзу, хоч і свідома вона великої трудности свого завдання. Нема можливости задовольнити всіх бож і немає двох людей, що мали б докладно одну й ту саму думку. Згода на незгідність у поглядах є одною із головних засад демократичної системи. Коли ж мова про згадану статтю, то подані в ній факти були перевірені і правдиві. Правда не завжди мусить бути приємна, отже, коли можна мати якісь застереження до статті, про яку мова, то тільки щодо доцільности її публікації в наших обставинах, а не щодо її змісту. Очевидно, що Редакція „Свободи", що не має на меті дразнити членів УНСоюзу і хоч вона, в цьому конкретному випадку може у більшій чи меншій мірі погодитись з дискутантами у квестіонуванні доцільности публікації згаданої статті, то тим не менше мусить з цілою рішучістю застерегти собі право й обов'язок публікувати все, що до друку надається, без страху перед одними і без ласки для других.

Делеґат 379-го Відділу, п. Антін Зборик, запитує п. Романа Слободяна чи і на яких позичкових паперах („бондах") УНСоюз втратив у останньому часі. Головний касир стверджує, що УНСоюз закуповує тільки бонди доброї якости, а саме федеральні, стейтові, муніципальні, залізничних спілок, публічної вжитковости та певних індустріяльних спілок, тому УНСоюз не мав на них ніякої втрати. Більше того, впродовж останніх чотирьох років, як вказано у звіті на стор. ч. 35, УНСоюз одержав на них відсотків на суму 1,914,246.76 долярів. Це є велика сума, яка збільшила майно УНСоюзу.

Делеґат 325-го Відділу, п. Василь Троць, висловлює побажання, щоб у майбутньому подавати інвентар „Союзівки" в звітах Головного Уряду, щоб делеґати мали образ, яке, власне, майно там знаходиться. Водночас запитує, що означає вираз „бенк сервис чардж", як подано у звіті на стор. 34 у звіті й виплачено на ту ціль майже 15,000 долярів. П. Дмитро Галичин запевняє делеґата, що на „Союзівці" переводиться інвентуру майна реґулярно і її можна було б подавати до відома кожночасно, а також відповідає, що згадану суму виплачено за різні банкові послуги для УНСоюзу, виконувані різними банковими інституціями, а зокрема виплачено найбільше за збереження бондів.

Делеґат 301-го Відділу, п. Михайло Кришталь, завважує, що у табелі на стор. 39, де подано приходи й розходи „Союзівки", знаходиться позиція у розходах під назвою „фуд" в сумі 92,088.12 долярів. Натомість, у приходах він не бачить ніякої позиції, яка відповідала б згадуваній позиції по стороні розходів. Отже, неясно, що сталося з тими харчами. П. Р. Слободян вказав делеґатові на позицію під „гості" у звіті на стор 39, яка виказує суму 287,727.19 долярів у приходах. У тій сумі включена також квота, одержана з продажу тих харчів.

В дальшому п. Кришталь ствердив, що із звітів не виходить ясно, скільки, властиво, коштував пам'ятник Т. Шевченка на Союзівці, бо ніде у звіті не подано повної суми. Він запитує, чи пам'ятник дійсно коштував біля 9,000 долярів, коли додати дві окремі суми, подані у звіті, а саме на стор. 39 та на стор. 38? Головний касир відповідає, погоджуючись з тою сумою, пояснюючи, що сума 6,768.00 долярів заподана на стор. 39, була виплачена з народного фонду, тоді як сума 2,086.77, подана на стор. 38, була виплачена з адміністраційного фонду, бо свято відкриття пам'ятника вимагало також поважних коштів.

Делеґат 327-го Відділу, п. Андронік Копистянський, заявив, що члени Відділу, що його він репрезентує, мають жаль з того приводу, що календар-альманах „Свободи" так недбало виданий, а також запитують, чому ціна за календар є однакова для членів і не-членів. Головний редактор „Свободи", п. Антін Драґан, висловив згідність із тим, що деякі примірники календаря на 1957-ий рік мали друкарські недомагання через недосвідченість нового „пресмена" в обходженні з друкарськими машинами „Свободи", бо саме перед 2-3 тижнями, як календар ішов до друку, дотогочасний „пресмен" відійшов із праці в друкарні „Свободи" й треба було запрацьовувати нового чоловіка, а водночас необхідно було видати і розіслати календар на час. Пан Дмитро Галичин додав від себе, що, засадничо, календар на 1958-ий рік поширювано через відділових секретарів, які продавали календарі за готівку на місцях, дістаючи із продажу 20% опусту. Зроблено це тому, що в попередніх роках друковано і розсилано 20,000 примірників календаря, але одержувано за нього всього біля 8,000 долярів, мимо кількакратних пригадок. Було б важко визначувати окрему ціну для членів, а окрему для нечленів за календар, бо секретарі Відділів продають його переважно членам своїх Відділів.

Делеґат 372-го Відділу, п. Дам'ян Геча, запитав, яка, властиво, була політика в уділюванні гіпотечних позик? Це питання скерував він до адв. Михайла Пізнака, який запевнив його, насамперед, що кожну гіпотечну позику, що її уділює УНСоюз, призначається дуже обережно, затруднюючи насамперед фахівця для оцінки даної гіпотеки. УНСоюз у першу чергу давав позики своїм членам на 5¼%. У інших випадках уділювано ті позики на 5.75% до 6%. Але для оцінки всіх нерухомостей, на які УНСоюз дає позики, УНСоюз затруднює фахових людей із добрим досвідом, які служать інтересам УНСоюзу сумлінно.

Делеґат 379-го Відділу, п. Іван Малюк, звернувся із запитом, чи інж. Степан Куропась одержує якусь нагороду за його реґулярні дописи в рубриці „Шикаґовська Хроніка", а водночас висловив своє невдоволення із звідомлення про недавній побут п. Миколи Лебедя в Шикаґо, який висунув був, на думку п. Івана Малюка, деякі сумнівної вартости твердження відносно процесів в Україні, а інж. Степан Куропась подав їх у свому дописі. Головний редактор „Свободи", п. Антін Драґан, заявив, що інж. Куропась належить до найстарших дописувачів до „Свободи". Він ніколи ані цента за свої дописи не взяв від „Свободи". Редакція містить матеріяли своїх довголітніх дописувачів, знаючи, що вони мають свої власні думки, а в більшості переповідають заіснувавші факти, як також, як це було у випадку інж. Степана Куропася, переповідають твердження іншої особи. Треба знати, що люди мають свої погляди й вони мають право їх висловлювати. Рівно ж інж. Степан Куропась відповів на заввагу п. І. Малюка, заявляючи: „Панові Малюкові треба знати, що в Америці існує свобода преси і слова. Панові Лебедеві вільно було так говорити, як він говорить, коли він вірив у сказане. Дехто не бажав би чути того, що каже п. Лебедь, а при тому твердить, що бореться за чотири свободи. У країні чотирьох свобід, якою є Америка, не можна забороняти нікому висловлювати своїх думок чи то словом чи письмом".

Делеґат 372-го Відділу, п. Дам'ян Геча, запитав чим руководилася Екзекутива при розв'язанні деяких Відділів, на що відповів п. Дмитро Галичин, що вони були замалі, їх членство впало було понижче приписаного статутом. Крім того делеґат бажав вияснення позицій, поданих у звіті на стор. 38 під „оправа річників „Свободи" на суму 2,473.35 долярів, та на стор. 39-ій, де говориться про „презервацію річників „Свободи" й на що витрачено суму 3,741.72 долярів. З огляду на те, що презервація включає оправу, чи кошти презервації в цілому виносять разом суму 3,741.72 долярів, тобто чи кошти оправи включені вже в цю суму, чи треба їх рахувати окремо. Головний Предсідник відповів, що для збереження „Свободи" законсервовано (обліплено прозорим восковим папером кожну картку газети з усіх боків) та оправлено всі 64 річники „Свободи" що коштувало разом біля 7,000 долярів. Згадувані дві суми є складовими частинами цілої суми коштів, а заподані вони окремо, бо виплачено їх із двох різних джерел, тобто з адміністраційного фонду і з народного фонду. Братські організації мусять вести докладну евіденцію кожного окремого фонду сепаратно.

Делеґат 155-го Відділу, п. Михайло Гурняк, просить вияснення у справі випадку, що стався у його Відділі, а саме: вже кілька років тому помер один член, залишивши своїх дітей за „залізною заслоною", які домагаються посмертного. Головний касир п. Роман Слободян, пояснив, що існують правні причини для того, щоб посмертного не висилати до країн, окупованих обльшевиками.

Делеґат 293-го Відділу, п. Василь Мисак, звертається із запитом до заступника головного предсідника, адв. Михайла Пізнака, у справі полагодження ним у відповідних урядових чинників заподання української національности в паперах при одержуванні громадянства. Його питання зводиться до того, щоб вияснити, чи осягнений успіх відноситься тільки до тих осіб, які щойно одержують громадянство ЗДА, чи і до тих, які вже раніше дістали громадянські папери, тобто в часі, коли ще не вписували українську національність. Адв. Михайло Пізнак пояснив, що справу полагоджено тільки для кандидатів на громадян, отже тих осіб, які щойно виповнюють відповідні аплікації тощо. Натомість, всі заходи, щоб було дозволено змінити національність і тим особам, які вже раніше одержали громадянські папери, не увінчалися успіхом дотепер.

Делеґат 277-го Відділу, п. Володимир Гафткович, запитує, скільки було постійних організаторів УНСоюзу та яка була їх винагорода, на що одержує відповідь від п. Д. Галичина, що їх було чотирьох, а саме інж. Володимир Коссар у Канаді, а в ЗДА пп. Білецький, Литвиненко й Ткачук. Якщо йде про їх винагороду, то це є справа, що торкається кожного з них зокрема та головну канцелярію. На висловлене п. Гафтковичем побажання, щоб УНСоюз трактував однаково усі молодечі організації при розподілі допомог, п. Д. Галичин відповів, що це була завжди політика Головної Екзекутиви, а якщо йде про жаль членів Відділу п. Гафтковича, то він неоправданий, бо в часі, коли було дано допомогу іншим молодечим організаціям, Головний Уряд УНСоюзу не мав на руках прохання про допомогу від СУМА. Між іншим, у пізнішому СУМА одержала також допомогу.

Делеґат 345-го Відділу, п. Микола Дербуш, висловив побажання, щоб у „Свободі" появлялася щодня одна сторінка в англійській мові, щоб у той спосіб задовольнити потреби всіх членів, а також тримати в курсі справ тут роджених членів, які не вміють якслід читати по-українськи. Головний Предсідник вияснив, що з цим були б зв'язані поважні трудності, які „Свобода" в сучасну пору не могла б побороти. Рівно ж, вимагало б це більше грошей на газету.

На запит делеґата 238-го Відділу, п. Іллі Селинського, чому члени, які вже виплатили свої вкладки до УНСоюзу на 20-літні грамоти, не одержують дивіденди, п Д. Галичин відповів, що виплачувану дивіденду належить трактувати як частинний зворот вплачених квот у формі вкладок, а тому, що ті члени вже не платять вкладок, їм не можна давати звороту.

Делеґат 292-го Відділу, п. Петро Федик, висловив думку, що треба було б заасекурувати секретарів та касирів Відділових від ризика нападу на них, коли вони перетримують зібрані вкладки або несуть їх до банку. П. Р. Слободян сказав, що головна канцелярія розгляне, які існують можливості для цього та скільки те все коштувало б, завважуючи, що кошти такої асекурації були б дуже високі.

Делеґат 388-го Відділу, Антін Весоловський, запитав, чому редакція „Свободи" не помістила звідомлення із урочистого святкування в його парохії, на що головний редактор Антін Драґан відповів, що він добре пригадує собі цю справу й запевнив, що не поміщено того допису тільки тому, що він був уже надто задавнений, описуючи подію, яка відбувалася в даній громаді перед трьома місяцями. Ішлося конкретно про ювілей о. Мицика, якому „Свобода" давала завжди належну увагу.

У ході дискусії зреклися свого слова, бо їхні питання були вже вияснені, такі делеґати: д-р Денис Квітковський з 75-го Відділу, мґр Іван Геврик з 445-го Відділу, Григорій Бабин з 168-го Відділу, Петро Сильчак з 257-го Відділу, Іван Чопко з 271-го Відділу, Микола Денисюк з 487-го Відділу, Павло Сиротюк із 477-го Відділу, та Володимир Борискевич із 94-го Відділу.

В той спосіб вичерпано дискусію над звітами головних урядовців і головного редактора „Свободи", після чого делеґат 156-го Відділу, п. Микола Муляр, подав внесок, піддержаний делеґатами Відділів чч. 371, 238, 379, 61 та 94, на прийняття усіх звітів. Внесок прийнято одноголосно.

Виконуючий обов'язки предсідника Конвенції, адв. Омар Малицький, о год. 1:45 ночі проголосив відрочення дальших нарад Конвенції до середи, дня 28 травня 1958, до години 9-ої вранці.

ШОСТА СЕСІЯ

Середа, 28 травня 1958

Третього дня тривання Конвенції, тобто в середу, 28-го травня 1958, в год. 9:15 вранці предсідник конвенції п. Иосип Лисогір відкрив шосту сесію нарад Конвенції, запрошуючи представника Пресової Комісії до звіту з діяльности Комісії під час Конвенції.

Голова Пресової Комісії п. Василь Чолій, делеґат 8-го Відділу, прочитав своє преліминарне звідомлення із дотепер проробленої праці Комісії.

Since its appointment late Monday night, the American section of the Press Committee has contacted with mimeographed releases the three daily newspapers in the city of Cleveland twice. The first contact was made Monday night by William Choly with Michael Zaderecki and the second trip was made Tuesday afternoon. In addition to the three newspapers, contact was made with the Associated Press, United Press and the International News Service.

It is to be taken into consideration that the City of Cleveland is a metropolitan area such as New York, Chicago, Detroit, Philadelphia, etc., and that news made at a convention such as that of the UNA may not be considered of importance to the area of the papers circulation. However, we have contacted the three newspapers, press associations and the TV stations of Cleveland with regard to the convention banquet which will be held tonight and which will feature two senators as principal speakers, namely Senator Lausche of Ohio and Senator Hruska of Nebraska.

It is our intention to contact the newspapers of greater Cleveland, the press associations and the TV stations again this morning to assure as great a reportorial and picture coverage as is possible. The newspapers while not having give us any assurances, have indicated however that we will get some press coverage tonight. After all, the presence of two US Senators should be news.

Mike Zaderecki of Parma and Mike Yarosh of Youngstown have been of assistance immeasurably in contacting papers in the Cleveland and the downstate areas of Ohio. Mrs. Mary Shpikula has in effect given the convention a third and unofficial secretary with her shorthand notes and has assisted with the typing chores. Mr. Zaderecki has also been of tremendous help in transportation.

In addition the Press committee has undertaken to forward the material to the **Ukrainian Weekly**, rather than have the material written later or translated from the Ukrainian.

It is the committee's recommendation that in the future the Press Committee be appointed prior to the convention along with the Credentials Committee and the By-Laws Committee. In this way, the preliminary groundwork in a particular city can be made in advance.

William B. Choly
Br. 8; Acting Chairman
English Section

З черги, голова Верифікаційної Комісії, п. Михайло Галькевич, поінформував учасників Конвенції, що очолювана ним Комісія прочитала протокол з першого дня нарад і ствердила, що всі записи в ньому були згідні з ходом нарад. Тому поставив внесок від Верифікаційної Комісії, підтриманий делеґатами Відділів чч. 175, 282, 94, 97 та 371, щоб прийняти текст протоколу так, як він написаний. Внесок прийнято одноголосно.

Відтак делеґат 370-го Відділу, п. Василь Гіна подав внесок, підтриманий делеґатом 8-го Відділу, п. Пилипом Гарасимовим, щоб протокол із другого дня нарад передати також до перевірки Верифікаційній Комісії, а не читати його на нарадах. Проти цього висловився делеґат 158-го Відділу, п. Юліян Павчак, домагаючись, щоб текст протоколу з учорашнього дня був прочитаний у цілості, бо вчора відбувалася важлива дискусія. Секретар Конвенції для української мови, д-р Петро Стерчо, за дозволом Предсідника, вияснив, що, з огляду на вчорашню нічну сесію до півночі, при найліпшій волі не можна було викінчити протоколу з учорашнього дня нарад. Предсідник піддав внесок п. Василя Гіни під голосування. Його прийнято одноголосно.

Відтак Предсідник прочитав привітальні телеграми від п. Миколи Бойка, голови 191-го Відділу в Трой, Н. И., та від Екзекутиви і Членів 120-го Відділу УНСоюзу в Аликвиппі, Па. та 63-го Відділу в Форд Сити, Па. (спільна телеграма), а також привітальні листи від Відділу „Самопомочі" в Дітройті за підписами голови д-ра Олександра Марітчака та містоголови п. Романа Дацка, та від Комітету Об'єднаних Американсько-Українських Організацій міста Ню Йорку, за підписами голови Романа Гуглевича й секретаря Василя Захарчука. Додатково наспів ще привіт від Фонду Українознавства за підписом п. Івана Винника.

прилога

Перед приступленням до дальшої точки порядку нарад, делеґат 277-го Відділу п. Володимир Гафткович звернувся до Президії з проханням, щоб було запротоколовано, що під час вчорашнього голосування над прийняттям звітів головних урядовців він стримався був від голосування, бо була надто пізня пора й частина делеґатів уже була відсутня на салі нарад.

Предсідник завважив, що, властиво, на черзі була б сьома точка порядку нарад, але з огляду на те, що у п'ятницю припадає свято „Меморіял Дей", а в суботу банки також будуть закриті, сьогодні необхідно вже вирішити справу діст для делеґатів Конвенції, щоб п. Роман Слободян міг підготовити всі потрібні папери й одержати потрібні гроші на час. Тому відкриває справу ухвалення діст.

Головний предсідник п. Дмитро Галичин пригадав делеґатам, що згідно з рішенням попередньої Конвенції, яка відбулася у Вашинґтоні, висота дісти може бути ухвалена тільки в рямках існуючого конвенційного фонду. Текст цього рішення перечитав п. Д. Галичин із протоколу 23-ої Конвенції стор 116. Делеґат 39-го Відділу, п. Іван Пігуляк, висловив думку, що попередня Конвенція не мала права рішати дісти для цієї Конвенції, склад учасників якої є зовсім інший. На його думку, це рішення було протистатутове. Подібну думку висловив делеґат 319-154-их Відділів, п. Юрій Вельґош, стверджуючи, що тільки самі делеґати кожночасної Конвенції мають право рішати у справі своєї дісти. Делеґат 106-го Відділу, Іван Івасютин, завважив, що в різних містах, де відбуваються конвенції, існують різні кошти прожитку, тому кожна Конвенція має вирішувати для своїх делеґатів дісту, залежно від існуючих обставин.

З черги, делеґат 97-го Відділу, п. Василь Сметана, поставив внесок, ніким не піддержаний, щоб ухвалити дісту у висоті 35 долярів денно. Зразу ж, делеґат 128-309-их Відділів, п. Теодор Федусь, подав внесок, підтриманий делеґатами Відділів чч. 339, 490, 71, 168, 24, 413, 342, 371, 333, 217, 385, 83, 180, 253, 57, 342, 183, 73, 75, 226, 336, 168, та 106, *щоб денну дісту для делеґатів ухвалити у висоті 30 долярів*. Ще перед приступленням до голосування над внеском п. Федуся, делеґат 371-го Відділу п. Юрій Вельґош висловив побажання, щоб у майбутньому Головний Екзекутивний Комітет обрахував наперед висоту можливої дісти для делеґатів, на яку позволяв би конвенційний фонд, і оголосив своєчасно у „Свободі", щоб кожний, хто хоче кандидувати на делеґата знав, чи йому це робити чи ні.

Пан Дмитро Галичин забрав слово і ствердив, що, дійсно, Конвенція має право рішати про висоту дісти для своїх делеґатів, а якщо він прочитав постанову попередньої конвенції в цій справі, то він виконував волю тієї Конвенції, до чого Головний Екзекутивний Комітет зобов'язаний кожночасно. Водночас пригадав рішення попередньої Конвенції у Вашинґтоні, що ані члени Президії, ані члени конвенційних Комісій не повинні одержувати спеціяльної винагороди за їх працю, як це бувало в минулому. Вийнятком тут є секретарі Конвенції або спеціяльно для протоколування найнята помічна сила, яким винагороджується за їхню працю. Побажання делеґата 371-го Відділу було постановою попередньої конвенції і вона була виконана, тільки делеґат, видно, того не спостеріг.

Делеґат 170 Відділу, п. Ів. Грабар, завважує, що на кожній Конвенції справа дісти валкується надто довго. Висловлює думку, щоб ухвалу підвишки платень членам Головного Уряду пов'язати із ухвалою дісти для делеґатів. Делеґат 83-го Відділу, п. Роман Карбівник, піддає думку, щоб Конвенція ухвалила дісту у висоті 28-29 долярів, на що вистачило б конвенційного фонду і не треба було б затягати позику з майбутніх приходів до того фонду. Після того делеґат 445-го Відділу, п. Іван Геврик подав внесок, підтриманий делеґатами Іваном Антушаком з 161-го Відділу, Михайлом Маєром із 247-го Відділу та Павлом Заблоцьким із 371-го Відділу, на замкнення дискусії на тісю справою і приступлення до голосування. Внесок прийнято одноголосно.

Слово забрав п. Роман Слободян, який вияснив фінансову спроможність конвенційного фонду, вказуючи на факт, що до кінця грудня 1957 р. в ньому було всього 96,728.57 долярів, а з кінцем квітня 1958 ця сума піднеслася до кругло 106,000 долярів. Він висловив думку, що конвенційний фонд був би у спромозі виплатити без затягання позики наперед дісти у висоті по 28 долярів денно, але, якщо воля делеґатів інша, то він її прийме також.

Перед приступленням до голосування над єдиним попертим внеском п. Теодора Федуся, Предсідник прочитав імена кільканадцятьох делеґатів для перевірки приявности в нарадах і ствердивши, що всі вони були на залі нарад, піддав внесок п. Т. Федуся під голосування. Одноголосно схвалено виплатити дісти у висоті 30 долярів денно, плюс кошти подорожі, як також добавити відповідну винагороду за час подорожі.

Після прийняття постанови відносно висоти делеґатської дісти, п. Роман Слободян пояснив, за яким принципом буде виплачуватися нагорода за час у дорозі на Конвенцію та з Конвенції, а також закликав делеґатів подати кошти обабічного поїздового квитка, як також якою залізничною лінією делеґат користувався, зазначивши, що, якщо хтось і зделеґатів приїхав своїм автом або в інший спосіб, то і так прислуговує йому зворот коштів повного обабічного залізничного квитка. Рівночасно повідомив, що працівники головної канцелярії зараз же на залі нарад роздадуть відповідні формулярі до виповнення, що їх належить таки зараз звернути на їх руки, бо на тій підставі будуть обраховані суми, що мають бути кожному з делеґатів виплачені.

Для цієї цілі Предсідник зарядив 15-мінутову перерву, закликаючи дверників нікого не випускати із залі нарад ані не впускати на залю нарад не-делеґатів.

По короткій перерві, о год. 10:45 до полудня, Предсідник Конвенції, п. Иосиф Лисогір, проголосив продовження нарад відкритим. Перед приступленням до дальшої точки нарад, п. И. Лисогір завважив, що у звідомленні, поміщеному в сьогоднішній „Свободі„ про склад Пресової Комісії, пропущено імена пані Марії Шпікули та п. Михайла Яроша, які, крім там заподаних пп. Івана Керницького, Остапа Тарнавського, Василя Чолія та Павла Задорецького, також були назначені Президією Конвенції членами цієї Комісії, в якій вони й працюють.

На цьому місці, Предсідник Конвенції зложив ґратуляції найстаршому приявному на Конвенції делеґатові, п. Осипові Коцовському із 106-го Відділу в Шикаґо, до якого належить він вже 50 років і саме святкує золотий ювілей свого членства в УНСоюзі. Делеґати привітали Ювілята рясними і довготривалими оплесками, після чого п. Осип Коцовський склав свою подяку за привітання і запевнив, що і надалі працюватиме для УНСоюзу, бо й тепер він є головою свого Відділу.

Під час пробної перевірки приявности делеґатів на залі нарад Предсідником Конвенції ствердженo відсутність делеґата 76-го Відділу, п. Василя Салабуна.

(Продовження буде)

О. Жалоба

В ЧЕСЬКІМ КОНЦЕНТРАЦІЙНІМ ТАБОРІ

Каралися наші люди по різних тюрмах і таборах, звичайно не за провини, а за свої національні чи політичні переконання, але ледви чи був хто з українців в чеськім концентраційнім таборі. Тому, що я „удостоївся" тієї чести, пишу цей спомин, як причинок до історії воєнних переживань під час другої світової війни.

Не знаю, хто був винахідником концентраційних таборів, може англійці під час війни з бурами, а може наша старенька Австрія, бо вже на початку першої світової війни в 1914 році був табір у Талергофі, де мучилися і вмірали наші люди. Розвинули „інституцію" концтаборів большевики, наслідували їх поляки в Березі Картузькій, а допровадили їх до досконалости німці за панування А. Гітлера. Словом, концтабори — це була „виховна інституція", як це мені пояснив у 1939 році один совєтський пропаґандист, говорячи про Соловки, де „перешколювали" людей.

Та я хочу писати про чеський концентрак, може не такий „ідеальний" як Соловки. Весною 1945 року перебував я на горішньому Шлеську, утікаючи перед „вишколом" на Соловках. Німці, роблячи „стратегічний відступ" з-під Сталінграду, доходили вже до своїх давніх кордонів, але потішали, що на „оствалі" задержуть совєтські армії і розіб'ють їх в порох. (Оствальі — це була оборонна лінія, яку німці збудували не своїми руками на західніх кордонах Польщі, думаючи задержати на ній наступ совєтських армій. Та не було кому боротися на цьому оствалі, бо німецька армія, розбита і здеморалізована, бігла „нах дер Гаймат).

Коли червона армія зайняла Белїц і Опаву, я, не чекаючи аж мені дозволять залишити місце праці, сів на останній поїзд і подався на захід разом з сотнями німців-утікачів. Та моя їзда скоро закінчилася, бо чехи почали повстання проти німецького трупа і здержали залізничий рух. Недалеко міста Чеслав в Чехії почав я мандрівку пішком, думаючи дістатися на захід в напрямі міста Пільзна. Та питаючи про дорогу, діставав я від чехів злорадісну відповідь, що куди я не піду, всюди натраплю на „руду армаду" (червону армію"). Розбиратися в правдивості тих вісток не було часу, і тому я ідучи навмання, дійшов до передмістя м. Чеслав. По дорозі лежало порозкидане військове майно, валялися на дорогах і полях зброя і амуніція, частини військових одностроїв і консерви, що їх кидали німецькі вояки, бо кожний хотів облегчитися, щоб скорше видістатися з чеської території.

На роздоріжжі стояв чеський повстанець, який повнив службу стійкового, бо чехи зразу змобілізували повстанців, які розброювали німецьких вояків. Він спитав мене, чи я німець чи слов'янин? Сказати, що я українець, значить попасти під опіку „рудої армади", так я заризикував і сказав, що німець. Стійковий спрямував мене на дорогу вліво. Минувши горбок, під яким стояв стійковий, я побачив велике оболоння, на якому були зібрані сотні німецьких вояків та трохи цивільного населення. Військовики були окружені червоноармійцями, які уставляли їх в ряди і відпроваджували кудись як полонених. Цивільні стояли і приглядались цій „ревії". Пристанув і я та приглядався до останньої „ревії" армії, яка ще недавно трясла цілою Европою, а тепер йшла в полон. До мене підійшов якийсь червоний підстаршина і спитав: „Ти воєнний?" „А хіба не бачиш, що я не воєнний" — відповів я йому. „Так іди, куди хочеш" — сказав мені по російськи, і взяв у руки мою валізочку, яка стояла недалеко мене. „Таваріщ, таваріщ, а чемоданчик не ваш" — кликнув я до нього. „Что, а твой? — я думал, що не твой", поставив мою валізочку, усе мої майно, на землю і пішов. Легка добича йому не вдалася.

Ходжу поміж цивільними німцями і питаю, як дістатися на захід? От стоять автобуси, відповідають мені, вони мають від'їхати до Праги. Хочете туди, так сідайте. Думав, в Празі найду скорше можливість дістатися на захід, тому й без надуми всів до автобуса. Пізнім вечером автобуси, повні подорожних, від'їхали. Біля шофера сів совєтський старшина і це не обіцювало мені добра, але щож, це була одинока можливість видістатися з Чеслава. Та згодом показалося, що той совєтський старшина врятував нас, подорожних, від погрому чеських повстанців, які кілька разів задержували автобус по дорозі, і дізнавшися, що в ньому їдуть німці, хотіли всіх помордувати, та червоноармеєць успокоював їх славами: „нічево, нічево, пускай єдуть". Треба додати, що чехи були люті на німців, бо тоді верталися з німецьких концтаборів чеські в'язні і розказували про жахливу поведінку німців, та про жорстокості в таборах.

Скрізь в місцевостях, якими ми переїздили, чути було співи і радісні вигуки. Це чехи святкували розвал Німеччини та своє звільнення. Над ранком приїхали ми під Прагу і задержалися на передмістю. До автобуса вскочив якийсь хлопчак в совєтськім однострою з криком: „давай часи, урен, урен!" Перестрашені німці знимали з рук годинники і давали „доблесному" червоноармейцеві, що мав десять або дванадцять років. Я встиг відчепити годинник з ланцюжка і сховав у кишеню. „А где часи?" — крикнув по мене. — „Вже забрав інший, такий як ти" — відповів я йому. Він подивився на мене „вовком", і пішов з криком: урен, урен, давай!

Наш автобус поїхав далі і задержався біля бараків, де казали нам виходити з автобуса. Був це табір, в якому було вже деціо цивільних та військових в німецьких одностроях. Вчора був тут жидівський табір, нині ролі помінялися і тут збирали німців, а жиди переняли адміністрацію табору. Охорона і команда була військова, командантом був старий капітан — чех, а „порядок" робили чеські повстанці. Всіх подорожних поставили в ряди і питали, хто належав до „нацистів". Дурні німці, головно молоді, признавалися, і їм казали повдягати плащі, положитися на полеві ліжка розставлені на подвір'ї, накрили їх кількома коцами і казали лежати на сонці. А сонечко гріло, хоч це був початок травня. Це була перша кара для нацистів. Треба признати, що чехи обходилися ще не найгірше, бо коли б це були німці зверхниками, а чехи полоненими, то було б багато гірше. Усі харчі, які хто мав, казали віддати. Німці виїдали, скільки могли, щоб не віддавати харчів чехам. Скористав з цього і я та заспокоїв свій дводенний голод німецькою шинкою, яку запропонував мені один німець, бо вже більше не міг їсти.

Нас розмістили в бараках, в яких були поверхові ліжка і казали віддати усі вартісні речі: гроші, годинники, перстені, бритви і под. не даючи на це ніякого поквитування. Моє положення було дурне. Сказати, що я не німець а українець, значить мандрувати „на родіну", а сидіти тут, вдавати німця і каратися та ще й не знати, чим воно може скінчитися, також не мало глузду. Я рішився і пішов до команданта табору капітана-чеха і сказав йому, що я українець, бувший старшина австрійської і української армій, а попав сюди, думаючи, що дістануся через Прагу далі на захід і віднайду мою сім'ю, яку вивезли німці. Капітан, бувший австрійський старшина, сказав мені, що їм (себто совєтам) не можна цього сказати, бо зараз забеоуть на схід, куди я не хочу вертатися. Він казав сидіти і чекати а згодом якось справа розв'яжеться.

Була в таборі і якась німецька військова санітарна частина з лікарями і медсестрами. Середних були два українці, яких я пізнав по мові, якою вони тихо між собою розмовляли. Ми розбалакалися. Вони були в такому положенні, що і я. Я радив їм подати себе за австрійських громадян, бо якраз поширилися була вістка, що австрійців відправлять до Австрії. „Так щож, сказав один з них, він (вказуючи на свого друга) ще трохи знає німецьку мову, а я ані в зуб, так як мені говорити, що я австрієць" (він був з Дніпропетровська і як полонений червоної армії пішов добровольцем в німецьку армію). По кількох днях усіх військових з табору забрали і я вже більше не стрічав тих земляків.

А тим часом життя в таборі ставало нестерпним. Щодня приводила чеська міліція нових таборян, чоловіків і жінок з дітьми. Були це німці, горожани Праги, яких забирали з домів, або ловили на вулицях Праги, були і мішані подружжя, яких розділювали. чехів відпускали а німців забирали до табору. Попав сюди і редактор німець. щоденника „Прагер Тагблят" уроджене́ць і горожанин Праги. Нарікав передомною, що мав те „щастя" і народився в Празі, а тепер мусить каратися за чужі гріхи. Щодня ранком забирали таборовиків групами на роботу в місто: очищувати вулиці з барикад, які побудували чехи під час протинімецького повстання, або збирати трупи побитих на вулицях, і переносити їх на кладбище і закопувати. Кожного дня вечером вертали робітники, побиті до крови чеською товпою, яка тим способом віддячувалась за німецькі жорстокості. Я ухитрився і на роботу не ходив. В таборі був невеликий сад і город, яким ніхто не цікавився. Першого дня мого побуту в таборі я пішов в город, і щоб чимось занятися, почав поливати висохлі парники. Це побачив один з управи табору і запитав мене, чи я „заградник" (городник). Я без надуми відповів, що так, а він „іменував" мене городником і доручив піклуватися цим городом.

Так дістав я „посаду", не потребував ходити на роботу в місто і мав право добирати собі робітників, які щодня „напрошувалися" на роботу в городі, щоб оминути побоїв у місті. Мав я ще й ту користь, що міг живитися яриною, яка росла в городі, бо харчі, які ми діставали, були жахливі. Були приписані якісь „рації" для харчування, але вони пропадали поміж управою табору а таборовики діставали те, чого, мабуть, ніхто не хотів брати. Рано давали горнятко чорної рідини, яку чомусь називали кавою, в обід горнятко рідини неозначеного походження з назвою „зупа" і дві малі, або одну більшу картоплину, вечером знову „каву" і скибку хліба на цілий день.

(Кінець буде).

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Торонто, Канада

Курси Українознавства Українського Інституту св. Володимира.

Ідея літніх курсів українознавства не є новою на цьому континенті. Вже від років організовують такі курси в Канаді і в ЗДА. Одначе доконані факти нас вражають. Вкладений труд капіталізується, набирає ваги.

31-го серпня 1958, в оселі Київ відзначували курсанти з своїми учителями, батьками та приятелями закінчення курсу українознавства, що його організував Український Інститут св. Володимира в Торонті. Курс тривав один місяць. Слухачів було 45, але не всі були на Оселі цілий місяць. Директором, організатором і душею був І. Боднарчук, учитель по фаху та визначний член Союзу Українських Самостійників. Настоятелькою курсів цього терміну була пані Анна Токарик. Обоє вони — пан І. Боднарчук і пані Анна Токарик на своєму хребті, як кажуть, перенесли цілий місяць турбот, хвилювань і відповідальности за учнів і учителів. Викладачів було аж 14. Предметів, чи дисциплін було, може, аж забагато: історія України, українська мова, музика, спів, красномовство, література клясична, історія українців у Канаді, диригентура, географія України, народні танки, література новіша, історія драматичного мистецтва, релігія, народне мистецтво. Очевидно ні один викладач не міг за короткий час вичерпати матеріял, але певні тямки кожний курсант засвоїв і поніс з собою. Про це красномовно говорить фінал, де popисувалися всі без винятку. Одні словом, інші піснею, ще інші музикою та танком. Любо було чути й бачити цю нашу дітвору - підлітків, що так певно і з таким завзяттям виконували свої ролі.

По відслуженню Служби Божої та перекуски почалася програма під розлогими зеленими деревами на помості. Після відспівання „О, Україно!" та по вступному слові, курсанти затанцювали танок „Подільський козачок". Далі стелилося мереживо програми з деклямацій, музичних виступів, вправ - інсценізацій, танків і співів, аж поки злива з громовицею не загнала всіх до будови, де і продовжувалася програма.

В будові радісно привітали курсанти і гості адвоката з Едмонтону пана П. Лазаровича, який промовляв до курсантів. В своїй промові пан П. Лазарович коротко, але чітко і зрозуміло показав вагу і значення курсів українознавства та підкреслив практичну користь для кожного, хто посідає таке знання.

Далі роздавано нагороди курсантам за успіхи, за поступ. і за пильність. За загальний успіх з усіх предметів курсу відзначено панну Ніну Стокальську з Винзору грошовою нагородою $15.00. За поступ в науці відзначено пана Василя Колибняка з Ошави грошовою нагородою $10.00 та пана Володимира Панькова з Брентфорду відзначено за пильність. Ці нагороди не великі, може про них не варто й згадувати, але саме вже відзначення є великою заохотою. Ці нагороди давав Союз Українок Канади, який постановив щорічно відзначувати успішних курсантів.

Чи не найбільш приємним моментом програми були промови на прощання дирекції курсів і курсантів, коли дійсно відчувалося, що курсанти приїздили на курс з плачем, але рівнож з плачем і роз'їздилися. Вони зжилися, здружилися, заприязнилися поміж собою та з учителями, і жаль їм було залишати курси.

„В Слові на дорогу" читаємо: „Оселя Київ під час нашого перебування тут, була тим клаптиком землі, що нагадувала нам Україну. Що тримало нас тут, розважало? Це наша дружба. Це відчуття свого рідного середовища, що без нього, як рослиці без ґрунту й підсоння. Це наявність усього того, що давало нам почуватися щасливими". В такому тоні і дусі були промови курсантів. Така атмосфера з'єднувала, зближувала та ріднила всіх.

На закінчення говорив від українського Інституту св. Володимира адвокат пан Т. Гуменюк. Він подякував учителям і курсантам за спільну працю та висловив радість з успіхів.

І. Янішевський.

ПРОБЛЕМИ ШКІЛ УКРАЇНОЗНАВСТВА

(Закінчення зі стор. 2)

ди навчання в наших школах. Бажано, щоб Шкільна Рада розглянула й цю справу. У короткій газетній статті немає змоги повністю відбити працю Шкільної Ради, але й з того, що тут зазначено, видно, що це є досить велика праця. Довкола Шкільної Ради в Ню Йорку повинні об'єднатися всі учительські сили, щоб піднести навчання в школах українознавства на високий рівень.

Окремим і надзвичайно важливим завданням Шкільної Ради є готування учительських кадрів на зміну тим, які з причини старшого віку мусять відійти на повний відпочинок. Їх місце має зайняти наша молодь знайде вияв своєю освітою і кваліфікацією. Праця в школах українознавства, хоч мало поплатна, але в них наша молодь знаєде вияв свого молодечого запалу, задоволення потреби в корисній громадській діяльності. А це — найкраща заплата.

Одною з основних проблем національного виховання наших дітей є поголовне втягнення їх до українських шкіл та юнацьких організацій чи гуртків. Про це насамперед має подбати Шкільна Рада, базуючись на досвіді окремих міст і шкіл. Досвід показує, що там, де є співпраця родини, Церкви й школи, там і діти майже повністю втягнені до школи і сама школа працює нормально. Там, де батьки змалку розповідають дитині про Україну, вчать молитися по-українському, привчають до наших звичаїв і традицій, де дитина повсякчасно чує українську мову — там не треба силою примушувати її ходити до школи.

В справі втягання дітей до школи найбільше можуть зробити наші духовні отці. Активна участь пароха в організації школи завжди дає позитивні наслідки. Майбутнє Української Церкви безпосередньо залежить від релігійности та національного виховання нашої молоді.

М. Стратієнко

ЗУДАРИЛИСЬ ДВА НАФТОНАЛИВНІ КОРАБЛІ

Бахрейн. — У притоці Оману біля Арабського півострова зударились в минулу суботу 13 ц.м. два великі нафтоналивні кораблі: французький танкер „Ферианд Жілябер" містоти 10,715 тонн, і англійський танкер, що плив під прапором Ліберії, „Меліка" містоти 20,551 тонна. Перший прийшов із поміччю англійський літаконосець „Бол-ворк", який врятував з обох горіючих кораблів 64-х моряків. Все ж, невідома ще доля 21 моряків; багато врятованих — важко поранені. Вдалось опанувати пожежу.

● **Князь Райньє** відмовив англійській мільйонерці, дружині промисловця Бернарда Докера дозволу на в'їзд до Монако на міжнародні автомобільні перегони, участь в яких братиме її син. Англійська мільйонерка образила була князя Райньє, коли він не запросив її сина на хрестини своєї другої дитини. Тоді Райньє видав заборону впускати пані Докер на терен Монако.

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

В Австралії

Зустріч представників СВУ та СУМ в Сіднеї

12-го липня відбулася зустріч представників СВУ та СУМ в Сіднеї. В товариській атмосфері проведено спільні наради між СВУ (п-і Н. Черняхівська, пп. В. Буряк, В. Романовський та О. Мицик) та СУМ (п-а У. Майковська і д. П. Чудакевич). Ухвалено: представники СВУ повністю піддержуватимуть творення клітин Ю СУМ, схвалюють корисну працю СУМ над юнацтвом та запевняють участь своїх дітей в ланках Ю СУМ. Також запевнено допомогу в закупі сумівської площі. Представники СУМ запевнили, що з хвилиною перенесення до Сіднею осідку Кр. Комітету СУМ, буде приготовлено видавання журналу Крайових Управ обох організацій, для членів. Для учасників засідання приготовлено смачну вечерю і легкий напиток (з нагоди Петра і Павла) п-вом К. і В. Буряк.

Імпрези в Українському Клюбі в Сіднею

В Українському Клюбі відбулися в місяці серпні такі розвагові вечори: 3-го серпня „Вечір українського гумору" (Остап Вишня); 10-го серпня „Вечір чеського гумору" (Ярослав Гашек); 17-го серпня — „Вечір українського гумору" (Юрій Вухналь). В склад програми входили також музично - вокальні точки. Мистецьке керівництво — мгр. Я. Масляк, музика — пп. Майковських.

Українське життя в Аделяйді

Музичний конкурс дітей Української Громади

6-го липня Управа УГ влаштувала цікаву імпрезу: перший музичний конкурс українських дітей . 29 учасників! Всі вони поділені на 5 груп - річників. Присутніх 164 особи. Слід відмітити велике зацікавлення цим музичним конкурсом і серед дітей і батьків. Було дуже приємно бачити як наші молоді, з'їздилися до залі конкурсу. Імпреза ця викликала велику потребу нот із нашою музикою. Всі учасники одержали похвальні грамоти.

Народний Дім

На будову Народного Дому склали вже 475 осіб свої датки. Та це далеко не всі. Досить вже таких, що вплатили більші суми. Та, навіть малою сумою, але усіх — можна досягти мети. І місцеві українці вірять, що це вдасться здійснити.

Хор і Танцювальна Група УГПА

Хор мусів виступати в міжнародному концерті в „Таун гол" у серпні 1958 р. Тому власний концерт відложено до 12 жовтня.

В суботу 12-го липня Хор і Танц. Група виступили в програмі спільного концерту УГПА та Українсько - Австралійського Т-ва в Аделаїді. Чоловічий та Мішаний хори під диригентурою Йосафата Кліша, а Танцювальна група під проводом Олега Сенчука. Все таки наші хори та танцювальна група потребують доповнення. Всі маємо мало часу. Та кілька годин одного вечора тижнево для плекання рідної пісні й танку можна посвятити.

В Бразилії

Марійське Т-во Жінок в Куритибі

До відрадних і позитивних явищ українського життя в паранському столичному місті Куритибі належить спроба згуртувати цього року наше жіноцтво при українській католицькій церкві в Куритибі. Після довгих заходів енергійного та ідейного священика о. Методія Нички ЧСВВ та деяких пань, приступлено до заснування Марійського Товариства Жінок. Дня 1-го червня 1958 р. відбулися Загальні Збори Марійського Товариства Жінок з участю великої кількости жінок з усіх дільниць Куритиби. Залю Сестер Служебниць прибрала пані Дарія Придаткевич чудовими стилевими українськими вишивками, щоб збори жіноцтва проходили в рідній атмосфері. Збори відкрив о. Ничка, вітаючи численно зібраних жінок, і на голову зборів покликав пані Леонтію Боднарук, а на секретарку пані Сюню з Марчуків. Опісля о. Проповідник виголосив доповідь про ціль і завдання Марійських Товариств. Доповідач підкреслив, що праця товариства має йти в релігійному та національному напрямках з особливим врахуванням виховання молоді для збереження її при Церкві й українському народові. З черги Іванна Борущенко виголосила гарно опрацьовану доповідь про ціль організації та її потреби. Комісія - матка в складі пань Дарії Придаткевич, Марії Климчук і Розалії Гордошинської подала склад Управи Товариства, який Збори одноголосно затвердили.

І. В.

В Англії

Досягнення Української Православної Громади в Рочдейлі

3-го серпня був радісний день в церкві УАПЦ в Рочдейлі. На торжественне Богослуження, що його відправив о. Панченко, прибули також деякі вірні з інших парохій. Цій громаді особливо потрібна єдність, бо парохія УАПЦ закупила для своєї святині власний будинок.

Цієї неділі згадали вірні тієї парохії також жертви органiзованого Москвою голоду. Отець душпастир відправив панахиду з участю хору, що ним керує М. Соловій. Новонабута святиня УАПЦ — це двоповерховий будинок, що колись належав робітничому клюбові. Церква буде приміщена на другому поверсі, де колись була авдиторійна заля клюбу. Матері вже почали будувати фундамент для вівтаря та іконостасу. В нижчих кімнатах і залях будуть споруджені залі на збори, засідання тощо, а також на шкільні кляси. Біля будинку є гараж та гарний майдан, що може служити для спортивних ігор і забав. Дах треба в ньому ще відремонтувати, і перебудувати цілий ряд кімнат. Над цим вже працює спеціяльний Комітет.

Українська Літературно-Мистецька Клюб
Ню Йорк

З Літературно - Мистецького Клюбу в Ню Йорку повідомляють, що в п'ятницю, дня 19-го вересня ц. р. відбудеться у приміщеннях Клюбу відкриття Осіннього Сезону під гаслом „Вечір поневолених країн". Участь беруть: С. Литвиненко, І. Керницький, І. Приймова, Л. Храплива, Р. Купчинський, М. Понеділок, В. Косаренко - Косаревич. Початок о год. 8 вечора.

Спорт

ВДАЛІ ПРОБИ ДРУЖИН УСК НЮ ЙОРК

В неділю, 7-го вересня ц. р. чотири дружини УСК Ню Йорк відбули тренінгові товариські змагання:

Бляв Вайс Готшее Б — УСК Б 3 : 2 (1 : 0)

УСК Б: Ю. Артименко — В. Гикольський, В. Андрейко (А. Лякінський) — М. Гірняк, М. Кюкія, Ю. Намчиленко — І. Карлощук, С. Льорх, О. Гошко, В. Стовак, М. Мотуз.

Друга резерва УСК-у, що у минулому сезоні здобула п'яте місце на 12 дружин своєї дивізії (залишаючися непереможною в другій рунді сезону!), розпочала сезон програючи незначно проти підсиленого противника, що виказав легку кондиційну і технічну перевагу. Перший виступ улюблених „слаґерів" був зовсім задовільний, так що в повному складі і при дальшому інтенсивному тренінґові менаджер (і рівночасно змагун) Мирон Гірняк може відважно дивитися в новий сезон.

Оскар Гошка був спричинником двох гарних воріт.

Джуліяна ФК Юньйори — УСК Юньйори „А" 0 : 1 (0 : 1)

УСК Юньйори „А": Я. Шмотолоха, (Ю. Пелех) — Ю. Кораль, І. Попович — О. Черник Я. Кульба, А. Шолудко — М. Копчинський, В. Панчак, Ю. Реннер, В. Шмотолоха, Я. Калина.

Ворота здобув для УСК-у з „лєвої" вінґторові Ю. Реннер, що декілька хвилин перед тим „промазав" певну нагоду. Проте, в загальному перемога юньйорів „А" УСК-у заслужена. В нашій дружині бракувало декількох змагунів, що в минулому сезоні драматично здобули перше місце своєї ліги і нещасливо програли у фіналах за мистецтво Німецько - Американської Юньйорської Ліги, яка нараховує біля 700 змагунів у клясах юньйорів, учнів і новаків.

Ми певні, що співменаджери юньйорів „А" Богдан Василишин і Степан Качмарський вже тепер починають приготовляти свою дружину до нового сезону, який почнеться при кінці жовтня ц. р.

Джуліяна ФК Резерва — УСК Резерва 2 : 3 (1 : 1)

УСК Резерва: Ю. Пелех — В. Фурман, В. Павлюк — Ю. Кораль, В. Гибель, Д. Цоцко (М. Ярема) — В. Бела, Ю. Лектей, Л. Пасіка, М. Теодорович, Р. Команицький.

Ворота здобули, Ю. Лектей 2, Л. Пасіка.

Резерва УСК виступила з багатьма новими обличчями, виграючи до дуже скорої і технічно більше заавансованої, але менше продуктивної резерви „оберліґісти". Зустріч мала виключ. літній характер. Без сумніву, що менаджер Осип Кудрик зробить ще потрібні доповнення перед початком сезону.

Джуліяна ФК — УСК Ню Йорк 2 : 1 (1 : 0)

УСК: А. Голуб. — Л. Зіб (М. Шміґель), Р. Підгородецький — М. Білецький, І. Гаврилюк, М. Панькевич (О. Наливайко) — В. Корсініс, З. Шпон, (Є. Голюка), Дж. Маркотіс, Я. Васильневич, (Р. Павлюк, Г. Гибель).

Джуліяна: Фж. Петрані — Л. Дудіне, Дж. Команчо — М. Віека, А. Кандале, (А. Віґулія), М. Деллаторе — Дж. Перальта, Дж. Андраде, Л. Гуррел, Т. Суріан, М. Брус.

Ворота: Дж. Перальта 2, В. Павлюк, Глядачів 300.

Ню Йорк, Гренд Стадіюм, 7-го вересня 1958. — Товариські змагання, що їх менаджер УСК Василь Сєрант заглянував у першу чергу для випробування нових змагунів які повинні були мати „огірковий" характер, перетворилися в дуже амбітну і, як на гарячу погоду, надиво швидку зустріч. Джуліяна, як новик „Оберліґи" НАФС-у закінчив минулий сезон на четвертому місці, що було великим успіхом дружини. Дружина італійців була технічно кращою, хоч виступала без декількох нових змагунів. В першій половині забагато нових облич в УСК-ові не дозволяли на дружинову гру і цей період повністю належав Джуліяні. В другій половині образ змінився в яскраву користь УСК-у. Вхід на площу М. Шміґля, Р. Павлюка і Є Голюки вніс лінію в гру дружини.

Роман Лисняк

„УКРАЇНА" ДЕМОНСТРУЄ КОПАНИЙ М'ЯЧ У КЛІВЛЕНДІ

Збірна Огайо — СТ „Україна" Торонто 2 : 6 (1 : 3)

Збірна: Поста (мад.). Освалд (нім.), Барґман (нім.), Григоєвіч (пол.), Пришляк („Львів"), Лоґ (нім.), брати Крамер (нім.), Гаралі (мад.), Лукасевич (хорв.) і Готвайн (Менсвіл). Резерва: Мецґер і Пішль (хорв.), Кап („Львів"), Зайдль і Крафт (нім.), Тарр (мад.), МекКлюскі (Шенфельд) та Обергоффер (банатієць).

СТ „Україна": Лисак, Чернявський, Ружицький, Стецьків, Шапка, Снилик, Райс, Чижович, Чайка, Персі, Береза. Резервві: Закалужний, Ригайло і Дичківський.

Суддя: Д. Ліберман, лінійні: М. Гаммер і Е. Овліцький.

На запрошення УСК Львів в неділю 7 вересня 1958 загостила до Клівленду „Україна" з Торонта, щоб розіграти змагання із збірною стейту Огайо і показати блискучу клясу копаного м'яча. Третя гостина в ЗДА найстаршого канадійського української клюбу закінчилася третім успіхом і повною перемогою над збірною 6 : 2. Гості творили одноцілу команду повноварстісних змагунів, що на клясу вище стояли від вибранців огайського стейту. Тільки в другій половині господарі підтягалися на рівнорядного противника, однак брак в них стрільців не міг зовсім зменшити поразки. Гра, при гарній погоді, велася в найбільш дружній атмосфері — і такої поведінки змагунів і глядачів побажати б іншим стадіонам! Змагання були лекцією чистого спорту і взагалі всіми обставинами нагадували нам час великого зросту і будови українського спорту в Німеччині, коли постава, фреквенція і вислід давали нам примат над іншими скитальцями.

Змагання попередили привітання представника Огайського Стейтового Об'єднання Копаного М'яча п. МекІвен-а, Американської Ліги Копаного М'яча п. С. Кадар-а і заст. голови „Україна" п. Лева Штіґляна, обмін прапорцями та відіграниям гимнів ЗДА і Канади.

Перші ворота стрілив у 15 хв. Гаралі для збірної з карного копу (за руку Шапки). Мінуту пізніше Чайка з подачі Райса вирівняв. З черги з карного для збірної Райс підвищив стан на 2:1 для „України". Одинокий серйозний прорив в цій половині на ворота гостей Лисак оборонив жертвенною грою, за що публіка нагородила його оплесками. Хвилину перед свистком на перерву Чайка устійнив вислід половини 1:3 для канадійців. Другу половину відкрив зразу ж Чайка ґолем з подання Персі, а Райс ще підвищив вислід до 1:5. Слідувало помітне оживлення на площі з атаками на обидвох воротарів, але вони завжди вміло реагували. Безпосередня помилка помічника і воротаря гостей спричинили відьний посередний коп, який Гаралі перемінив в 2:5. Помилку цю зараз відплатив Чижович останнім ґолем 2:6, після чого дальших 25 хвилин до кінця минули на рівнорядній грі і намаганнях змінити вислід.

Стадіон середньої школи Дж. Ровдса був тереном цього взірцевого спортового показу і порівняння кляси копаного м'яча двох сусідніх держав. З цього аспекту спортовий світ Клівленду прив'язував до цієї проби сил більшу увагу, сподіваючися очевидно для себе кращих шансів, ніж їх зумів осягнути на своїй траві. „Україна" придбала черговий і то закордонний успіх не лиш для свого заслуженого клюбу але і для українського імени.

Коли б український Клівленд міг дати своїй громаді частіше спортові імпрези подібні до тих змагань, які своїм перебігом були фактично маніфестацією нашої здорової організації тіловиховання — то через них ожили б для товариств неодні одиниці та молодь мала б щось рідне, до чого сама ґравітувала б і що довше держало б її в нашім середовищі.

Степан Кікта
Клівленд

Мендес-Франс програв у боротьбі проти де Ґоля

Париж. — Конґрес центро-лівої партії французьких радикал-соціялістів в Ліоні, у Парижі рішив 716 голосами проти 544 голосувати „за" проєктом нової конституції Франції, яку прем'єр ген. Шарль де Ґоль представляє під всенародне голосування 28 ц. м. Це голосування є прогрою лідера соціял - радикальної партії, кол. прем'єра П'єра Мендес-Франса, який гостро у пресі і на конґресі виступав проти проєкту нової конституції. Виграв його суперник 38-річний кол. прем'єр Фелікс Ґаяр, вибраний головою партії. На конґресі Соціялістичної партії в мин. неділю у Парижі 2,786 голосів було „за" конституцією до Ґоля, 1,176 „проти. Кол. прем'єр Ґю Молле, міністер в уряді де Ґоля, вибраний знову генеральним секретарем партії.

Алкорн проти „лівих демократів"

Литтл Рок, Арканco. — Голова Республіканського Крайового Комітету Мід Алкорн промовляв на стейтовій республіканській конвенції і твердив, що Демократичну партію контролює група людей, „які жадні влади". Коли б цій групі вдалося здобути владу, то вони вкінці знищили б численні вольності країни. Алкорн заявив, що демократи під час т. зв. „нового і справедливого" розподілів вели американців вниз по площі до соціялістичної Америки і до знищення американської системи приватних підприємств. На думку Алкорна влада повинна бути при стейтових леґіслятурах і в руках народу, від якого не сміють її відобрати прихильники „нового і справедливого розподілів". Республіканець Мід Алкорн не згадував інтеґрації школи в Литтл Року, де відбулася ця конвенція, тільки казав, що демократи, здобувши владу, на першому місці ставитимуть федеральну владу, якій мусітиме все підпорядкуватися.

Американці за Демократичну Акцію критикують Конґрес і Президента

Вашингтон. — Організація Американці за Демократичну акцію видала окрему публікацію „Ди АДА Ворлд", в якій пишуть, що 85-ий Конґрес не зумів зробити того, чого від нього вимагає доба штучних місяців. Американці за Демократичну Акцію — це офіційно непартійна організація, але вона завжди підтримує ліберальну програму. В цій публікації пишеться, що не можна б було сказати, що 85-ий Конґрес „нічого не зробив", але все це було замало в цьому 1958 році, році штучних сателітів. За цей неуспіх є відповідальний не тільки сам Конґрес, але і президент Айзенгавер, який не був добрим провідником для Конґресу. На думку американців за демократичну акцію, Конґрес був би був багато більше зробив, коли б Президент був демократ, бо тоді демократична більшість не мусіла б змінювати свою програму та достосовувати її до компромісу, який запроєктували республіканці.

ЧЕРЧИЛ СВЯТКУВАВ СВОЄ ЗОЛОТЕ ВЕСІЛЛЯ

Кап д'Айл. — У малій місцевості на французькій Рів'єрі у вузькому родинному гурті 83-річний колишній прем'єр Англії, лавреат Нобеля й „муж сторіччя" — Винстон Черчил і його на 10 років молодша дружина Клементина святкували 50-річчя свого щасливого подружжя. Приявними були тільки їхній 47-річний син Рандолф, член англійського парляменту з дружиною та їх 8-річною дочкою Арабелею. Черчили мали п'ятеро дітей, з яких четверо живуть — названий син і три доньки, з них дві — — дружини теперішних двох англійських міністрів. Винстон Черчил дістав з цієї нагоди численні ґратуляційні депеші, м. і. від королеви Єлисавети II, президента Айзенгавера, французького прем'єра Шарля де Ґоля і німецького канцлера Аденауера.

● У Массапіква, Лонґ Айленд, 47-річного будівельного контрактора Гаролда Гранта, коли він працював на будові, вжалила бджола в губу. Через 15 хвилин після того він помер. У половині січня ц. р. Гаролд Грант перебув легку атаку серця.

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. — Б-во св. І. Хрестителя, Від. 270, повідомляє, що Збори відбудуться в четвер, 18-го вересня 1958 р., о год. 7-ій веч., в новім УНДомі при вул. Фліт — Окленд Еве. Просимо членів прибути та полагодити всі справи, включно з заплаченням вкладок до УНСоюзу. — Т. Гіль, предс., М. Баран, кас., С. Островський, рек. секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Б-во св. Йосафата, Від. 217, повідомляє всіх членів і членкинь, що Місячні збори відбудуться в неділю, 21-го вересня 1958 р., о год. 2-ій по пол., в церковній залі — 305 Гадсон Евеню. Маємо багато важливих справ до полагодження, як справа нашого Ювілею та ін. Довгуючих членів просимо вирівняти свої залеглості. — К. Шевчук, пр.; А. Іванів, фін. секр.; І. Деркач, кас.; Г. Булавинець, рек. секр.

ВУНСАКЕТ, Р. Ай. — Місячні збори Т-ва „Запорозька Січ", Від. 206, відбудуться в суботу, 20-го вересня 1958 р., в парафіяльній залі, при 74 Герис Еве., о год. 7-ій веч. Просимо всіх членів прибути на ці збори, будуть важливі справи до обговорення і до полагодження. Далі пригадуємо членам, що до 25-го кожного місяця, вони мають вирівняти свої вкладки до УНСоюзу і до Т-ва. Вписуйте своїх дітей і знайомих в ряди членів УНСоюзу. — Я. Киндефорський, предс.; І. Кокольський, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, Па. — Відд. 397, повідомляє своїх членів, що побір вкладок буде в суботу, 20-го вересня, від год. 5-6:30 і в неділю, 21-го вересня 1958 року, від год. 12-ої впол. Члени довгуючі з своїми вкладками, обов'язково повинні їх вирівняти. Ці, що залягають 3 місяці, згідно зі статутом, будуть суспендовані, аж до вирівнання. — М. Субтельний, предс.; О. Штогрин, секр.

ЧЕСТЕР, Па. — Т-во Т. Шевченка, Відд. 156, повідомляє всіх своїх членів, що Місячні збори відбудуться в п'ятницю, 19-го вересня 1958 р., о год. 8-ій веч., в Гром. Домі. Проситься про численну участь, з огляду на обговорення справи Пікніку. — В. Новак, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, Конн. — Т-во „Любов", Відд. 370, повідомляє всіх своїх членів, що Місячні збори відбудуться в неділю, 21-го вересня 1958 р., зараз по закінченні співаної Служби Божої. Збори відбудуться в новій Авдиторії при церкві св. Арх. Михаїла — 563 Джордж вул. Секретар Відділу буде в Авдиторії вже о год. 9-ій рано, де збиратиме вкладки. Багато членів не погоджуються вплачувати додаткових 15 центів місячно а „Свободу". Ця ухвала не відноситься до тих членів, що забезпечені в клясі "Т", або тих, які досягнули 65 років життя. Наш Відділ в клясі "Т" має лише 2-ох членів. Тому проситься членів вплачувати суму 15 центів місячно на „Свободу". В разі не виконання тих заряджень, дані члени будуть суспендовані. — К. Стасюк, предс.; Р. Голубович і В. Гіна, секр.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. Дж. — С-во „Любов", Відд. 37, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членкинь, що Квартальні збори відбудуться в неділю, 21 вересня 1958 р., о год. 3-ій по пол., в УНДомі під ч. 214-216 Фултон вул. Просимо всіх прибути на ці збори, будуть звіти Управи, та інші важливі справи. Просимо привести зі собою нових кандидатів на членів УНСоюзу. — А. Погранична предс.; М. Полевчак, кас.; А. Гнатюк, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, Па. — Т-во ім. І. Франка, Відд. 83, повідомляє своїх членів, що Місячні звичайні збори відбудуться в суботу, 20-го вересня 1958 р., о год. 5:30 по пол., в домі Т-ва УАГорож, під ч. 847 Н. Френклін вул. Проситься членів прибути і взяти участь в нарадах. Довгуючих членів просимо вирівняти свої залеглости. Повідомляємо також, що це вже останні збори в літньому часі. Слідуючі збори переноситься вже на неділю. — С. Чорномаз, секр.; Р. Карбівник, предс.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори 117 Відд. „Запорозької Січі", відбудуться в суботу, 20 вересня 1958 р., о год. 7-ій веч., в приміщенні при 33 Іст 7-ма вул./II. Приявність всіх членів Т-ва обов'язкова, бо тільки особисто кожний може полагодити вирішені справи. — С. Кучма, предс.; В. Калина, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. — Т-во „Українська Січ", Від. 170, повідомляє, що Збори відбудуться у п'ятницю, 19-го вересня 1958 р., о год. 6-ій веч., у новім УНДомі при Fleet Street і Okland Ave. Проситься членів громадно прибути, вирівняти свої вдлакки. — П. Мелень, предс.; В. Плечонь, кас.; І. Грабар, секр.

АСТОРІЯ, Л. Ай. — Чвертьрічні збори Б-ва св. о. Миколая, Відд. 5, відбудуться в суботу, 20-го вересня 1958 р., о год. 7-ій веч., в залі укр. кат. церкви Чесного Хреста, 37-09 — 31 Еве. Проситься всіх членів і членкинь прийти на збори, з огляду на важливі справи. Члени, які мають пікнікові білети, просимо заплатити за них, або їх звернути. Довгуючих членів просимо заплатити свій довг. — І. Сидор, предс.; А. Климишин, кас.; П. Барнич, секр.

БОФФАЛО, Н. Й. — Б-во св. о. Миколая, Відд. 127, повідомляє, що Місячні збори відбудуться в неділю, 21-го вересня 1958 р., в церковній залі при Філмор і Онейда вул., по співаній Службі Божій. Побір вкладок буде від год. 11:30 до 1-ої по пол. Проситься членство пам'ятати вплачувати свої вкладки на час, та взагалі, брати участь у зборах, щоб улегшити Управі вирішувати деякі важливі справи. Далі повідомляємо, що суспендовані члени, коли заплатять свої залеглості, будуть прийняті наново, з усіми правами. Для вигоди членів, урядники урядують кожної неділі в повище згаданому часі.. Зголошуйте дітей і знайомих в ряди членів УНСоюзу! — І. Була, гол.; П. Володка, фін. секр.; М. Гаровус, кас.; М. Левицький, рек. секр.

АЛЛЕНТАВН, Па. — Управа Б-ва св. Арх. Михаїла, Від. 147, пригадує членству, що Збори й наради відбудуться в неділю, 21-го вересня 1958 р., в залі української православної Громади, точно о 2-ій год. по пол. Просимо всіх прибути громадно та зложити свої вкладки вчасно. — І. Зазворський, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Управа С-ва Пресв. Діви Марії, 112 Відд., повідомляє, що Місячні збори відбудуться в неділю, 21-го вересня 1958 р., по 3-ій і 4-ій Службі Божій, в церковній залі. Проситься відібрати чеки-дивіденди, бо їх не будемо розсилати окремо. — А. Купер, секр.

ШИКАГО, Ілл. — Місячні збори Т-ва ім. Т. Шевченка, Відд. 252, відбудуться в неділю, 21-го вересня 1958 р., о 12 год. впол., у залі при 2250 Кортез. Проситься членів прийти. — Когут, секр.

ШИКАГО, Ілл. — С-во Благовіщення, Відд. 125, повідомляє членів, що слідуючі Збори відбудуться в неділю, 21-го вересня 1958 р., о год. 1-ій по пол., при 845 N. Western. — І. Подала, секр.

Посмертна Згадка

АНАСТАСІЯ МЕҐАС, членкиня Т-ва „Запорозька Січ", Відд. 251 УНСоюзу в Клівленді, О., померла дня 30-го серпня 1958 р., на 62-му році життя. Покійна нар. в с. Березів, пов. Старий Самбір, Зах. Україна. Полишила в смутку 5 синів та 4 внучки. На місце вічного спочинку при церкві св. ап. Петра й Павла, супроводжали: Родина, Члени Т-ва та багато Приятелів Покійної. — Вічна Їй Пам'ять!

Я. Кравчук, секр.

● РОЗШУКИ ●

Пошукується у важливій справі МИРОСЛАВА НИЧА, з міста Теребовлі, обл. Тернопіль. Перебував до 52 р. у Німеччині, а далі виїхав до ЗДА. За ним пошукує його мама Текля Нич. Хто знав би про нього, або він сам, прошу повідомити на таку адресу:
Антін ВЕРБОВЕЦЬКИЙ
Пошта: Kamsak, Sask., Canada

Пошукую
Любов, Григор. ГОЛОВИНОВ, народжена 1925 року. Жила в городі Мелитопіль, Запоріжжя. В 1942 р. була забрана на працю до Німеччини. — Останні вістки від неї були з 1945 р. Маю листа від її родичів. Хто знав би про неї, або вона сама, прошу писати на адресу:
Wasyl KANTULAK
971 9th Ave.
Lachine, Que., Canada
Заграничні часописи прошу передрукувати.

Іван Янко, з с. Волосатого, пов. Сянік, шукає друга, ВАСИЛЯ СКУБИША, який перебував останньо в Німеччині, в англ. зоні — табір Ґеттінґен, та односельчан. Маю відомості від Ваших Рідних.
Писати на адресу:
Lvan JANKO
180 Dwight Street
Jersey City, N. J.
Заграничні часописи прошу передрукувати.

Пані Іванна Урбанська пошукує п-ні ІВАННУ КАЛИНИЧ, сестру бл. п. д-ра Ореста Яросевича. Прошу писати на адресу:
E. MYCHAJLIWA
74 Givins Street
Toronto, Ont., Canada

ТАРЗАН, ч. 4127. Накази з-за гробу?

„Чому вбиваєш — спокійно запитав Тарзан. Людина буркнула: — Це приємно вбивати таких, як ти . . .

— Чому?! — заричав мавполюд, хапаючи в'язня за шию. — То-тому, що на це є воля Чаки! — прошипів він.

— Чака, — роздумував Тарзан. — Найбільший ватажок зулусів . . . Але ж він помер сто років тому.